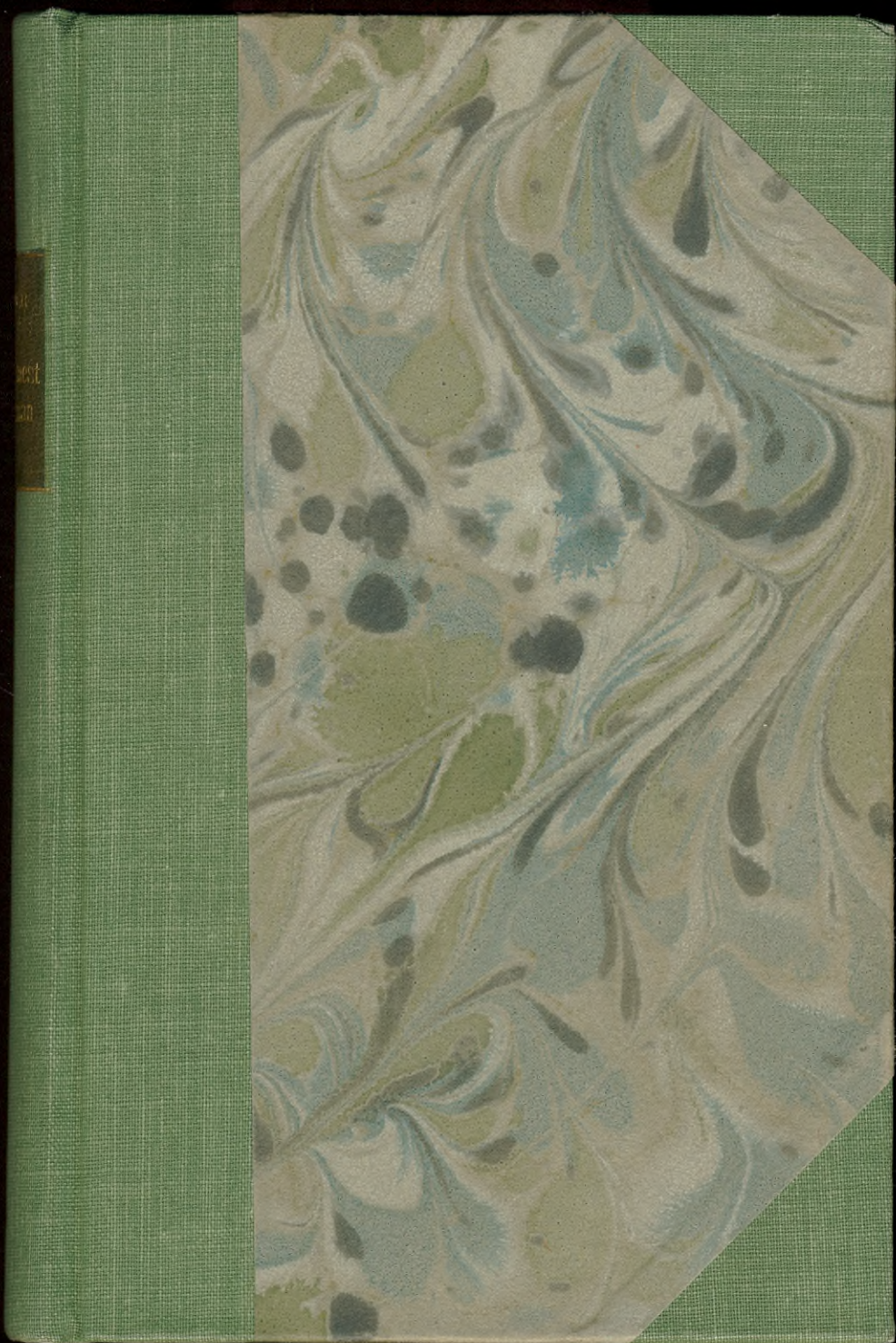

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

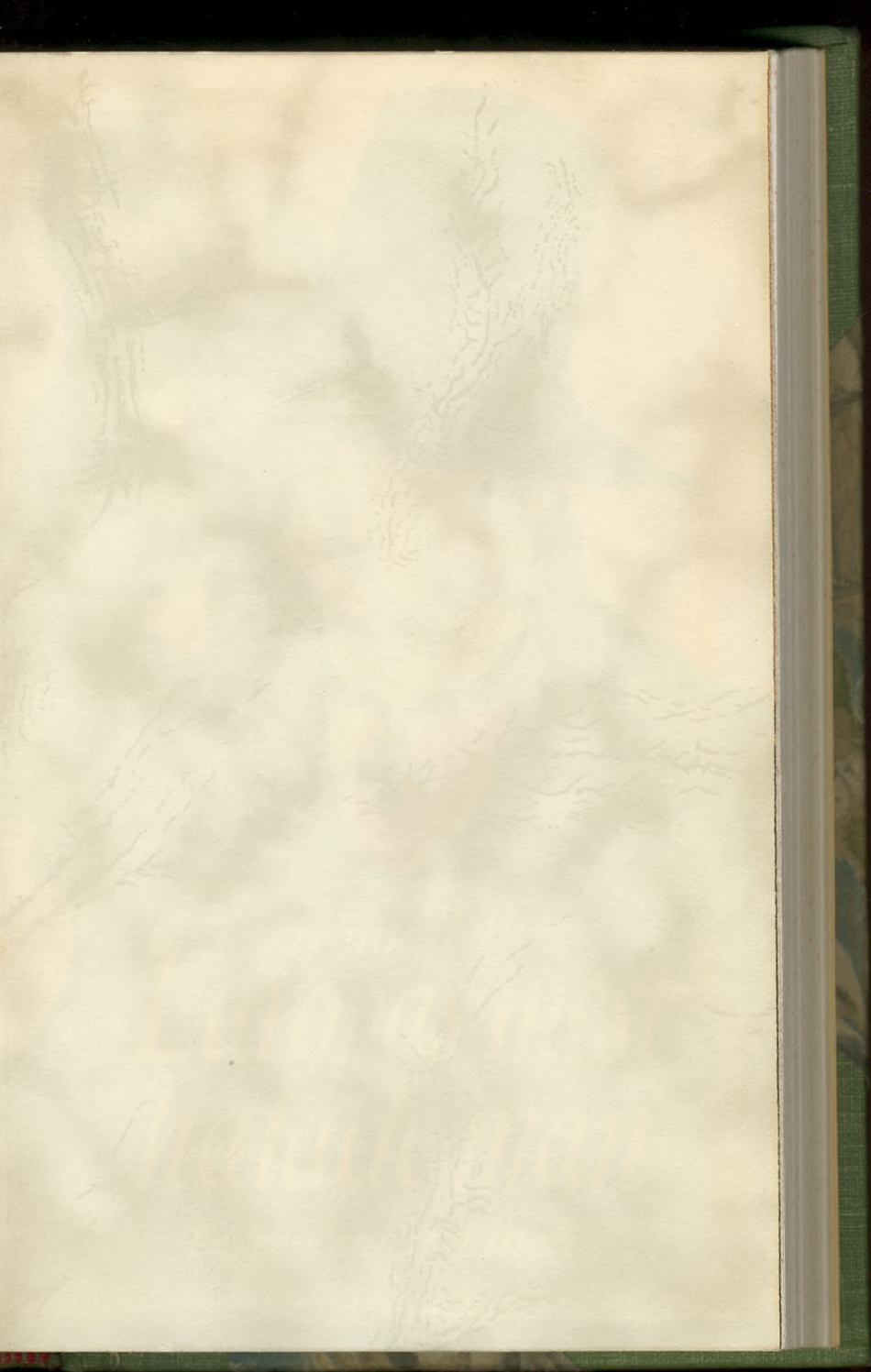

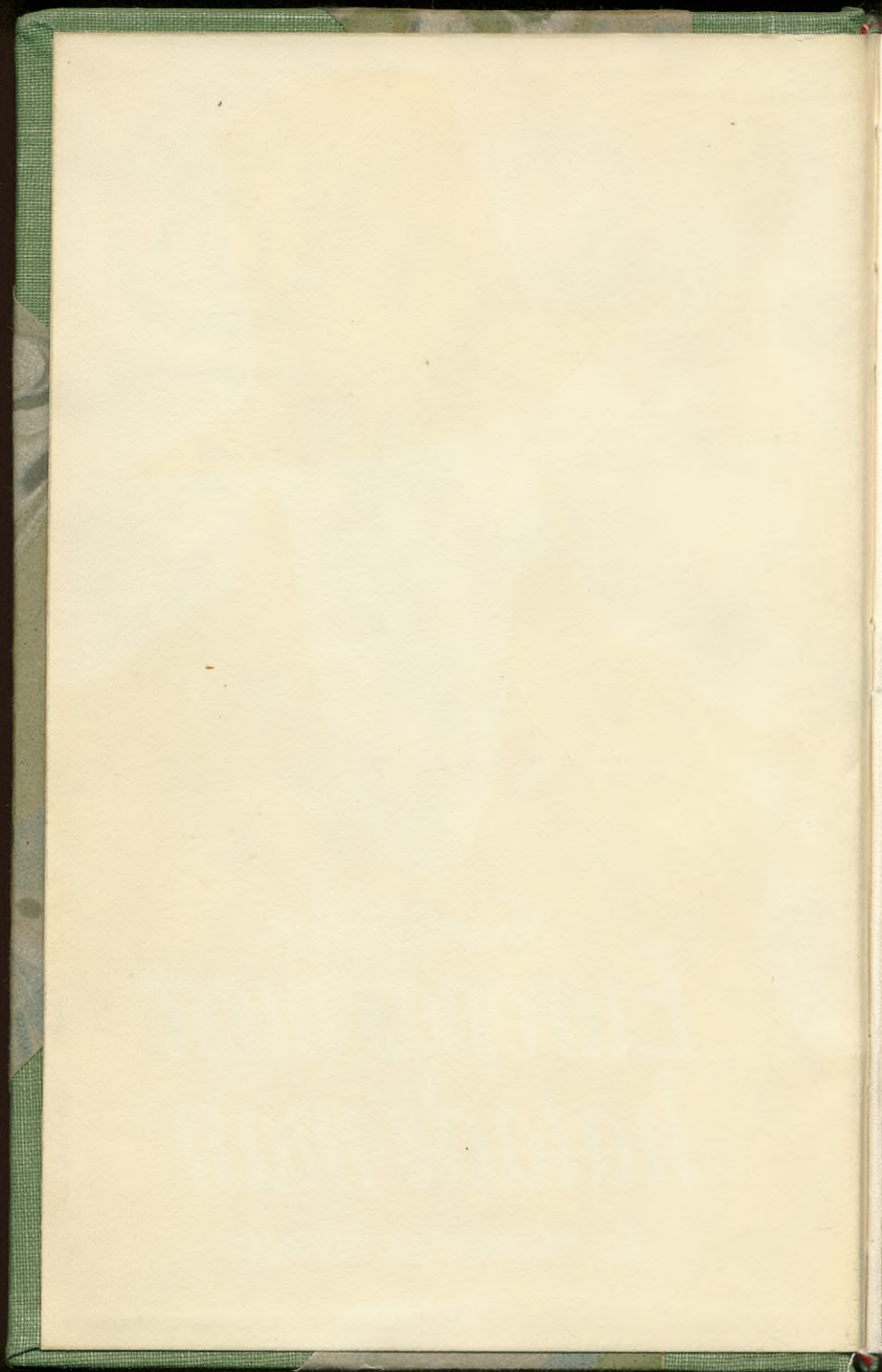

Allmänna Sektionen

Litt.

Sv.

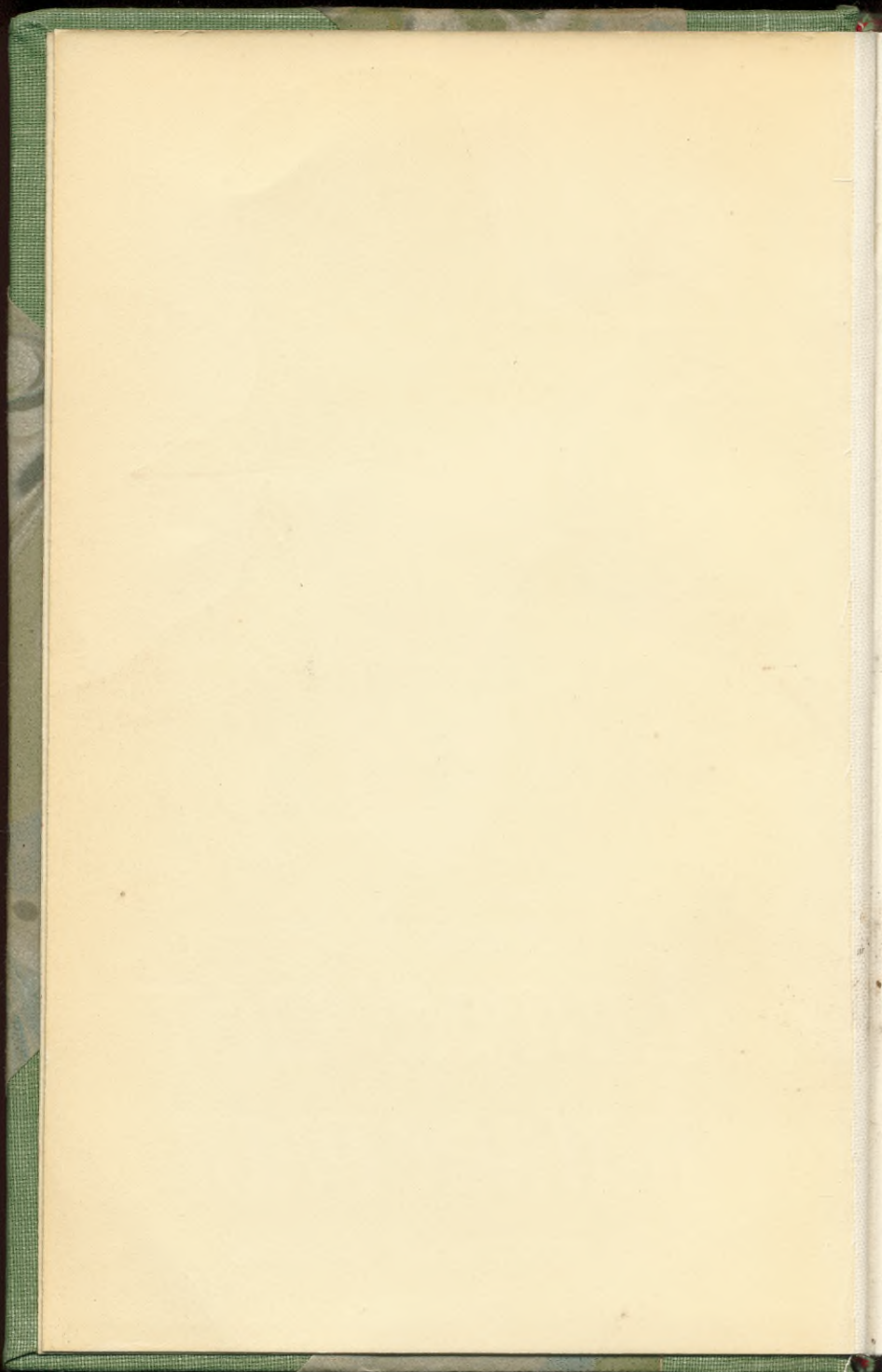
Pitt.
Sv.

Frank Heller
*Europas mest
hatade man*

En romantisk historia

Bonniers

EUROPAS MEST
HATADE MAN

sv. 46
1440

[Gunnar Serner]

FRANK HELLER [psend.]

EUROPAS MEST
HATADE MAN

*En romantisk
historia*

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Copyright. Albert Bonniers förlag 1945

Stockholm. Alb. Bonniers boktryckeri 1945

FÖRSTA KAPITLET

TRE MÄN LÄMNA ETT FARTYG

Tre män sutto hukade på en bänk. Den hade varit sträv och full av kvisslor, när de togo plats på den. Nu var den glatt som elfenben.

— Det är tid, sade en av dem. Han hade en örnäsa med form som en krumsabel och ett vitt ärr över ena kinden.

— Vittorio har alltid så bråttom, sade den andre i ordningen. Han var kortväxt och undersätsig, med borstigt rött hår och skägg av samma färg. När han talade, märkte man utlänningen bakom de italienska orden. Vittorio har alltid så bråttom. Man får aldrig gå händelserna i förväg. Det har funnits stora herrar som inte kunde lära sig den saken, och hur har det gått dem?

— Gode Gud! stönade den förste. Det är fem år sedan vi hamnade här. Fem år, under vilka vårt liv varit ett helvete — och Heinrich talar om att ha bråttom!

Båda talade med sänkt röst, Runtom dem stego

dova snarkningar, vilka tycktes antyda att denna försiktighet var överflödig.

— Du är ologisk, Vittorio, nu som alltid. Du säger, att vårt liv har varit ett helvete. Du glömmet att livet *måste* likna helvetet. Hegel lär oss, att varje tes har sin antites, och att tes och antites förenas i en syntes. Himlen är alla religioners tes, helvetet dess antites, och jorden är syntesen som har drag av både himmel och helvete. Ser man livet ur denna synpunkt, förstår man det bättre.

Vittorio vred sig av skratt, men inte ett ljud trängde längre än till hans kamrater.

— Du är enastående, Heinrich, stönade han, nej du skulle vara enastående, om inte hela din nation vore likadan som du själv! Du kommer med Hegel i ett ögonblick som det här! Varför citerar du inte Schelling och Kant också? Du tycker ju, att vi har så god tid på oss!

Den tredje, av kamraterna kallad Giorgio, lyssnade förstrött. Hans tankar hade förirrat sig tillbaka till en tid, då han inte hette Giorgio utan Georg och kallades Göran. Han såg framför sig ett vitmålat träslott i ett fjärran land. Runt slottet lågo lummiga bersåer av jasminer, rosor och syrener, och alla blommade samtidigt, både jasminer, rosor och syrener, och samtidigt lågo nedfallna äpplen i gräset, ty i hans vision voro alla årstider hopträngda till en, alldeles som i Edens lustgård. På trappan till huset stod en gammal herre med stångpiska, klockorna ringde i

kyrkan strax bredvid, och en klar kvinnoröst ropade på svenska: tid att äta kvällsmat, pappa lilla!

Det var idyllen, som tyckts honom så outhärdlig, medan han levde i den. Livet var inte någon idyll, där herdinnor i schäferhattar vallade friserade får. Den drömmen hade tagit ett tvärt slut under en fallbila i Paris som klippte av huvudena med de koketta schäferhattarna. Brutalitet och heroism hade hållit sitt intåg på rokokoscenen och röjt den fri från falska kulisser, puder och smink. Själv hade han dragit ut från idyllen i sitt hemland för att möta livet, och vad hade han funnit? Han hade funnit *detta!*

— Vad skrattar Giorgio åt? väste Vittorio. Man skulle tro, att du hade mist förnuftet!

Georg kände kallsvetten bryta fram över hela sin hud. Hade hans skratt röjt dem? Det hördes steg på däck. De tystnade ett ögonblick, men började på nytt. Han gjorde den reflexionen, att de inte föreföllo att vara vidare stadiga. Så mycket bättre! Han och hans kamrater behövde ännu mera tur, än de redan haft, om de skulle lyckas i sitt företag. Turen hade börjat för tre månader sedan, då de funno en grov spik och lyckades gömma den undan vaktens blickar. Med oändlig omsorg och försiktighet hade de slipat den så flat att den kunde tjänstgöra som skruvmejsel. Därmed var första steget taget till deras befrielse. Men det fordrades mycket mer, om den skulle kunna lyckas. De måste bli ensamma i sin avdelning av båten, och båten måste hålla en kurs som förde dem i närheten av land. Båda villkoren

hade på ett sällsamt sätt uppfyllts i loppet av den sista veckan. Fyra män i deras avdelning hade fått en eller annan sjukdom, förmodligen en följd av septemberhettan och den usla maten, dött och kastats över bord. De hade kunnat börja sitt arbete med den flata spiken! I natt seglade man fram inte alltför långt från land, det sade Vittorio som kände dessa trakter utan och innan. Hela kvällen hade befälet hållit fest — ett slags gravöl över de fyra döda, och ett gravöl där man aktade sig för att späda ut vinet med ett vatten, som luktade skämt långa vägar. Resultatet var de raglande stegen som just hörts från däck. De hade för resten upphört, allt var tyst där uppe.

— *Nu!* sade Vittorio och sträckte handen under bänken. Skruvarna i hans fotlänkar föllo av med ett nästan ohörbart klirrande. Heinrichs skruvar följde, därefter Georgs. En gång hade Georg lämnat idyllen och funnit *detta*. Vad skulle han finna, när han för andra gången kastade sig ut i det okända? Han ryckte på axlarna och citerade mellan tänderna två versrader:

”Förfäran, ångest, skräck, I gyckelbilder, faren!
Vad viljen I väl den, som skådat har Tartaren?”

Ett svagt knirkande tillkännagav, att Vittorio var på väg uppför trappan till däck, ett nytt att Heinrich följde i hans spår. När Georg själv kom upp, blev han vittne till ett egendomligt skådespel.

Fartygets mast reste sig mot en gnistrande stjärnhimmel, bärande en vit och gul vimpel, som angav att skeppet tillhörde ingen mindre än Hans Helighet påven i Rom. Vid mastens fot raglade Vittorio av och an i en kamp på liv och död. Det var en av uppsyningsmännen han slogs med, en undersätsig karl med tjurhals och lockigt hår. Vaktens ögon rullade i sina hålor, Vittorio hade gripit honom om halsen med ena handen och sökte med den andra hindra honom från att begagna sin kniv. Fick vakten strupen fri, lyckades han sätta in sticket som han ville, voro de förlorade. Heinrich stirrade som förlamad på striden. Nu drog vakten ett rosslande andedrag. I nästa ögonblick kom han att utsända ett vrål som kunde väcka hela båten.

Vrålet kom aldrig. Med ett språng som samlade hela tyngden av hans kropp i en enda punkt drev Georg sin knytnäve in i hans tinning. Han sjönk ihop, och endast en svag rossling angav, att han levde.

— Du har fått starka armar av att ro, Giorgio, mumlade Vittorio. Och du har ännu en gång bevisat, att du är filosof, Heinrich!

Heinrich ville komma med förklaringar, men Vittorio avklippte dem med en gest. Han surrade vakten och stoppade en bit av hans egen skjorta i munnen på honom.

— Egentligen borde han gå över bord och mata hajarna i Adriatiska havet. Men då plaskar han kanske, så att han väcker någon.

— Finns det hajar i Adriatiska havet? stammade den rödhåriga Heinrich.

— Du får tillfälle att övertyga dig om den saken, om vi har otur. Hegel, Kant och Schelling inbundna i ett band i hajskinn — vad skulle din filosofi tycka om det? Är vi i land om tre timmar, är det bra, annars trampar vi nog aldrig fasta marken mer! Nu ger jag mig i väg!

Han band sina fåtaliga plagg till ett knyte, som han fäste på huvudet, innan han naken firade sig ned längs en lina. Georg följde hans exempel. Några ögonblick senare var också den försiktige Heinrich på väg ned i de svarta böljorna.

2

Sent samma natt stodo tre män vid ett vägskäl. Landskapet runtomkring dem var av en förskräckande ödslighet. Så långt blicken nådde, mötte den bara sanddyner, träskmarker och förtvinate träd. Genom en springa i de jagande skyarna såg man då och då glimten av en gul och sjuklig måne i sista kvarteret. De tre människors händer voro såriga av saltvatten, deras hud var barkad som ek av väder och vind, där den inte var ärrig av piskrapp, de voro magra som rovdjur vilka inte på länge smakat kött. Men deras ögon lyste, då de togo avsked av varandra.

— Vi skiljas, sade Vittorio. Men när vi mötas igen, få vi se, vem som lyckats uträtta mest för sin sak. Jag går att kämpa för Italiens frihet, I femtonhundra

år har mitt härliga folk slitits sönder av utländska och inhemska rovdjur. Det är på tiden, att det blir herre i sitt eget hus!

— Jag går att kämpa för Tysklands enhet, sade Heinrich. Tyskar och italienare äro de enda stora folk i Europa som sakna ett fosterland. Om Italien slitits sönder av rovdjur i femtonhundra år, så har Tyskland alltid gjort det!

Georg smålog.

— Människorna äro rovdjur, sade han. De komma alltid att sönderslita varandra, så länge de inte hindras av en fast hand. Mannen som dog på Sankt Helena för nio år sen ville Europas enhet, inte bara Tysklands och Italiens. Jag har tillbragt fem år på galärerna för hans skull. Jag skall offra resten av mitt liv för att hjälpa hans efterträdare till makten!

Genom en rämna i molnen belyste månen ett ögonblick de egendomliga gestalter som avlade dessa löften.

— Vilka medel har du att genomdriva din dröm om Italiens frihet, Vittorio?

— Endast en glödande tro.

— Vilka medel har du att genomdriva din dröm om Tysklands enhet, Heinrich?

— Endast en glödande tro! Och du, Giorgio? Vad har du att sätta in i kampen för den nye Napoleon?

— Detsamma som ni, mina vänner.

— Våra mål kunna vara olika, sade Vittorio, men vi ha en gemensam fiende — den Heliga Alliansen, detta furstarnas förbund mot de förslavade folken.

I snart femton år har dess förbannelse vilat över Europa. Den skall bort!

— Alliansen är vår fiende, sade Heinrich. Men denna allians förkroppsligas i en man av kött och blod. Han är vår fiende framför alla andra. *Han* skall bort!

— Ned med Klemens von Metternich, Italiens bödel!

— Ned med Klemens von Metternich, den tyska tankens förrädare!

— Ned med Klemens von Metternich, mannen som förrådde Napoleon!

— Ned med Klemens von Metternich, Europas mest hatade man!

Månen försvann bakom ett skytäck. Med ett sista handslag togo de tre vännerna farväl av varandra. Vittorio tog vägen söderut, Heinrich norrut, Georg vägen mot nordost.

3

När man är född tre år före slaget vid Austerlitz, när man upplevde tåget till Moskva vid tio års ålder och återkomsten från Elba vid tretton år, blir man lätt disponerad för romantik. Men ett sinne för romantik, som sedan kan överleva fem år på en galär, är inte bara medfött, det måste karakteriseras som outrotligt. En ung man, som just lyckats fly från en sådan uppfostringsanstalt och som hänger sig åt känslfrosseri i stället för att betänka sitt läge, skulle förmodligen vara otänkbar i vår tid, men under

adertonhundralets första årtionden var hela världen full av sådana unga män. De funnos i Frankrike, i England, i Tyskland, ja till och med i Sverige. Georg var våt, han var hungrig, hans flykt måste vara upptäckt vid detta laget, myndigheternas spårhundar voro kanske redan på jakt efter honom, men i stället för att betänka detta hängav han sig, medan hans fötter buro honom över sanddynerna, åt sällsamma reflexioner.

Man skulle nästan tro, tänkte han, att mänskligheten föds på nytt med varje nytt århundrade. Femtonhundralet hade en helt annan karaktär än sextonhundralet, och det är omöjligt att förväxla sextonhundralet med sjuttonhundralet. Varje sekel liknar ett människoliv däruti att det är friskt och dådkraftigt vid sin begynnelse, trött och missmodigt vid sitt slut. Vilken morgonglans ligger det inte över femtonhundralets första decennier, då Michelangelo målade och kung Frans av Frankrike slogs, eller över sextonhundralets då kung Henrik av Navarra slogs och älskade och Shakespeare skrev stycken av hög munterhet! År 1715 slöt Ludvig XIV, denna förstenade rest av ett dött sekel, sina ögon, och en ny tidsålder började: de stora sjöfärdernas tid, då jorden utforskades, Newtons tid då människan började sina forskningsresor i rymden! Vilket öde är väl förbehållet det sekel, som grydde i den store Napoleons tecken? Adertonhundralet måste bli hans århundrade, snillets århundrade, de stora äventyrens århundrade! Det är därför jag vill kämpa!

Medan Georg gick, skiftade himlen långsamt utseende. Från att ha varit blygrå, blev den lilafärgad och därefter lavendelblå. Nu slog rosafärgade flammor ut ur det blå, morgonrodnaden väntade just nedanför horisonten, och som om de avvaktat tecknet, började hundratals sjöfåglar plötsligt virvla runt under hesa skrin.

På avstånd steg röken ur en fiskarstuga.

Det första Georg behövde var ett mål mat. Det andra var ett medel att komma in till Venedig. Det var en tveeggad uppgift, ty det fanns en österrikisk polismästare i Venedig vilken han borde undvika att träffa, och Venedig var en krigshamn, dit man inte fick komma utan tillåtelse. Det tredje och sista var penningar, varmed han kunde köpa sig ordentliga kläder. Hans skjorta, som en gång i tiden varit vit, hade nu färgen av levrat blod, och hans korta byxor bestodo huvudsakligen av håll. Hans hår och skägg växte vilt, hans armar voro nakna, och på den vänstra lyste en tatuering, där en nyfiken kunde stava sig till två latinska ord: *arma virumque!*

Vilken förbindelse fanns det mellan början till Eneiden och en rymd galärslav?

Det var en fråga, som icke besvarade sig själv.

Röken från fiskarstugan gav Georg en idé. Den betydde möjlighet att få mat, möjlighet att komma till Venedig och möjlighet att förtjäna pengar — allt under förutsättning att lyckan var med honom. Men hur skulle lyckan kunna vägra att bistå en man, som ställt sig under den store Napoleons beskydd?

Han bankade på i fiskarstugan. Dörren öppnades av en mager kvinna med gulblekt ansikte. När hon talade, hördes det, att hon kom från en annan del av Italien.

— Vad vill du? frågade hon kort.

— Signora, jag är en skeppsbruten sjöman på väg till Venedig. Jag önskar arbete och en bit bröd, ty jag äger inte en *baiocco*.

Hon skrattade bittert.

— Det är inte många nu för tiden som har bröd till andra än sig själva. På Napoleons tid var det krig och konskriptioner, nu är det skatter, polisupplysn och fängelse för minsta småsak. Vilket är bäst?

— Tänker alla som ni, signora?

— De flesta. Men ingen vågar handla utom fransmännen.

— Vad har man gjort i Frankrike?

— Revolution! Visste du inte det? Ingen talar om annat. Var kommer du ifrån?

— På sjön hör man ingenting. När skedde revolutionen? Hur gick den till?

— Det var för två månader sen, i juli. De körde bort sin gamle kung, men i stället tog de en ny, så vad de vann på bytet, förstår jag inte. Det konstiga var, att de höga herrarna som hade lovat att slå ned alla revolutioner inte rörde ett finger.

— Menar ni den heliga alliansen, signora?

— Vem annars? När spanjorerna gjorde revolution, då marscherade man mot dem, och när neapolitanerna gjorde revolution mot sin usle kung, då

marscherade man. Men mot Frankrike marscherade man inte. Frankrike är ett stort land. Det var därför!

— Ni är en tänkande kvinna, signora!

— Min man var också en tänkande man, fastän han bara var fiskare. Jag kommer från Piemont, där man har fransmännen till granne. Där tänker man mer än i resten av Italien. Men handla — det vågar man inte.

Hon teg och sade plötsligt:

— Det var mat och arbete du ville ha? Behöver du inte en läkare till ditt ben också?

Hon stirrade närgånget på ärret efter fotlänken kring hans vrist. Saltvattnet hade frätt upp skorpan.

— Jag tror, att det är ett besynnerligt slags fartyg du har seglat med, sade hon med ett kort skratt. Det gör detsamma! Du skall få mat och arbete en tid. Min man dog för en vecka sedan. Nu har jag bara två brorsöner till hjälp, och de är för unga. Fiska kan de, men att sälja fisken går sämre.

— Varför seglar de inte med fisken till Venedig?

— Det finns något som heter stadstull. Och den österrikiska polisen sitter i Venedig och den är inte att skämta med. Ingen får sälja fisk i Venedig, som inte har tillåtelse.

— Ingen känner den österrikiska polisen bättre än jag. Just därför vill jag åtaga mig att sälja er fisk i Venedig, och det till ett sjungande pris!

Hon mönstrade honom ännu mera närgånget.

— Vem är du? Du talar inte som en vanlig sjöman!

— Jag är utlänniug, smålog han.

— Och du känner den österrikiska polisen?

— En smula! På min tid hette polismästaren baron von Stackelberg. Men det är längesen.

— Han sitter kvar ännu — tyvärr, säger alla patrioter.

— Patrioterna misskänna polismästaren! Bara man tar honom på det rätta sättet, är han ingen oresonlig karl.

Än en gång mönstrade hon honom från hans blonda hår och blåa ögon till de såriga benen. Plötsligt gick hon in i huset. När hon kom ut igen, hade hon med sig ett par grova lärftsbyxor.

— Tag de här, sade hon. Och här har du bröd och vin. Paolo och Giacomo skall just gå till sjöss för att vittja näten. Du får hjälpa dem.

Paolo och Giacomo visade sig vara två raska men inte särskilt begåvade pojkar. Georg trivdes bra med dem och skulle gärna ha velat fortsätta att hjälpa deras faster, men det var inte därför han rymt från galären. Då de en morgon någon vecka senare togo in en ovanligt fin fångst, en fångst värdig att figurera på en tavla av Veronese, föreslog han ännu en gång piemontesiskan att försöka sälja den i Venedig. Hon kämpade emot i det längsta, enda resultatet, sade hon, blev bara att både lasten och båten beslagtogs — men till sist gav hon med sig, smittad av hans övertygelse. Båten satte kurs mot den stora staden. Vid infarten till la Giudecca hejdades den av en patrullbåt. Patrullbåten ville se dess *permesso*

och föra den till stadstullen. Georg satte händerna för munnen och vrålade av sina lungors fulla kraft:

— Vi har fisk åt hans excellens baron von Stackelbergs eget bord! Hans excellens väntar på fisken till frukost! Ingen får hejda oss!

Ombord på patrullbåten kommo händer och tungor i gång. Men ingen vågade trotsa namnet på stadens fruktade styresman. Georg styrde utan vidare in i lagunstadens nätverk av kanaler. Han rörde sig så säkert som i sitt eget hus. Han hade lyckats med två av punkterna på sitt program, och en stor upprymdhet fyllde honom. Han började sjunga en visa som han lärt sig på galären. Vittorio hade smågnolat den, då vakterna voro utom hörhåll. Vem som skrivit melodin, visste Georg inte. Men orden voro av en mycket känd tysk skald, av Goethe:

Det var Mefistofeles hånvers om kungen och hans allsmäktige minister:

*”Det var en kung som hade
en loppa, stor och stinn,
den han, som hovet sade,
höll kär som sonen sin . . .”*

Han sjöng slutet för full hals:

*”I sammet och i siden
nu loppan kläddes nätt,
fick ordnars mängd med tiden
och sist en taburett —”*

Han tremulerade genomträngande, då han upprepade:

"Och sist en taburett..."

Han befann sig vid hörnet av Rio Mocenigo och Rio San Luca, då någonting inträffade. En ung kvinna som solade sig på sin altan, lutade sig plötsligt ut över räcket och betraktade Georg. Vad hon är ful, tänkte han först. Vad hon är vacker, tänkte han därpå. Ett helgon, tänkte Giacomo. En häxa, tänkte Paolo.

— Hör på där nere, ropade hon. Vad är det du sjunger?

Hennes skinn var gyllenblekt som elfenben. Hon hade vitblont hår som var kammat stramt bakåt i madonnafrisyr, och en stor mun med mycket vita tänder. Ögonen tycktes honom först blåa, därpå opalfärgade, därpå gröngula. Överhuvudtaget skiftade hennes ansikte karaktär varje ögonblick, nästan som om hon varit staden Venedigs patronessa eller symbol — denna stad, där luft och vatten, skugga och ljus, verklighet och överklighet beständigt blandas i varandra. En morgonrock av venetianska spetsar lät hennes skinn komma till sin fulla rätt. I handen höll hon en solfjäder med elfenbensskaft, som hon rörde av och an till skydd mot den heta morgonsolen.

— Störde jag er med min sång, sköna signorina? frågade Georg. Jag ber så mycket om ursäkt!

— Det är ingenting i vägen med din röst. Det var din visa jag tänkte på. Var har du lärt den?

— På galärerna, om ni vill veta det, sköna signorina, svarade Georg med ett strålande leende.

Hon mönstrade honom från det tovigga håret till de nakna bruna fötterna. Ärret, som frapperat fiskaränkan, doldes av de byxor, hon gett honom.

— Du ser onekligen ut, som om du kom från dem, svarade hon utan att le. Om du inte vill komma tillbaka dit i förtid, så råder jag dig att byta om repertoar. Visor som gör narr av mäktiga ministrar är inte populära här i staden just nu.

— Ni tror att de kunde missförstås, sköna signorina? frågade Georg med ännu ett leende.

— Tvärtom, jag tror att de kunde förstås, sade hon och mätte honom än en gång med blicken.

— Jag tackar för er omtanke, signorina. Får jag inte överlämna en korg med *scampi* som erkänsla? Eller en vacker *branzino* att griljera? Fisken är visserligen beställd av min höge beskyddare polismästaren, men han har säkert ingenting emot att dela den med en så skön dam som ni! Ett ögonblick, skall ni strax vara betjänad!

Hennes ansiktsuttryck förändrades tvärt. Luft och vatten hade dragit hop till åskväder i Venedigs atmosfär. Ögonen blixtrade, och nu var det intet tvivel om att de voro gröna.

— Om du tror, att du kan fiska klienter med sådana billiga komplimanger, misstar du dig, min gode vän! Far till din höge beskyddare med din fångst! Jag skall inte skvallra för honom om dina visor!

Hon försvann utan vidare från altanen. Georg stirrade förvånad efter henne. Var hon en god venetiansk patriot, och hade han sårat henne i hennes heligaste känslor genom sitt förslag? Förmodligen. Men annars talade hon inte med venetianskt tonfall — detta språk, där ljuden bli till mjukt vattenplask!

Han grep åran och styrde vidare. På Canal Grande pulserade morgonlivet av full kraft. Lastbåtar forslade varor från hamnen, svarta hyrgondoler flögo fram drivna av muskelstarka roddare, prunkande privatgondoler med baldakiner och hyenden förde morgontidiga gäster till någon hövlighetsvisit. Palatsen speglade sina fuktfrätta fasader i den svartgröna kanalen, landgångstrappornas marmor lyste vit genom det strilande vattnet. På avstånd lyfte Santa Maria della Salute sin mäktiga kupol mot den redan värmedisiga septemberhimlen.

Georg vred in i Rio San Crisostomo och lade till vid baksidan av hans excellens palats. Han hoppades finna en köksmästare eller i värsta fall en majordomo, med vilken han kunde göra en hastig affär mot löfte om många procent på priset. Men till sin förfäran mottogs han i stället av en herre, som det inte kostade honom någon möda att känna igen — den siste, han önskade råka i Venedig, av polismästaren själv. Han kom endast alltför väl ihåg deras sista möte. Om igenkännandet var ömsesidigt, betydde det slutet på hans frihet. Skulle han vända båten och fly? Nej, det vore att draga uppmärksamheten på sig. Det fanns bara en sak att göra — att

spela sina kort med största möjliga fräckhet och lugn.

Hans excellens var klädd i sammetsbyxor och en morgonrock som släpade efter honom, och var tydligen i miserabelt humör. Bredvid honom stod den person, Georg velat förhandla med, majordomon, en istermagad man med opålitliga ögon. Det var tydligt, att Georg anlönt mitt i en uppgörelse mellan polismästaren och denne. Nu var det Georg som fick mottaga åskmolnens urladdning.

— Fisk? röt hans excellens av sina lungors fulla kraft. Vad menar du, din slyngel? Fisk till mig från Chioggia? Jag har inte beställt någon fisk från Chioggia, jag har tvärtom utfärdat en förordning som förbjuder folk utifrån att sälja sin fisk i Venedig! Om du inte...

— Ett misstag, ers nåd, ett beklagligt misstag! svarade Georg med flytande tunga. Låt mig förklara hur det har uppstått, så att ers nåd inte låter sin vrede gå ut över de oskyldiga fiskarna i Chioggia. Jag är anställd hos en stackars fiskaränka. Hennes man dog för tre dar sedan. När han låg på dödsbädden, reste han sig plötsligt upp och ropade till de kringstående: — Den första fisk ni fångar, när jag ligger i min grav, den skall ni föra in till hans excellens polismästaren i Venedig! Jag hade lovat att leverera den, och det har jag glömt. Lova mig, att ni kommer ihåg det! Det gjorde vi, och han dog nöjd. Nu förstår jag, att den stackars mannen måste ha yrat, i dödstunden förespeglade han sig en lycka som inte var

honom beskärd, fastän Den Högste skall veta, att hans änka kunde behöva en uppmuntran i sin sorg. Genom att åberopa oss på Pietros utsaga lyckades vi få fisken förbi stadstullen. Nu bli vi tvungna att vräka den i kanalen, ty att sälja den mot ers nåds order vore ett brott, till vilket vi aldrig skulle vilja göra oss skyldiga. Paolo, Giacomo, låt oss anropa hans nåd om förlåtelse! Vi ha en förlorad morgons arbete bakom oss och en lång rodd framför oss!

Att polismästaren överhuvudtaget befann sig i denna del av palatset, berodde på att han egenhändigt ville kontrollera en sändning vin från de euganeiska bergen, vit Soave och röd Valpolicella. Härvid hade han konstaterat, att majordomon troligen skott sig på hans bekostnad mer än som lovligt var, och denna upptäckt hade inte förbättrat ett humör som av naturen var koleriskt och som i dag led under ett saldo av gårdagens vinkonsumtion. Medan Georg talade, avspeglade hans ansikte en serie av de mest skiftande sinnestillstånd, först vrede, därpå otålighet, därpå intresse, för att slutligen slå över i en reaktion som inte är alldeles sällsynt hos dem som dyrka Bacchus — en rörelse, som föreföll honom själv äkta, men knappast skulle ha godtagits som sådan av hans bikt-fader.

— H-m, jasanya, yrade han om det på dödsbädden, stackars man? Mycket — mycket sorgligt! Och du är anställd hos hans änka, stackars kvinna? Vi söker ju hjälpa folket så gott vi kan — det finns inte en liberalare styrelse än vår i Europa. Men lätt är det

inte — de talar bara om förtryck. Förtryck? Det är klart, att när de visar sig uppstudsiga, måste vi statuera exempel, men sedan önskar vi ingenting högre än att alla får arbeta i lugn och ro. *Zuerst a bissl aufhängen*, säger min höge chef i Wien, *dann Klemenz!* Hans excellens är mycket svag för en vits, hahaha! Alessandro!

Det sista ropades i en ton som inte lovade gott åt namnets bärare. Den tjocke majordomon närmade sig med skälvande istermage.

— *Eccellenza?*

— Varför har du inte påmint mig om att jag har bjudit prinsen av Zweifelsen på frukost?

— Därför att jag inte har hört ett ord om det, *eccellenza*.

— Jag bjöd honom i natt, det borde du sannerligen veta. Men du blir slöare och slöare, det är bara när det gäller att skinna mig, som du har ögon och öron öppna! Ingenting kan vara bättre att bjuda prinsen än en god *zuppa di pesce*. Genom en Försynens skickelse ha vi alla ingredienserna här, läckra *branzini*, *scampi*, *calamaretti* . . . Jag börjar tro, att den stackars mannen som dog verkligen har haft en uppenbarelse! Alessandro!

— *Eccellenza?*

— Betala de här stackars fiskarna fem dukater för deras fångst, och köp av dem en annan gång, om de kommer igen!

Majordomon bugade sig servilt, och polischefen började gå uppför trappan. Knappt hade han vänt

ryggen till, innan Alessandro med ett elakt grin utbetalade två dukater till Georg. Han hade gjort upp räkningen utan värden. Georg brast ut i ett skratt, som var så våldsamt att hans excellens flög runt.

— Vad står på? röt han med ögon som på nytt gnistrade av vrede. Skrattar du åt mig, därför att jag trodde på din lögnhistoria? Där ser man, vad man har för sitt goda hjärta! Jag skall sätta dig och dina två kumpaner, där varken sol eller måne lyser, det skall ni . . .

— Ers excellens, protesterade Georg, hur kan ni tro sådant om mig? Jag kom bara att tänka på en liknelse i bibeln.

— Skrattar du åt den heliga skrift, din lymmel?

— Det står i bibeln, att en gång skulle Vår Herre betala skatt för sig och de tolv. Gå ned till havet, sade han till den helige Petrus, och drag upp en fisk. I hans mun finner du en dukat, och den räcker till skatt för oss alla tretton. Fiskarna, som ers excellens köpte av mig, skulle kunna betala skatt för trettionio personer, ty de ha just svalt tre hela dukater!

Det dröjde ett ögonblick, innan hans nåd begrep, men därpå gick liknelsens innebörd plötsligt upp för honom, och han for runt mot majordomon, purpur-röd av förbittring.

— Slyngel! Fåhund! Om jag inte hade bjudit prinsen på frukost, skulle jag på fläcken köra dig ur min tjänst! Betala ögonblickligen de här stackars männen vad jag befallde dig! Men om jag kommer

på dig med sådana här streck en gång till, är det slut en gång för alla! Har du begripit?

Han övervakade personligen, att befallningen åtluddes. Så snart fisken var urlastad, skyndade Georg att ro sin väg — något i majordomons ansikte sade honom, att ett dröjsmål kunde bli farligt. Vid nästa tvärkanal lät han båten lägga till och sprang i land.

— Ska vi vänta på ers nåd? frågade Paolo och Giacomo ödmjukt. De voro så bedövade av allt som inträffat, att de kallade honom *ella*, ers nåd.

Han skakade på huvudet.

— Nej! Jag har en del att uträtta här i staden. Hans excellens gav oss fem dukater för fisken. Tycker ni, att det var bra betalt?

— Hade vi fått fem *scudi*, hade vi varit lyckliga.

— Och om jag behåller två dukater för mig själv, anser ni inte att jag har tagit för mycket?

— Om ers nåd toge fyra dukater, skulle vi ändå vara rikligt betalda.

— Här är tre dukater. Farväl, hälsa er faster och lev väl!

Stumma av häpnad sågo Paolo och Giacomo honom försvinna runt hörnet. Hans min tycktes säga att han ägde hela Venedig.

ANDRA KAPITLET

VARI GEORG BESÖKER SKOMAKAREN OCH GÅR PÅ MASKERAD

Inte långt från Markusplatsen, vid den bassäng som kallas Bacino Orseolo, hade vid denna tid en skomakare sin bostad. Den låg i bottenvåningen av ett mindre hus och bestod av ett skumt, fönsterlöst prång, fyllt med sylar, hammare, tänger, läster, skinn och andra yrkets tillbehör. Innanför ytterrummet låg ett ännu trängre kyffe, där skomakaren sov.

Denna morgon satt han på en blanksliten pall, sysselsatt med att halvsula ett par stövlar, då ingången till gatan skymdes av en skugga. Eftersom det ännu var i den varma årstiden, var dörren borttagen och ersatt av en bastmatta, vilken gav frisk luft men skyddade för solen.

Skomakaren såg upp. En ung man med tovigtt blondt hår stod på tröskeln. Han gick barfota, det var därför butikens innehavare inte hört honom komma. Han hade ett muntert leende, men såg för övrigt rätt opålitlig ut.

— Vad vill ni? frågade yrkesmannen med ett tonfall som antydde, att barfota personer inte höra hemma i en skomakarverkstad.

Till svar visade den unge mannen inte sina fötter, utan sin underarm. Genom håren på denna kunde man läsa två ord: *arma virumque!*

— Ni kommer till fel person, sade skomakaren som ofrivilligt ryggat tillbaka. Jag har inte lärt mig att ta bort tatueringar.

Den unge mannen gav honom en genomträngande blick.

— Menar ni, att ni inte förstår vad inskriften betyder? frågade han.

— Jag kan inte latin, sade skomakaren och återtog arbetet.

— Hur vet ni då att detta är latin? frågade den besökande och tog ett steg närmare.

— Jag har en mässbok, svarade riddaren av prylen i det han fuktade ett stycke läder.

— Vad är ert namn?

— Luigi Gentile.

— Då bor här inte längre en skomakare vid namn Daniele Scrocchi?

— Han har bott här, men han är borta.

— Är han död?

— Inte vad jag vet, men han fick en besvärlig åkomma och man rekommenderade en kur som tar sin tid, en metallbehandling.

— En metallbehandling? upprepade den främ-

mande med ett oförstående tonfall. Har man sänt honom till någon hälsobrunn?

— Varför skulle man göra det? Venedig är berömt för just den sortens behandlingar!

Främlingen slog sig för pannan.

— Äntligen förstår jag, mumlade han. Man har sänt honom till...

— Till blykamrarna, ifyllde hans värd och lutade sig över sin stövel. Alldeles riktigt! Det är mycket ohälsosamt att ens tala om kurerne på det stället. Jag önskar er god morgon!

Hans gäst tog ännu ett steg in i rummet.

— Jag behöver en bostad, sade han.

— Vänd er till polisen! Det är deras skyldighet att ta sig an främlingar.

— Det skall jag göra, sade Georg. Samtidigt skall jag fråga polisen, om inte er bostad lämpligen borde hyras ut till någon annan än en vän till Daniele Scrocchi, vilken tillbringar sin tid i blykamrarna.

För första gången märkte han verkan av sina ord. Skomakaren lät nålen sjunka och strök sig över pannan med en beckig handflata.

— Att ni är en vän till Daniele är alldeles självklart, fortsatte Georg obevekligt. Ni studsade, då ni såg devisen på min arm. Om man inte känner dess betydelse, är den ett citat ur Virgilius, intet annat. Och ni ser mig inte ut att studera de latinska klassikerna på lediga stunder.

— Att ni är förryckt, står mig klarare och klarare för var minut, sade skomakaren.

— Var är närmaste polisstation? frågade Georg. Skomakaren lyfte hotande prylen.

— Tror du, att du kan skrämma mig med polisen, du som inte har skor på fötterna, du som ser ut som en bortrymd straffånge, du som går runt med besynnerliga inskrifter på armarna...

— Förivra dig inte, bad hans gäst bevekande. Och glöm inte en sak! Inte alla personer med sådana inskrifter sitter i blykamrarna! Vilket är trevligare, att tala med dem eller med polisen?

Skomakaren strök sig än en gång över pannan med handen. När han lät den sjunka, var pannan strimmig av beck.

— Du har ett rum bakom butiken, sade hans gäst obevekligt. Det är inte större än ett råthål och inte heller renare, men jag tänker sova där i natt och kanske ett par nätter till. Har du begripit? Det är bra. Vi ses igen om en stund.

Han försvann ut i gränden. Yrkesmannen satt kvar på sin pall, ett byte för de mest stridiga känslor. Gång på gång gjorde han en rörelse som för att resa sig och gå ut i staden, gång på gång sjönk han ned på pallen igen. "Inte alla som ha sådana inskrifter sitter i blykamrarna..." Det var sant, det var mycket sant... Vad var obehagligast, att råka dem eller att sitta i blykamrarna? Det var inte lätt att säga, och signor Gentile hade för sin del inte funnit svaret, då hans dörrtröskel för andra gången för-mörkades av en skugga, och en röst, som han redan lärt sig avsky, sade:

— Vem är det som gör mannen, skraddaren eller barberaren? Jag för min del håller nästan på barberaren.

Han såg motvilligt upp. Framför sig hade han en högväxt ung man med välvårdat blont hår, djupbrun hy och skägglös haka. De blå ögonen i det magra ansiktet blixtrade som värjspetsar och munnen log. Han vägrade nästan att tro, att det var hans objudne gäst, men så småningom måste han medge att så var fallet. Han var iförd en svart kostym av gott kläde, som han förmodligen köpt begagnad hos någon jude, på fötterna hade han skor med spännen och över armen bar han en svart domino. Skomakaren gjorde ett hastigt överslag i huvudet. Det hela hade kanske kostat honom litet mer än en dukat. Men han bar det så, att det såg ut att komma från någon fin skraddare i la Merceria.

— Tänker ers nåd gå på maskeradbal? stammade han mot sin vilja imponerad.

— Varför inte, när man är i Venedig, efter att ha tillbragt fem år ombord på en av Hans Helighets galärer? Ingen är så naken till själ och kropp som en galärslav! Fången i blykamrarna lever ett intimt privatliv i jämförelse med honom, han äter för sig själv, han sover för sig själv, han dör för sig själv! Till och med vanliga människor som kunna göra vad de vilja och kläda sig som de vilja, behöver då och då kläda ut sig och försvinna på en maskerad. Hur mycket mer tror du då inte, att en man som jag måste längta efter det nöjet! Och hur mycket lättare

kommer det inte att vara för mig att genomskåda de andras förklädnader?

— Varför satt du på en sådan båt? frågade skomakaren och glömde hastigt sin första hövlighet.

— Varför sitter du på en skomakarpall? frågade hans gäst. Är det därför att det roar dig? Och varför sitter inte ett dussin herrar här i staden, som vi båda känner, på den båt, som jag just har avmönstrat från? Såna frågor borde du göra dig, om du vill veta Försynens mening med allting!

— Om jag hamnar på en sådan båt, sade skomakaren buttert, så vet jag åtminstone, vem som har skaffat mig dit.

— Det blir inte jag, svarade hans gäst, men möjligen din egen dumhet. Håller du mun, blir du av med mig i morgon.

— I morgon? frågade skomakaren tvivelsjukt. Vad skulle kunna inträffa från i dag till i morgon?

— Du är visst dummare än jag trodde! Vad sker inte vart dygn från solnedgång till soluppgång! Fester hållas, ränker smidas, hus plundras, fångar rymma, kvinnor mottaga kärleksförklaringar — allt i loppet av den tid som det tar jorden att vrida sig om sig själv! Människorna drömma om makt, fromhet och utsvävningar, och allt vad de göra har sitt upphov i dessa drömmar. Världen föddes ur natten, sade de gamla. De hade rätt.

— Jag drömmer aldrig, sade skomakaren buttert, jag sover. Men i natt, tillade han, kommer jag nog att drömma — om galärerna och blykamrarna.

— Gör det, sade hans gäst, det borde hindra dig från att begå dumheter! Med dessa ord försvann han.

2

Salarna i Palazzo Pichetti vid Rio San Giovanni voro samma afton fulla av folk, de flesta i mask, men många utan och några med endast en miniatyr-mask i knapphålet för att visa, att de visserligen funnos på stället men önskade vara ostörda. Damerna glänste av siden och smycken, röda munnar smålogo bakom böljande solfjädrar, mörka ögon glittrade bakom fina spetsmasker. I stora salen dansade man till tonerna av ett kapell, i sidorummen klingade det av mynt, hasardspelet var redan i gång. Vid en byffé serverades det förfriskningar.

Palatset var Venedigs mest eftersökta offentliga nöjeslokal. Och septembervärmen avhöll inte ventionarna från att roa sig på det vis, som alltid varit deras specialitet.

Georg rörde sig genom hopen. Under sina år ombord på galären hade han lärt sig två saker, som där voro av största betydelse: att tala utan att röra en muskel i sitt ansikte, och att uppsnappa en viskning så svag att den gick vanliga öron förbi. Vissa djur kunna uppfånga toner och utsända signaler, vilka ligga för högt för människans hörselsinne, en galärslav efter fem års tjänst är i stånd till något liknande. Det är knappast en färdighet som kan inbringa honom hans levebröd, när han blir fri, men det finns

tillfällen då den kan komma honom väl till pass. Georg skulle få bevis därför denna afton.

Hans besök hade en bestämd avsikt, men det hastade inte med att sätta den i verket. Tills vidare följde han strömmen genom rummen och stannade, där han såg en grupp som föreföll honom intressant. Just nu varseblev han en dylik, tre maskerade herrar som stodo inbegripna i ett ivrigt samtal. Två av dem voro till åren komna, den tredje helt ung. Inte desto mindre behandlades han av de två andra med en aktning som var påfallande. Han hade lång överkropp, men korta ben. Masken dolde hans ögon. Ovanför pannan lyfte sig ett vågigt, tillbakakammat hår, näsan var lång och böjd, munnen var fint tecknad och skuggades av en gryende mustasch. Utseendet tycktes tala om en fransman, accenten i de franska ord som Georg hörde om en tysk. På den vänstra handens långfinger bar den unge herrn, vilken hans ledsagare kallade ers höghet, en ovanligt vacker smaragd skuren på längden.

De tre herrarna övertygade sig med jämna mellanrum om att ingen kom dem för nära in på livet. Men på ett avstånd av sju, åtta steg kunde Georg tydligt följa deras samtal.

— Behöva vi säga ers höghet, att vi äro mycket smickrade, ja mer än smickrade av ers höghets anslutning till vårt sällskap? Om ryktet därom skulle komma ut...

— ...finge det följer som varken jag eller ni önska, avbröt den unge herrn med smaragdringen

livligt. Jag tillhör er med liv och själ, men tills vidare måste det bli obekant. Det får inte ens komma ut, att jag är här i Venedig. Ni förstår kanske varför?

— Inte riktigt . . .

— Så? Jag trodde inte, att minnet av min farbror var helt dött här i staden? Och att man direkt älskar honom, vågar jag inte hoppas!

Ledsagarnas ton var märkbart kyligare, då de svarade:

— Nej, det vore felaktigt att säga, att ers höghets onkel är glömd eller att man precis välsignar hans minne. Men vi ha upplevt så mycket sen dess. Vi ha upplevt det kejsrerliga Frankrikes fall, vi ha upplevt wienkongressen, vi ha sett Venedig slukas av Österrike . . . Det finns människor som i hög grad föredra ers höghets onkel i jämförelse!

Den unge mannen med smaragdringen lät djupt rörd när han svarade, ja så rörd, att hans tyska accent blev nästan överväldigande.

— Det gläder mig sannerligen att höra det av venetianare och goda italienare som ni, mina herrar! Ja, ja, verkligen! Många av min onkels handlingar kunna ha tett sig egendomliga för utomstående — ja, de misstolkades också av folk som annars förstodo honom, men i grunden ville han det goda, det nödvändiga. En dag kommer jag att framlägga en bok över hans idéer. Han var en *folkets* man, han ville *folkets* väl — det var summan av hans hemlighet! Det är mer än man kan säga om de herrar som driva

sin vilja igenom i Europa just nu, eller vad säger ni, mina herrar?

Ett diskret mummel angav, att han inte mötte något motstånd på den punkten. Medan han talade vidare, funderade Georg på vem han var och på vem hans farbror var. Höghet var en ganska vanlig titel i både Italien, Tyskland och Frankrike. Förmodligen var han ättling till någon tysk småfurste som förjagats från sitt rike. Av vem? Troligen av wienkongressen, ty det var mot Österrike som hans nästa utfall riktade sig.

— Huset Österrike är Europas olycka, medger ni inte det, mina vänner? Var finns det land i hela vår världsdel som inte har fått lida för dess omätliga äregirighet, dess småaktiga tyranni? Tyskland, Frankrike, Italien, Spanien — alla ha de fallit offer för huset Österrike! Som en polyp har det sträckt sina tentakler över Europa. Det är på tiden att klippa armarna av bläckfisken.

— Att krossa Österrike är ett av de mål vårt samfund kämpar för, svarade hans följeslagare.

Med lägre röst tillade de:

— Samfundet har möte i natt — vi hoppas att ert höghet kommer?

Den unge mannen med smaragdringen nickade. Hans ögon glödde genom maskens springor.

Glömsk av all försiktighet, fångslad av de ord han hörde, hade Georg kommit allt närmare de talande, så nära, att det väckt deras uppmärksamhet. Tre par ögon började mönstra honom från topp till tå.

Så obemärkt som möjligt gled han in i en annan sal, där han blandade sig med mängden. Han gick vidare och kom in i ett mindre kabinett, där han fann ett egendomligt sällskap. En flock venetianare i mask lyssnade till en omaskerad engelsman som halvlåg på en schäslong, varifrån han med hånfull min utslungade paradoxer som samtidigt fascinerade och förfärade dem. Han hade svart hår som föll i ringlar kring en hög panna, blå ögon och en bitter mun. Georg hörde en av de kringstående viska, att detta var den ryktbare lord Patrick Raeburn, en av Englands första adelsmän, enormt rik och på lediga stunder författare till böcker som alla talade om och ingen läst.

— Var försiktig, milord, bad man gång på gång. Polischefen i vår stad har långa öron, och hans chef i Wien har långa armar. Och vi arma venetianare ha inte som ni äran att lyda under kungen av England!

— En snygg ära, by Jove! Om något land i Europa kan visa maken till den serie kretiner med namnet George som regerat England i hundra år, vill jag bli hängd i Towern! Den förste var den bäste. Han hade alltid silvret packat för att omedelbart kunna fly hem till sitt Hannover igen. Den andre sade en enda sak, som är värd att komma ihåg. Det var när hans maka låg på dödsbädden. — Sire, bad hon honom, gift om er! — Aldrig! snyftade den gamle libertinen. Jag tar mig älskarinnor! Den tredje var bindgalen i tjugo år, vilket inte hindrade tecknarna från att avbilda honom som kung i Brobdingnag med

dvärgen Napoleon i handen. Den fjärde, som just slutit sina ögon, brukade kallas Europas första gentleman, förmodligen därför att han uppträdde berusad redan före frukosten. Han har en enda sak på sin kreditsida, han vägrade att skriva på den så kallade Heliga Alliansen, vilket hans kolleger i Wien, Berlin och Petersburg ville förmå honom till.

— Excellens, för Guds skull tala inte så högt!

Lorden höjde rösten ytterligare.

— Det var inte lätt att göra upp konkursboet efter en skurk och äventyrare som Napoleon, och ingen begär av en fredskongress att den skall räkna utslutande dygdemönster bland sina deltagare. Men har världen någonsin sett maken till de individer som satte sig ned vid de gröna borden i Wien för att ordna Europas angelägenheter. En mångdubbel för-rädare som Talleyrand, en halvförtryckt irländare som begick självmord, då hans samvete äntligen vaknade — Castlereagh, en libertin och lögnare som Metternich — alla andra att förtiga! Men de voro värdiga representanter för sina furstar. Man brukar beundra Napoleon för hans fältherresnille, men man förbiser en sak: hur såg det Europa ut som han kastade sig över? De flesta av hans motståndare voro mogna för dårhuset. I Sverige regerade den vansinnige Gustav IV Adolf, i Danmark den kretinmässige Kristian VII, i England Georg III som satt i spänntröjan i tjugo år av sitt liv, i Portugal, i Spanien, i Neapel, överallt härskade kretiner eller imbeciller. Det var dem, som kongressen skulle återinsätta i sina rättig-

heter! Den gjorde det. Men den nöjde sig inte med det. När kongressens fester varat tillräckligt länge, lade de höga herrarna sina försupna ansikten i fromma veck och författade utkastet till den Heliga Alliansen. "I den heliga Treenighetens namn" beslöto de, att "stater som undergå styrelseförändringar vilka hota andra stater i och med detsamma upphöra att vara medlemmar av folkens samfund. De övriga staterna i detta samfund ha rätt och plikt att med fredliga eller krigiska medel bringa den vilseförda staten på andra tankar och återföra den i Alliansens sköte!" Kronan var satt på verket — det Europa, som man hade skapat i Wien, skulle bestå i all evighet! Cynismen var så skriande, att det var för mycket t. o. m. för en man som Metternich. Jag vet, att han uttalat sig ringaktande om aktstycket. Det hindrar inte, att det är hans ande som svävar över det.

En röst hördes i den förfärade tystnaden efter dessa ord, en klingande kvinnostämman.

— Bravo, lord Patrick! Man märker, att man står inför författaren till *Tantalus*!

Georg spratt till vid ljudet av denna röst och vände sig om. Han fann, att han inte misstagit sig — den som talat var samma unga kvinna som han sett på altanen vid Rio San Luca för knappt tolv timmar sen! I afton bar hon en rokokodräkt i pastellfärger som gjorde all rättvisa åt hennes bleka hy och irisskiftande ögon. Det vitblonda håret var fortfarande stramt tillbakakammat, de halvt åtskilda

läpparna visade hennes starka tänder, och en musch framhävde munnens spotska linjer.

Engelsmannen reste sig från schälongen.

— Jag håller inte lika mycket på ceremonierna som mina landsmän, sade han, men är det inte ovanligt, att man tituleras på en maskerad?

— Men ni är inte i kostym, invände hon. Och även om ni vore det, skulle ingen dräkt i världen kunna maskera den ryktbaraste bland Venedigs gäster, lord Byrons arvtagare i börd, utseende, snille och rikedom!

Han rynkade på näsan.

— Jag avskyr smicker. Om ni känner mina skrifter, vet ni att jag föredrar galla framför honung.

— Era böcker? Jag älskar dem! Jag har drömt om att få råka författaren till *Tantalus*, såsom varje kvinna drömmer om att råka en Shakespeare eller en Napoleon!

Han mönstrade henne. Ett hånfullt leende började leka i hans munvinklar.

— Tantalus, sade han, var en kung i Mindre Asien, som ville se, om gudarna verkligen voro allvetande. För att pröva dem slaktade han sin egen son och satte fram hans kött för de odödliga... Som straff dömdes han att i all evighet försmäktas inom räckhåll för det som han längtade efter, men utan att kunna nå det. Legendan är djupsinnig. Tantalus är mänskligheten, som genom krig efter krig offerar sina barn åt de onda gudar, som den dyrkar. Mänskligheten har haft många slaktare, men den störste och fram-

gångsrikaste hittills hette Napoleon. Det är detta som jag bland annat har sagt i min bok, som ni säger att ni dyrkar! Förlåt mig, min nådiga, men antingen har ni inte läst den alls, eller också måste er begåvning göra er bättre ägnad att läsa böcker av Lytton Bulwer och hans gelikar!

Hennes kinder täcktes långsamt av en skär färg. Nederlaget var totalt. Men den ädle lorden hade inte slutat.

— Jag kommer att tänka på en sak, fortsatte han. Ni uttalade mitt namn alldeles korrekt. Är ni engelska? Vem är ni överhuvudtaget?

— Jag heter Eleonora Gordon. Jag är fransyska, men har varit gift med en engelsman. Jag beklagar, att jag blamerat mig i era ögon, lord Patrick. Ni må tro mig eller ej, men jag har saker att säga er, som på det djupaste skulle intressera er, bara ni ville höra på mig i fem minuter . . . Jag har skrivit för att be om ett möte, men aldrig fått svar. Det var därför . . .

— Alla kvinnobrev gå direkt i papperskorgen. Jag har en sekreterare som öppnar min post, och han är tysk, det vill säga att han är grundlig!

— Jag vet det. Jag vet allt om er. Om ni bara . . .

— Om ni visste allt om mig, skulle ni också veta, att jag aldrig umgås med landsmän. Europa har två folkslag som jag umgås med, två stora misskända och misshandlade nationer, tyskar och italienare. Ni har varit gift med en engelsman, det är nog för att vara suspekt i mina ögon. Madame, jag önskar er stort nöje på balen!

Han bugade sig ceremoniöst och försvann ut i balsalen, där han bjöd upp första bästa skönhet. De flesta av åhörarna följde honom. Den unga kvinnan från altanen kunde ha tjänat som modell för en Medusa. Hon stod med sänkt huvud och sammanbitna läppar, man såg hur naglarna borrhade sig djupt in i hennes handflator. Plötsligt spratt hon till vid att någon gnolade en melodi i hennes öra:

*"Det var en kung som hade
en löppa stor och stinn..."*

Hon for runt med ögon som formligen sprutade eld. Vad hon såg var en solbränd ung man i svart dräkt, som med ett älskvärt leende sade:

— Ursäkta mig, om jag sjunger förbjuden musik, signorina!

— Vem är ni? Vad talar ni om?

— Vi råkades tidigt i dag morse, och då var ni vänlig nog att ge mig en vink om vilka melodier som voro populära eller ej här i staden. Jag har lytt den obrottsligt sen dess, men när jag såg er, blev lusten att vara olydig mig övermäktig.

— Vi skulle ha råkats i dag morse? Jag har aldrig i mitt liv sett er förr!

— Ni har sett mig förr. Tänk bara efter!

Hennes ögonbryn voro fortfarande knutna i förbittring över den smälek hon undergått. Hon stirrade rasande på honom. Men trots allt, det måste hon säga sig, var han en behaglig ung man att se på, och så

småningom övergick raseriet i eftertanke. Något i hans utseende föreföll henne på ett obestämt sätt bekant. Plötsligt vidgades hennes ögon i förvåning och återfingo nästan sitt normala uttryck.

— I dag morse, sade hon långsamt, kom en fiskarbåt roende under min altan, och i båten stod en man. Han sjöng en melodi — precis den som ni just gnolade i mitt öra. Men han hade tovigt hår och såg ut som en sjörövare. Vill ni påstå...

— Det är precis vad jag påstår. Staden Venedig förfogar över utmärkta frisörer! Mannen i båten var jag och ingen annan. Och i kväll är jag här.

— I kväll är ni här och sjunger samma melodi för mig som i dag morse!

— Ja, men inte för att ge er en serenad! Däremot för att säga er, att om vissa melodier äro riskabla i Venedig, finns det inskriptioner som också äro det!

Hon tog ett litet steg baklänges. Hon tycktes fråga sig, om han var vid sina sinnens fulla bruk. Han grep hastigt den solfjäder, varmed hon hela tiden fläktat sitt ansikte. Den var av spetsar och hade elfbensskافت. Längs skافتet stod en inskription i diamanter, som Georgs skarpa blick fångat och tolkat. Och den lydde: *arma virtumque!*

Han pekade ut bokstäverna en för en. Därefter gjorde han något som fyllde henne med mållös förvåning. Han drog upp ärmen på sin jacka och visade henne sin underarm.

— Läs! befallde han.

Kuvad av glittret i hans ögon lydde hon.

— Vad står där? frågade han.

Hon svarade inte.

— Vad står där? upprepade han.

Hon lät solfjädern sjunka.

— Vad skall detta betyda? stammade hon.

— Ni borde inse det likaväl som jag. Ni har en inskrift på er solfjäder, jag har en på min arm. Om vi båda ha denna inskrift inom räckhåll, är det väl därför att vi båda önska komma ihåg den.

— Om man låter rista in den på sin arm, bevisar det att man måste ha ett ganska dåligt minne, påpekade hon.

— Det är inte alldeles givet, invände han. Inte alla kunna gå med solfjäder. Det finns ställen, där solfjädrar överhuvudtaget inte tolereras, fastän Gud skall veta, att de kunde behövas.

— Exempelvis?

— Exempelvis ombord på en galär, sade han långsamt.

Hennes ögon, som hela tiden skiftat i opal, blevo plötsligt mörka, men hon sade ingenting. Hon mätte honom flera gånger från hjässan till fötterna men lät var gång sin blick stanna vid hans arm.

— Att solfjädrar skulle behövas ombord på sådana båtar som dem jag talat om, fortsatte han i lätt ton, lider intet som helst tvivel. Jag försäkrar er, min nådiga, att om man rör en hel dag i fyrtio graders värme, så äro inte hundra solfjädrar samtidigt för mycket. För att inte tala om, hur gärna man skulle vilja se dem hanteras av lika många sköna slavinnor

ur sultanens harem! Men både slavinnor och solfjädrar äro förbjudna ombord på galärerna — särskilt om de tillhöra vår helige fader påven i Rom, som också håller sig med dylika båtar till skydd för sin världsliga makt! Det enda som fladdrar kring roddarnas pannor är uppsyningsmannens piska, och den är för tunn för att ge svalka — så tunn att den skär i huden som en rakkniv, när den träffar en, och det gör den gärna.

Hon ryckte till som om hon själv träffats av en sådan piska.

— Hur kommer man till en — till en sådan båt?

— Exempelvis genom att bära en inskrift på olämpligt ställe.

— Och hur kommer man från dem?

— Oftast i en säck med en sten vid fötterna. Ibland är det ont om sten, och då går det utan.

— Men ni . . .

— Jag besparade vår helige fader i Rom både säck och sten. Det kan jag gärna tala om för er, ty vid det här laget vet säkert polisen det i en stor del av Italien! Och när skulle jag för resten öppna mitt hjärta, om inte då jag råkar en så förtjusande medlem av samma trossamfund som jag själv? Ty inte sant, vi äro ju trosfränder?

Han pekade ännu en gång på solfjäderns inskrift.

Hon såg länge på honom. Åskan hade försvunnit från hennes ögons venetianska himmel, blicken var klar och eftertänksam.

— Detta är allvar?

— Försåvitt som fem år ombord på galären *Den sanna tron* är allvar och inte ett dåligt skämt.

Hon teg.

— Äventyrarens liv är inte någon dans på rosor, sade han i lätt ton. Men det är inte äventyrerskans heller, efter vad jag trodde mig förstå i afton. Varför ville ni prompt göra den engelske lordens bekantskap?

Himlen mörknade tvärt till åska igen.

— Är jag en äventyrerska?

— Efter allt att döma — ja.

Gula blixtar ljungade ur pupillerna.

— Sköt era egna affärer — låt mig sköta mina!

— Det kan jag tyvärr inte.

— Jag har aldrig hört på maken!

— Det är möjligt. Inte desto mindre säger jag det.

— Ni ämnar blanda er i mina affärer?

— Det är precis vad jag tänker göra. Saken är så allvarlig, att det är min plikt.

— Vilken sak?

— Vår gemensamma sak — försåvitt inskriften på er solfjäder är annat än en vacker kvinnas påfund i en sysslösa stund?

Himlen lugnade sig en smula, men molnen fortfarande att hänga lågt.

— Ni tänker föreskriva mig, hur jag skall handla, vad jag får göra, vad jag inte får göra?

— Inte i detalj. Men de möjligheter som finnas få inte misskötas. Ni tycks anse att den engelske lorden representerar en möjlighet. Jag begriper inte hur

han kan göra det. Men jag kan inte direkt komplimentera er till det sätt, varpå ni skötte möjligheten.

Rasande blixtar från en på nytt mörknande himmel.

— Ni kan inte komplimentera! Ni kan inte begripa! Om ni tror, att ni kan ge mig order, därför att ni har suttit i fem år på galärerna, misstar ni er, och det skall ni snart få se!

Georg bugade sig småleende för henne.

— Låt oss tala om ert misslyckande senare — låt oss nu se, hur jag lyckas!

Gnolande sången om Kungen och loppan bjöd han en arm, som hon häpen mottog, och förde henne mot utgången. Han sjöng inte särskilt högt, men tillräckligt högt för att höras av de tre maskerade herrar som stått på lur utanför dörren till kabinetten. Georg var för upptagen av sitt sällskap och sina egna tankar för att lägga märke till dem. Men om han gjort det, skulle han i dem ha igenkänt samma personer som han en stund tidigare hört föra ett så egendomligt samtal — mannen med smaragdringen och hans två ledsagare.

3

Georg förde henne tvärs genom balsalen och in i ett av sidorummen, det varifrån man hela kvällen hört rasslet av guldmynt och prasslet av kort.

— När jag besökte min bankir i dag morgse, förklarade han, fann jag till min sorg att jag inte hade

någonting innestående på mitt konto. Men jag visste ju, att det finns en bank i Venedig, där man kan lyfta hur mycket som helst vid alla tider på dygnet.

— Ämnar ni komma er upp här i världen med spelbankens hjälp? frågade hon och rynkade näsan. Är det på det viset ni vill främja "vår gemensamma sak"?

Han nickade muntert.

— Jag litar mera på spelbanker än på engelska lorder!

— Och vad har ni att börja med, eftersom ert konto hos bankiren var tomt?

Han visade henne två blanka silvermynt.

— Två *scudi*? Får man sätta så litet?

— Det får man! Men heller inte mindre!

Hon stirrade på honom med en min som tydligt visade att hon frågade sig, om han var riktigt klok.

— Ni glömmer en sak, sade han. Varje siffra är början till en oändlig serie. Hela evigheten ryms mellan noll och ett! Men noll är ett ont tal, en abstraktion som vi övertagit från araberna. Noll finns inte! Ni skall strax få se det!

Han tog plats vid spelbordet. Hon blev stående bakom honom för att betrakta hans duell med den onda siffran som inte fanns. Spelet som pågick var baccarat med vandrande bank. Bankiren hade just förlorat, och korten gingo vidare till hans närmaste granne, vilken lade ut en större summa på den gröna duken. Beloppet var så stort, att det måste delas upp på flera spelare. Även Georg hade möjlighet att

vara med, men avböjde. Banken förlorade, och han hörde en hånfull röst i sitt öra:

— Om ni haft kurage, hade ni fördubblat ert kapital vid det här laget!

Han nickade dystert instämmande. Banken gick vidare längs bordet utan att han gjorde min av att spela. Varje gång den förlorade, hörde han på nytt spefulla kommentarer från sin ledsagerska. Äntligen var det hans tur att hålla bank. Med en min som om han varit dogen, vilken kastar sin ring i Adriatiska havet på Venedigs vägnar, lade han ut sina två *scudi*. Ett hänskratt lyfte sig bordet runt.

— Är detta en spelsal eller en barnkammare?

— Det står två *scudi* i banken, var allt vad Georg svarade. Skall summan delas?

Ett skratt hälsade hans replik. Hans granne till höger gjorde en grimas och sade:

— *Banco!*

Han lade upp åtta i poäng, Georg nio. Det stod fyra *scudi* i banken. Mannen vid Georgs högra sida önskade tydligen bli färdig med dessa dumheter så fort som möjligt, han väste fram ett nytt banco och vände korten. Denna gång hade han sex, Georg sju. Banken innehöll nu åtta *scudi*, han sade ännu en gång bank och förlorade för tredje gången. Det stod sexton *scudi* i banken. Spelet upprepades för fjärde gången, Georg fick ännu en gång sju, hans motståndare sex. Efter femte spelet innehöll banken 320 francs, efter sjätte 640, efter sjunde 1 280, efter åttonde 2 560, efter nionde 5 120. Nu var det ingen

som skrattade längre. Allas ögon hängde vid mannen i den svarta dominon, som vunnit så mycket guld med två blanka silvermynt. Skulle han draga hem sin vinst? Nej, han antydde att spelet gick vidare. Hans outtröttlige granne som hela tiden varit den som spelat mot honom, ropade ännu en gång bank, men denna gång med en röst som darrade av upphetsning.

Han fick två kort och förklarade sig nöjd. Georg lade upp sina kort. Det visade sig att båda voro kungar, han hade baccarat, noll. Han köpte ett nytt kort och fick en åtta. Han hade vunnit. Det stod 10 240 francs i banken. Skulle bankiren draga hem sin vinst? Vågade han utmana ödet ännu en gång? Det visade sig, att han vågade det. Med en likgiltig huvudrörelse antydde han, att spelet fortsatte. Hans grannes röst var nästan obegriplig, då han väste fram det enda ordet:

— *Banco!*

Denna gång, så sade hans tonfall, skulle han ge motståndaren dödsstöten. Med flammande ögon kastade han ut sina två kort på den gröna duken: åtta! Men när Georg vände sina kort, befanns det att han hade nio.

Det stod 20 480 francs i banken. Upphetsningen kring bordet kände inte längre några gränser. Vem var han, denne okände som trängde sig in i ett spelsällskap med två silvermynt på fickan och vann en mindre förmögenhet — ty tjugotusen francs var en förmögenhet, även i dessa tider av myntförsämring! Skulle han försvinna ut genom dörren med sin vinst?

Eller var han djävulen själv, och kom han att försvinna ned genom golvet med den? Georg väntade tills hans motspelare var färdig med att inbetala förlusten, därpå lät han blicken gå bordet runt, i det han studerade uttrycket i alla dessa ansikten, präglade av vinstbegär, avundsjuka och hat. Äntligen gjorde han en liten handrörelse och sade:

— Spelet fortsätter!

Effekten var obeskrivlig. Georgs granne kunde inte längre bjuda bank ensam, han måste låta andra vara med, och anbudet mottogs med jubel. Nu måste bankiren förlora, allt annat var otänkbart! Man sköt fram stora och små bidrag, men Georgs granne var fortfarande den som skötte korten. Under obeskrivlig spänning mönstrade han de två kort han fått och förklarade sig nöjd. Georg vände sina egna kort, en tvåa och en fyra. Han hade sex. I de flesta fall är bankiren nöjd, redan då han har fem. Men efter en sekunds tvekan drog Georg ännu ett kort.

Det var en trea. Han hade nio!

Det visade sig, att hans motståndare haft sju. Om Georg inte spelat som han gjorde, hade han förlorat allt.

Upphetsningen kring spelbordet var sådan, att den spred sig till balsalen. Herrar och damer avbröto sin dans för att se, vad som försiggick. Man hörde röster viska: — Mannen där kom in med två *scudi*, och har vunnit fyrtyotusen francs! — Det är inte sant! — Jo, han har slagit de andra tretton gånger i

rad! — Tretton är den Ondes tal — han måste ha kontrakt med honom!

— Mina herrar, sade Georg i ett ögonblicks stillhet, spelet går vidare!

En stämning som liknade skräck sänkte sig över spelbordet. Att utmana ödet på detta vis var en sak som trotsade alla vedertagna föreställningar — det tycktes bevisa, att mannen i den svarta dominon verkligen gjorde vad man sagt, verkligen stod i förbund med den Onde. Men eftersom tron på en personlig djävul starkt undergrävts av den franska upplysningsfilosofien, hämtade man sig snart från den rysning man känt längs ryggraden. Den som vunnit tretton gånger i rad, måste förlora den fjortonde, det fanns ingen annan möjlighet! Alla kämpade för att få vara med om att ge honom dödsstöten. Georg mönstrade med orubbligt lugn de sedelmassor och guldmynt som skötos ut på den gröna duken. När allt var i ordning, delade han ut två kort till sin granne och två till sig själv.

Grannen vände feberskälvande sina kort. Ett stönande undslapp honom, han hade nio från början. Med mindre Georg lade upp detsamma genast, hade han förlorat.

Georg vände långsamt sina kort. Han hade två damer, baccarat — noll.

Han sköt tillbaka stolen, bugade sig för sällskapet och bjöd Eleonora armen.

— Signorina, sade han, jag misstog mig — noll existerar!

Hon såg på honom med beslöjade ögon — ett dis tycktes sänka sig ur Venedigs luft.

— Min herre, sade hon, ni har lyckats göra något som bara en man fått mig att göra före er — att rysa! Men det betyder inte, att jag ämnar ta emot några order av er!

— Det första gläder mig, det andra smärtar mig. Vem var min föregångare? Er man, den okände mr Gordon?

Till svar rynkade hon pannan, som man gör för att jaga bort en insekt eller en obehaglig tanke.

— Mr Gordon var en episod i min historia, intet annat. Den man jag tänker på kommer att skriva världshistoria!

— Får man veta hans namn?

— Nej! Vad tänker ni nu göra? Försöka er lycka vid spelbordet igen?

— Nej.

— Vad då?

— Det avslöjar man inte för en konkurrent. För en medarbetare, ja!

— Att vara er medarbetare betyder fortfarande att ta order av er?

— Till en viss grad, onekligen.

— Då fortfar jag att vara er konkurrent. Skola vi hålla vad?

— Om vad då?

— Om att jag uträttar mera för "vår gemensamma sak" än ni?

— Gärna! Hur högt blir vadet?

- Hur högt som helst!
- Betyder det, att segraren själv får bestämma insatsen?
- Just det — om ni inte är rädd!
- Napoleon strök det ordet ur ordlistan.
- Topp!
- Topp!
- De gingo långsamt mot utgången.
- Vore det inte lämpligt, frågade han, att debattera detaljerna i vår överenskommelse?
- Kanske det.
- Då kommer jag till er i morgon klockan tio.
- När Georg gick ut genom dörren, följde två män efter honom. Men det visste han inte.

TREDJE KAPITLET

BLAND SVÄRMARE

I Italien ha höghet och låghet, fattigdom och rikedom, kyrkor och krogar alltid bott vägg i vägg. Några steg från det prunkande Palazzo Pichetti låg en osteria av enklaste slag, avsedd för grovarbetare och möblerad med slitna träbänkar och flottiga bord. I bakgrunden vilade två fat på en träställning, det ena innehållande rött, det andra vitt vin. En gubbe i trasor och en sömnig gosse skötte hela serveringen. Lokalen hade ej så få gäster, men man hörde inga högröstade samtal som annars på Söderns krogar, ej heller sång och mandolinspel. Gästerna sutto i små grupper och förde med sammanlutade huvuden samtal, som de avbröto var gång en ny kund gjorde sitt inträde. Just innanför ingångsdörren satt en jättelik hamnarbetare, som tycktes sova, men som mellan sina halvslutna ögonlock noga mönstrade varje inträdande — en uppgift som krävde synskärpa, ty hela belysningen på stället bestod i några flottiga talgdankar.

Man skulle tro, att inga utlänningar kunde finna vägen till en lokal som denna, men man skulle ha misstagit sig. Den som var utrustad med god hörsel kunde höra åtminstone ett främmande språk talas — tyska. Det talades av en grupp unga män med blå ögon och blonda skägg som tagit plats i krogens skummaste vrå. Runtomkring sutto italienare som inte bevärdigade dem med den ringaste blick, men på vissa tecken förstod man dock att alla lokalens gäster kände varandra.

— Napoleon uträttade åtminstone en sak, sade en av tyskarna. Klemens von Metternich har gjort en sak. Han har enat Tyskland mot sig. Vi stå lika eniga mot honom som mot Napoleon. Men vi måste ena oss *om* någon, inte *mot* någon. Annars äro vi förlorade!

— Friedrich har rätt, sade en av de andra. Eller vad säger du, Wolfgang?

Mellan Friedrich och Wolfgang pågick en ständig kamp i vältalighet och djupsinne. De andra medlemmarna i kretsen tycktes endast spela körens roll gentemot dessa båda.

— Jag säger, att det inte är lätt att ena en nation som den tyska. Den är så stor, så olikartad i sina beståndsdelar!

Friedrich avbröt honom:

— Det är just i denna karaktärens splittring som Tysklands styrka ligger, sade han. Har man sett en engelsman, har man sett alla engelsmän, har man hört en fransman, har man hört alla fransmän. Men

ingen kan säga, att han känner alla tyskar, därför att han känner en tysk. Tysken är både känslsam och hård, både djupsinnig och svärmisk. Däri ligger hans oerhörda styrka som ännu ej kommit till sin rätt. Den dag då den tyske jätten vaknar och låter sina musklers kraft spela i solljuset, den dagen blir Europas största! Men för att vi skola uppleva denna dag måste någon taga ledningen. Vem skall det vara — Södern eller Norden? Här uppreser sig ett problem. Sydtykland har kulturen, Nordtykland har kraften. Vilket är viktigast, då det gäller att ena nationen? Jag håller på kulturen! Wolfgang säger förmodligen motsatsen?

— Alldeles avgjort, ropade den tilltalade. Till att ena ett folk, till att skapa en stormakt, behövs det framför allt styrka. Och styrkan i alla nationer bor i norr. Ju mindre sol, desto hårdförare släkte! Det enda germanska folk som hittills upprättat en stormakt är svenskarna. Men de voro för få, de gingo under. Det är Nordtykland, det är Preussen som skall rädda Tyskland!

Medan dylika repliker växlades mellan tyskarna, utbyttes det liknande mellan italienarna runtomkring.

— Tyskarna påstå att de äro det enda folk som sakna ett fosterland. Vad skall man då säga om oss? En gång behärskade vi världen, och nu regeras vi av utländska poliser!

— Det komma vi fortfarande att göra, så länge vi inte finna någon som tvingar oss att driva ut poliserna!

— Vem skall det vara? Var skall han komma ifrån? Tror någon längre på Piemont, efter vad som har hänt? Alla kungar äro sig lika — de tänka bara på att låta folk dö för sig och rädda sitt eget skinn!

Någon invände med sänkt röst:

— Det finns *i carbonari*...

— De göra något, de!

En annan hånlog:

— Ja, de spela teater!

— Nej, sade en tredje, opera!

— Teater och opera, invände den förste av talarna, äro endast utslag av vår nationalkaraktär. Vill man väcka Italien ur dess tusenåriga sömn, måste man hålla sig inom gränserna för dess folklynne. Men Kolarna behöva en ledare. Var finns den man som kan ena oss i kampen mot vår fiende, Klemens von Metternich?

En viss rörelse gjorde sig märkbar vid dörren som öppnats. En man visade sig på tröskeln men vek tillbaka, skrämmd av stanken och den dåliga belysningen. Hamnarbetaren med de halvslutna ögonlocken vaknade hastigt till liv, reste sig från sin plats och lyfte hotande sina enorma armar. Men den inträdande, som hämtat sig efter den första överraskningen, mumlade endast ett ord, och arbetarens händer sjönko som genom ett trollslag.

— Det måste vara han, som vi tillsagts att möta! mumlade tyskarna.

— Det är han som vi väntat på! viskade italienarna.

Mannen som just kommit in bar svart mask för ansiktet, men detta var icke ägnat att förvåna i sammansvärjningarnas klassiska land. Hans näsa var lång och känslig, hans mun skuggades av en gryende mustasch, och hans vågiga hår var tillbakastruket. På vänstra handens långfinger bar han en ring med en smaragd, skuren på längden. Han lyfte handen så att denna ring var väl synlig från alla håll. Därefter sade han:

— Mina herrar, jag tackar er för att ni ha kommit.

Han talade med stark tysk accent. Och dock gjorde han inte intryck av att vara tysk och ej heller itali-enare.

Vid hans ord hade alla rest sig som på kommando. En av de närvarande gav en vink åt värden, och ett ögonblick senare var osterians dörr reglad. Skulle en främling nu passera den, bleve det genom sprängda ekplankor och över kroppen av den gigantiske hamnarbetaren, vars ögon glödde som ögonen hos en trogen vakthund, sedan det gått upp för honom, vem det var han velat vägra tillträde.

Dödstystnad rådde i illa belysta, illa luktande lilla krogen, då mannen med smaragdringen vände sig till de närvarande:

— Mina vänner — låt mig kalla er så — ni vet alla, varför vi äro här! Vi ha alla ett gemensamt mål. Vi veta alla vilket det är. Någon skulle kunna säga att vi ha två mål, men han skulle mistaga sig. Ty visserligen finns det i denna lokal människor som tala två språk, men deras hjärtan slå i samma takt. De

ha en gemensam fiende — en grym fiende, en stark fiende, en beslutsam fiende, en fiende som är färdig att offra allt för att behålla vad han har. Vare sig vi tala det ena eller det andra språket, veta vi att förrän denne fiende slagits till marken, kan ingen av oss uppnå det dyrbaraste för ett folk och en människa — friheten! Vad heter vår fiende?

Svaret kom utan tvekan från samtliga närvarande:

— Klemens von Metternich!

— Man befriar andra länder, fortsatte mannen med smaragdringen. En lord Byron gör sig odödlig genom att slåss för de degenererade grekerna. Men man glömmer det folk som fött Dante och Michelangelo, och man glömmer det folk som fött Hegel och Goethe. De lämnas båda att försmäktas under samma ok. Vad heter mannen som smitt detta ok? Låt mig veta, att vi äro ense om hans namn. Vad heter han?

För andra gången svarade en dov kör av röster:

— Klemens von Metternich!

— Jag märker, att vi äro ense, sade mannen med smaragdringen. Vi veta, vad uppgiften är, och jag tror att vi tillsammans kunna lösa den. Men här i staden kan jag intet uträtta — jag behöver er hjälp på annat håll.

Han vände sig till italienarna på osterian och sade:

— Ni, mina italienska vänner, ha att bege er till en plats vid namn Forli i Kyrkostaten. Där ligger en krog vid namn Tre Systrar. På den arbetar en man vid namn Vittorio. Han har en örnäsa med

form som en krumsabel och ett vitt ärr på kinden. Vad han befäller er att göra, skola ni lyda.

— Och han skall hjälpa oss att uppnå Italiens frihet?

— Han har redan offrat ej så litet för denna frihet — fem år på galärerna!

— Och Kyrkostaten är den rätta platsen att kämpa för vårt mål?

— Kyrkostaten är Italiens centrum. Vi skola sätta in angreppet i centrum.

Italienarna bugade sig. Mannen med smaragdringen fortsatte, vänd till tyskarna:

— Ni mina tyska vänner, bege er till Empoli i storhertigdömet Toskana. På värdshuset Gyllene Duvan finner ni en rödhårig stallknekt vid namn Heinrich. Han är landsman till er. Vad han befäller er, skola ni lyda.

— Och han skall hjälpa oss att uppnå Tysklands enhet och frihet?

— Han har redan offrat ej så litet för dessa ting — fem år på galärerna.

— Och Toskana skulle vara den rätta platsen att kämpa för dessa saker?

— Toskana är Österrikes sista utpost mot söder. Innan man stormar huvudfästningen, måste man stundom erövra utanverken!

Tyskarna bugade sig. Mannen med smaragdringen beredde sig just att gå, då en av dem förekom honom.

— Ers nåd, sade han, jag har något att meddela er. Mitt namn är Wolfgang, och jag är sekreterare hos en engelsk lord.

— Skulle det vara lord Patrick Raeburn?

— Det är lord Patrick Raeburn.

— I så fall måste jag tala med er, svarade den mystiske främlingen livligt.

De talade samman ganska länge, nyfiket iakttaga av de övriga. Därpå försvann mannen med smaragdringen lika hemlighetsfullt som han kommit.

2

Osterian vid Palazzo Pichetti var ingalunda den lägsta i sitt slag i Venedig. Ej långt från Ponte Rialto väntade samma afton, i en lokal, vars bänkar voro ännu smutsigare och vars bord voro ännu flottigare, ett litet antal män, efter utseendet att döma jordarbetare och daglönare. Kanske voro de *mezzadristi* som ej kunnat betala arrendet utan måst gå från gård och grund, kanske hantverkare som ruinerats av de långa krigen, i varje fall utbjödo de nu sina muskler till den högst betalande och om uttrycket i deras ansikten inte bedrog, gjorde det ofta förgäves.

— Tiden är inne, då han skulle komma, sade en av dem.

— Skulle någon bry sig om sådana som vi? frågade en annan.

— Ingen intresserar sig för sådana som vi! svarade en tredje.

— Men hans ombud lovade det, invände den förste.

— Alla ombud lova, tills deras herrar uppnått, vad de önska. Sedan lova de ingenting längre, sedan begära de.

— Det kommer någon! ljöd en viskning. Skulle det vara han?

En man med svart mask hade visat sig på tröskeln till den eländiga kroghålan. Han hade böjd näsa och en överläpp som skuggades av en gryende mustasch. På vänstra handens långfinger bar han en smaragdring.

Han hälsade de närvarande med en handrörelse och började tala.

— Mina vänner — låt mig kalla er så! Det råder oro i alla länder just nu. Inte bara folken vilja vara herrar i eget hus, även *folket* vill vara det. Och vem är i sista hand folket? Det är ni, mina vänner, ni som arbeta och äro betungade. Den lön ni erhålla för ert arbete står inte i något förhållande till det. Vem minns längre revolutionens idéer, frihet, jämlikhet och broderskap, som Napoleon ville realisera?

— Napoleon var en mördare, invände en stämman som fick talaren att studsa. Men han fann sig hastigt.

— Napoleon tvingades att föra många krig, det är sant, men det var därför att furstarna hatade honom och ville hindra honom i att utföra sitt verk. Och detta var att genomdriva revolutionens stora idéer. Napoleon, har man sagt, var revolutionen i

stövlar! Hade han lyckats i sitt verk, hade ni varit fria. Jag som talar till er skall göra vad han hindrades i att utföra, det lovar jag er!

— Och vad skola vi göra? frågade många stämmor. Bli soldater?

— Nej, ni skola inte bli soldater. Allt vad ni ha att göra är att gå ut i Italien och sprida mina ord. Säg till de fattiga, att fattigdomen skall avskaffas! Säg dem, att revolutionens idéer äntligen skola förverkligas! Säg dem, att de inte längre skola lyda sina förtryckare! Om de stå samman, lovar jag att vi inom kort skola ha andra tider — gyllene tider!

Han talade ännu en stund och försvann därpå lika hemlighetsfullt som han kommit.

3

Georg gick med raska steg i riktning mot skomakarens bostad. Venedigs gränder voro skumma som underjorden, men han kände staden och fruktade inte att gå vilse. Att även andra överraskningar voro tänkbara, skulle han emellertid få se.

Just som han vek om hörnet till en ny gränd, kände han två muskulösa händer om sin hals. Samtidigt grepo två andra och lika muskulösa händer om hans högerarm och ytterligare två om hans vänsterarm. Skulle det vara polisen som var efter honom? Hade herr von Stackelberg redan lyckats spåra upp honom? I så fall gällde det att slåss till sista blodsdroppen, ty tillbaka till galären ville han inte! Men nu pressades

ett tygstycke in mellan hans tänder, och i samma ögonblick upphörde hans tanke på motstånd. Inga poliser i världen lägga munkavle på sina arresteranter, det göra däremot sådana *bravi*, som vilja vittja offret på hans portmonnä och samtidigt hindra honom från att protestera! Men vad kunna bovar göra den som intet äger? Intet! Georg smålog för sig själv vid tanken på den smärtsamma överraskning som väntade hans angripare. Hans leende upphörde, då en stillet kittlade honom mellan revbenen och en stämman viskade i hans ena öra:

— Om du säger ett ljud, är du dödens!

Så långt bruka inga stråtrövare driva sina försiktighetsmått.

Nu visslade en av hans angripare svagt, och visslingen besvarades ur mörkret. En gondol gled kluckande in mot grändens kaj, och han fördes ombord. Båten for vidare, så tyst som om den varit Karons egen färja. Är den det, tänkte Georg, blir Karon besviken — hos mig finner han inte ens en obol.

I mörkret band man en tät bindel framför hans ögon. Försiktighetsmåttan blevo verkligen mer och mer imponerande. Men tydligen ville man gardera sig mot att han fick ens en aning om färjmannens kurs över Styx! Och man lyckades. Fastän Georg kände Venedig ut och in, måste han medge, att han snart var aldeles vilse. Båten fördes av någon som kände Venedig ännu bättre än han!

Man hade väl rott en halvtimme, då gondoliären tvärt saktade farten och höll inne. Två händer grepo

hans högerarm, två hans vänsterarm. Han fördes uppför en landgångstrappa och in genom en port, tvärs genom en sal, uppför en trappa och nerför en trappa, längs en korridor och in i en ny sal. En nyckel vreds om i ett lås. Han var ensam. Inga som helst försök hade gjorts att vittja hans portmonnä.

Knappt hade dörren låsts, innan Georgs händer revo bort ögonbindeln. Han stod i en skum sal i något gammalt palats. Golvet täcktes av en blodröd matta, väggarna av gobelänger. Det var också tänkbart, att gobelängerna täckte alkover som voro inbyggda i väggarna, och varifrån man önskade se utan att bli sedd. Mitt på den röda mattan stod ett grovt bord med stenplatta, på vilket en yxa var framlagd. Bredvid bordet stod en träkubb, på vilket det vilade dels ett krucifix, dels ett garnnystan.

Georg tvivlade inte ett ögonblick på att man just nu studerade honom — förmodligen från någon utsiktspunkt bakom gobelängerna. Rummets utseende tillät endast en förklaring: han befann sig hos någon hemlig orden som infångat honom för egna syften — vilka anade han inte. Italien har i alla tider varit fullt av hemliga brödraskap, och de tider som bröto in efter kongressen i Wien hade inte gjort antalet mindre... Det fanns utlöpare av rosenkreuzarnas orden, det visste han, som sökte efter de vises sten och för vilka Cagliostro, Gall och Mesmer voro autentiska profeter och undergörare. Det fanns också utlöpare av frimurarorden med syften som i regel voro politiska. Det var väl hos något sådant samfund

han befann sig, och utan tvivel önskade man begagna honom för ett eller annat uppdrag. Hans öde kom kanske att bero på hur han betedde sig den närmaste halvtimmen!

Han hörde ett prassel bakom sig och for runt. Salen hade fyllts av män i svarta kåpor och med masker för ansiktet. Fyra av dem tycktes vara ledare, ty de togo plats omkring bordet, där de tre blevo stående. Den blottade yxan glänste.

Plötsligt hörde Georg till sin utesägliga förvåning en melodi spelas på avstånd — visan om Kungen och loppan. Den slutade lika tvärt som den börjat.

— Känner du den melodin? frågade mannen bakom yxan.

— Jag har hört den.

— Du har sjungit den. Du sjöng den senast i afton i Palazzo Pichetti. Varför?

— Jag önskade göra kur till en dam.

— Sången om Kungen och loppan är ingen kärleksvisa. Varifrån kände du den?

— Jag lärde den av en god vän.

— Vad hette din vän?

Georg tänkte hastigt. Skulle han tala sanning eller ej? Han beslöt att göra det. Här var sanningen nog den bästa politiken!

— Han hette Vittorio.

— Efternamn?

— Vi tjänstgjorde ombord på en båt, där ingen

hade efternamn. Det var en av Hans Helighets galärer.

Det blev tyst. De maskerade männen rådfrågade varandra med blicken. Mannen bakom yxan återtog förhöret.

— Du påstår att du kommer från en av Hans Helighets galärer! Det lyder inte vidare sannolikt. I afton sågs du spela hög hasard på ett av Venedigs elegantaste nöjesställen.

— Hela min insats var två *scudi*. Jag drev upp dem till fyrtiotusen francs, men sedan förlorade jag.

— Har du något varmed du kan bevisa, att du tjänstgjort på galärerna?

Till svar blottade Georg sitt vänstra ben, där ärret fortfarande flammade.

De fyra rådfrågade varandra på nytt med blicken.

— Sade inte din kamrat vad den melodin betyder?

— Nej. Jag frågade Vittorio, hur han, en itali-enare, kunde känna en dikt av Goethe, men det svarade han aldrig på.

— Anar du, var du befinner dig i kväll?

— Ja, hos någon hemlig orden! Jag förstår också, att melodien som jag råkade gnola, måste vara något slags igenkänningstecken mellan ordens medlemmar. Jag förstår, att jag förts hit, därför att man tror att jag är spion. Det är jag inte. Min härvaro beror på en slump. Sedan jag nu lagt korten på bordet, är det bäst för alla parter, att ni låter mig gå. Jag skall inte

söka utforska era hemligheter. På den punkten kan ni för övrigt vara alldeles lugna. Jag känner ingen av er, och jag anar inte, om jag är norr, söder, öster eller väster om Sankt Markusplatsen!

Mannen bakom yxan skakade på huvudet.

— Så enkelt är det inte! Ordensreglerna föreskriva, att det endast finns två sätt att lämna våra möten, som medlem eller som lik. Det är möjligt, att du inte vet var du är. Det är möjligt, att du är där på grund av en slump. Men det är också möjligt, att du ljuger på alla punkter. Du har hört, hur många sätt det finns att lämna detta rum. Vilket väljer du?

Georg gjorde en grimas.

— Jag får säga, att er orden är mindre sträng, när det gäller inträde, än när det gäller utträde! Vad har ni för glädje av en medlem som tvingas in i ert samfund? Han kommer ju att svika er vid första bästa tillfälle.

Mannen bakom yxan svarade långsamt:

— Nej — han kommer inte att svika oss. Ännu har ingen brutit sin ed till oss. Tänk på din kamrat på galären! Hade han någon anledning att inte tala om allt för dig, som var hans medfånge? Knappast! Men i alla fall gjorde han det inte. Du fick inte ens veta, att sången som du lärde dig var vårt igenkänningstecken.

Georg såg plötsligt för sig nakna ryggar som böjdes över tunga åror, havet gnistrade, solen brände, och han kände ett sting som av en göting: vaktens

piska hade träffat honom lätt, lätt på axeln. Bredvid honom gnolade Vittorio om Kungen och loppan, men så svagt att det lät som en viskning. Och aldrig någonsin hade han sagt, vad sången betydde...

— Nåväl, sade mannen bakom yxan, vad väljer du?

Georg försökte anslå en överlägsen hållning.

— Under omständigheterna finns det ju inte stort utrymme för tvekan. Jag går med på att bli medlem av ert samfund. Skall jag skriva under med mitt eget blod? Eller vad går ceremonierna ut på?

— Skämta inte! varnade mannen bakom yxan. Våra insignier, som du ser framför dig, ha en hög och allvarsam innebörd. Denna yxa är vår ord-förändeklubba — men den kan också få annan användning! Du ser detta krucifix — påminnelsen om vår Stormästare, Världsalltets överhuvud, och symbolen på de lidanden den rättfärdige måste genomgå, om han vill gagna mänskligheten! Du ser detta garnnystan — påminnelsen om det garn, en viss Moder spann för att skyla ett litet naket Barn, och genom henne föreningslänken mellan oss alla! I samma ögonblick någon inträder i vår orden, tillhör han inte längre sig själv. Han avstår från sin egen vilja, om det behövs förnekar han sin far och sin mor. Han dör hellre än att förråda samfundets hemligheter, och mitt i lidandena skall han vara beredd att säga: om mina kval kunna gagna mänskligheten, må jag då aldrig befrias från dem! Nu då du vet detta, är du villig att ingå i samfundet?

Two timmar förgingo, kanske flera, Georg miste snart möjligheten att bedöma tidens flykt, och han måste medge en sak för sig själv: det samfund, vari han blev medlem tog sig självt och sina ceremonier på allvar. Han fick vandra genom "skogen, där löven prassla", och något av hans barndoms skräck för sådana skogar återvände till honom. Han fick veta, att det gällde att befria denna skog från de Vargar som huserade där. Han fick gå genom "den renande elden" och dömdes därefter att spikas vid ett autentiskt kors, men benådades i sista ögonblicket, då alla förberedelser voro avslutade. Slutligen fick han böja knä på golvet och upprepa följande ed: — Om jag förråder någon av Samfundets hemligheter eller vägrar att utföra någon av dess befallningar, må då partering och bränning vara mitt lättaste straff!

Först då meddelades det honom, att han nu var medlem av de hedervärda Kolarnas Orden och upptagen som *carbonaro* i Venedigs *vendita*. Och därpå bankade ordföranden tre gånger med yxan i bordets stenskiva och sade:

— Glöm det inte — vårt samfunds medlemmar finns överallt! De se allt vad du gör och höra allt vad du säger! I morgon kommer du att få order genom dem, och du har bara ett att göra: att lyda. Har du förstätt?

— Jag har förstätt, svarade Georg. Han hade inte lika lätt att behärska sin röst som förut.

Det var först i det ögonblick då allt var förbi, som Georg lade märke till en sak. Av de tre männen som

stodo bakom ordföranden hade den ene en ring på vänstra handens långfinger — en smaragdring, skuren på längden. Han mindes plötsligt samtalet som han avlyssnat i Palazzo Pichetti, och den unge herrn som behandlats så vördnadsfullt av sina ledsagare . . . Ert höghet, hade de sagt, och han hade talat om sin onkels idéer . . . Han var alltså här. Han var alltså medlem av samma orden som Georg . . .

Han fick inte tid till flera reflexioner. Maskerade män dök upp ur intet, belade honom med bindel och förde bort honom lika oceremoniöst som de fört honom dit. På nytt passerade han genom vindlande gångar och över en landgångstrappa. På nytt vaggade han fram över svarta vatten. Äntligen sattes han i land och hörde en röst säga :

— Om fem minuter får du taga av dig bindeln. Men glöm inte: man iakttar dig! Om fem minuter — inte förr!

Det plaskade, gondolen gled bort. Hade den fört bort alla sina passagerare? Eller hade någon följt honom i land för att se, om han efterkom sin första order från samfundet? Trots sin skarpa hörsel kunde han inte säga det.

Efter vad han trodde vara fem minuter tog han av sig bindeln.

Han stod nedanför en kyrka, i vilken han igenkände Santi Giovanni e Paolo. Några steg borta reste sig Verrocchios ryktbara staty av kondottiären Colleon. På trappan till kyrkan låg en man i trasor försänkt i bön.

"Samfundet ser allt vad du gör, och hör allt vad du säger." Var mannen på kyrktrappan ombud för Samfundet?

Började han bli rädd, han som hade fem år på galärerna bakom sig? Och vilka tankar gjorde sig skomakaren vid Bacino Orseolo om sin hyresgäst vid det här laget?

FJÄRDE KAPITLET

VARI GEORG BESÖKER EN SPRÅKLÄRARE

Såvitt Georg kunde se, följde ingen efter honom, när han sent omsider lämnade platsen framför Santi Giovanni e Paolo. Mannen som legat försänkt i bön på kyrktrappan bad fortfarande, om han inte sov. Nå, det var naturligtvis inte nödvändigt, att just han var Samfundets utsände. En annan kunde utmärkt väl ha lurat på Georg ur något bakhåll . . .

Senare på dagen kom ett ombud från Samfundet att söka upp Georg i hans bostad hos skomakaren, det hade man förberett honom på. Vad hade besöket för avsikt? Han trodde att han kunde gissa det. Han kom att få order om en eller annan handling som var riktad mot Österrike. De "vargar" som skulle förfogas ur "skogen som prasslade", voro med all säkerhet österrikarna, som höllo halva Italien besatt. Och ledare för vargflocken var denne Klemens von Metternich, som Georg avskydde, liksom han var Vittorios och Heinrichs fiende, om också av delvis

andra anledningar. Alltså borde Georg haft grund att emotse Samfundets uppdrag med glädje och förväntan. Och likväl gjorde han det inte. Det heter i logiken, att om A är lika med B och B lika med C, så måste även C vara lika med A. Men i verkligheten är det inte nödvändigt, att A:s fiender också äro C:s fiender, ty verkligheten är inte alltid logisk.

Vem var mannen med smaragdringen? Ers höghet hade man kallat honom! Och man hade sagt, att han just inträtt i samfundet! Georg hade studerat honom under det nattliga mötet. Han kunde inte bevisa det, men han hade intrycket, att hans höghet följt ceremonierna med en viss nedlåtande ringaktning, att han såg ned på sina medsammansvurna. Vad hade han i så fall i samfundet att göra? Hade han kanske andra järn i elden, hade han bara infunnit sig som kylig observatör, kanske som spion?

Det lönade sig inte att framställa frågor. Bara tiden kunde ge svar.

Georg hade kommit fram till en piazzetta nordöst om Sankt Markus-kyrkan. Han sjönk ned på en stenbänk. Den var kall av morgondagg. Georg märkte plötsligt, att han var både trött och hungrig. Men sådant är äventyrarens liv, han bestämmer inte själv över tiden, då han går i säng eller då han äter frukost. Han är som fåglarna under himmelen. Duvorna i Sankt Markus, till exempel, vakna var dag utan att ana, hur de skola få frukost eller middag. Och i alla fall frodas de till den grad, att de själva utmärkt förslå till frukost eller middag åt en människa. Georg

följde dem med blicken, där de gjorde sina vällustigt rundade kurvor i den friska morgonluften. Fanns det inte något sätt att fånga en av dem för privat bruk, nu då piazzan låg tom? Kunde inte en av dem självmant flyga fram till Georg? Nej, visserligen hade han upplevt många äventyr på sista tiden men ännu befann han sig inte i det schlaraffenland, där duvorna flyga in i munnen på den hungrige...

Vad i all världen är detta? tänkte han och for upp från bänken.

Något kom farande genom luften, en skimrande kropp på sträckta vingar. Den for över hans synfält och dalade plötsligt som en dunig boll vid hans fötter... Ja, bokstavligen vid hans fötter. Visserligen var den inte stekt, men den var avgjort död — eller var den det?

Nej. I detta ögonblick lyfte den på huvudet, försökte röra vingarna och sjönk åter hop. Han lyfte den från marken och undersökte varsamt den lilla varma kroppen. Små röda droppar pärlade vid halsen. Någon hade skjutit på duvan, någon som behövde en frukost och hade en bössa till hands. Duvan hade flugit vidare, dödligt träffad, och fallit vid Georgs fötter.

Plötsligt lade Georg märke till en sak, som dittills undgått honom. Detta var ingen vanlig duva, det var en brevduva. Det breda bröstet, vingarnas form och näbbens vårtor bevisade det. Om det behövdes flera bevis, funnos de till hands. Runt om halsen bar fågeln en vaxdukspåse. Och denna vaxdukspåse innehöll

dels ett brev, dels en mindre påse som var full av små regelbundet formade stenar. Eftersom man knappast skickar gråsten med brevdvs-post, syntes det antagandet inte alltför djärvt, att innehållet bestod av pärlor, diamanter eller andra ädelstenar . . .

Det lät sig inte bestrida, att Georgs äventyr fortsatte och att de tagit en överraskande vändning.

Han stirrade på brevet. Det saknade adress. Men eftersom Fatum, Fortuna eller Försynen på ett egenomligt vis utsett Georg till brevbärare, var det hans plikt att sörja för att brevet och vaxdukspåsens innehåll kommo adressaten till handa. Det fanns bara ett sätt att göra det: genom att läsa brevet.

Det var förseglat med munlack. Han bröt sigillet och läste den skrivelse det skyddat. Han läste den för säkerhets skull två gånger. Därpå lät han handen sjunka. Brevet var avfattat på franska, på fransk vers. Så långt var allt gott och väl. Men dessutom var det format som en gåta av det slag som kallas charader:

”Mitt första är en klyfta.

Mitt andras dova röst
får kvinnorna att snyfta.

Mitt helas död blev dem en tröst.

Mitt helas nummer två
blir dag för dag allt värre.

Men jag vill svärja på:
dess nummer tre blir herre.”

De fyra sista raderna voro understrukna.

Vad i all världen var detta? Man kunde ha gissat på ett bidrag till någon av de poetiska kalendrar som just i ögonblicket voro så populära — ett opus av någon fattig skald som inte hade råd att trycka det, utan sände det i avskrift. Men fattiga skalder låta sällan sina dikter åtföljas av påsar med ädelstenar. Nej, det fanns bara en möjlighet. Brevet var ett meddelande i kodspråk, från en avsändare som måste förbli okänd till en adressat som ville vara obekant.

Om inte påsen med (de förmodade) ädelstenarna varit, hade Georg kunnat kasta bort charaden, ty på vilket vis angingo andra människors politiska hemligheter honom? Han tumlade redan runt i en labyrint av dylika hemligheter, som endast delvis berörde honom själv. Som det nu var, måste han göra ett hederligt försök att lösa charaden. Men fanns det den ringaste möjlighet att göra det? Han kunde inte inse det, det hela var ord, ord, ord som bara hade betydelse och sammanhang, när man kände själva nyckelordet. "Mitt första är en klyfta. Mitt andras dova röst får kvinnorna att snyfta..." Det finns många synonymer till klyfta — svalg, avgrund, håla, men ingen av dem gjorde betydelsen klarare. Det finns likaledes många ting som få kvinnor att snyfta — åska, kanondunder, vilda djur, svartsjuka... "Mitt helas död blev dem en tröst..."

Stopp!

Georg satte sig än en gång upp på stebänken. Vad var det för ett minne ur den tidiga ungdomen

som plötsligt blixtrat till i hans inre? Han såg en trång, mörk skolsal. Han själv satt på en sliten bänk — nästan lika sliten som den, där Hans Helighet senare bett honom taga plats. På katedern satt en gammal man med tjocka ögonbryn. Klassen läste grekiska, man stavade sig fram genom Xenofons *Anabasis*. ”Därifrån tågade Xenofon ytterligare tio parasanger, innan han lät hellenerna slå läger i en bergstrakt, full av klyftor.” Så långt hade man hunnit, då den gamle läraren sade: — Det ord för håla eller bergsklyfta, som vi finna här, det grekiska ordet *nafos*, har på senare tid fått en märklig aktualitet. Det går varje vecka igen i våra avisors nyheter från Europas slagfält. En fältherre firar stora triumfer där ute. Egentligen är hans namn grekiskt, och ordagrant översatt betyder det *bergklyftans lejon*. Att han bär ett hellenskt namn är ej ägnat att förvåna, ty det berättas, att hans familj i sista hand härstammar från staden Trapezunt vid Svarta havet, Xenofons *thalatta*, och att familjen då hette Kalocheiros... Läs vidare, Georg!”

Georg återvände med ett ryck till verkligheten. Han satt inte i något klassrum och lyssnade till en lektion i grekiska. Han satt på en stenbänk i Venedig och höll en död duva i handen. Någon fräck tjuvskytt hade skjutit efter den, men lydande sin instinkt hade den sökt finna hem till sitt invanda duvslag, då krafterna sveko den och den föll vid Georgs fötter... Fanns det något duvslag i närheten? Ja, när Georg såg upp, varseblev han två

trappor upp i huset ovanför bänken ett dylikt, som för ögonblicket tycktes vara tomt. Var hans resonemang för djärvt? Man överlämnar inte gärna ett brev till fel adressat, ännu mera ogärna en påse med ädelstenar. Det fanns bara en sak att göra, att studera den förmodade adressaten, att väga honom på våg och handla efter de slutsatser man kom till . . .

Dagen grydde nu på fullt allvar över lagunstaden, klockorna i klostren ringde till tidig mässa, från kanalerna hördes plasket av pråmar som stävade in mot torgen med frukt och fisk. Fönster efter fönster öppnades och morgonrufsiga huvuden visade sig. Nu slogos fönsterluckorna upp alldeles bredvid duvslaget. Georg stoppade den lilla fågelkroppen i fickan och reste sig beslutsamt från bänken.

Portvakterskan i det omtalade huset förklarade på hans fråga, att rummet bredvid duvslaget hyrdes av en fransman på besök i Venedig, en viss herr de Morny. Han var språklärare. Georgs mod sjönk hastigt några grader. En språklärare var knappast en herre som bedrev politiska intriger och mottog subvention i form av diamanter. Men efter allt vad som försiggått var det hans plikt att se, vad mannen gick för.

— Jag tänker göra honom ett besök, sade han till portvakterskan.

Fransmannen öppnade själv dörren. Det var en man på bortåt femtio år med blekt, distingerat ansikte. Han såg en smula förvånad ut över denna morgontidiga visit.

— Ni kommer direkt från balen till språklektionen, min herre? sade han med en blick på Georgs domino. Jag slår vad om att ni har råkat någon vacker landsmaninna till mig, som gett er lust att studera hennes språk! Så mycket bättre för den stackars språkläraren!

— Ni skulle förlora vadet, svarade Georg småleende. Jag kommer inte för att ta språklektioner, jag kommer för att överlämna något som tillhör er.

— Jag hör, att ni inte behöver min undervisning — er franska är utmärkt. Men vad i all världen kan ni ha som tillhör mig? Jag vet mig inte ha förlorat något.

Till svar visade Georg stumt den lilla fågelkroppen.

Herr de Morny tog ofrivilligt ett steg tillbaka.

— Varför tror ni, att den här duvan skulle tillhöra mig? frågade han med en ton mitt mellan skämt och allvar. Venedig är fullt av duvor.

— Men ytterst få av dem äro brevduvor, sade Georg.

Fransmannen rynkade ögonbrynen. Det undgick inte Georg att hans av naturen bleka hy blev ännu blekare.

— Och det sitter ett duvslag utanför ert fönster, tillade Georg.

— Om detta skall vara ett skämt, finner jag det vara av tvivelaktig smak. Och min tid...

— Det är intet skämt, svarade Georg. Denna duva föll bokstavligen talat ned framför mina fötter, medan jag vilade mig här nedanför. Hon var död.

Runt halsen bar hon ett budskap. Vad gör man med ett budskap, som man får i händerna på detta sätt? Man ser efter om det bär någon adress. *Detta* saknade adress.

— Och därför störtar ni upp med det till första bästa person i närmaste hus! Tillåt mig säga er, att man kan driva sin naivitet bra långt...

— Tillåt mig fortsätta! Budskapet saknade adress. För att kunna överlämna det måste jag alltså läsa det. Därefter gick jag upp till er. Jag önskade inte, att budskapet skulle komma i fel händer.

— Er omtanke om människorna är rörande.

— Jag vill inte bestrida, att jag har haft en del besvär, sade Georg. Jag har till och med varit tvungen att lösa en charad. Budskapet var nämligen avfattat i form av en charad.

Herr de Morny tog ofrivilligt ett steg tillbaka, och Georgs puls slog en liten trumvirvel. För en utomstående skulle ordet charad inte haft någon mening, för språkläraren tycktes det ha en synnerligen allvarlig sådan.

— Jag intresserar mig inte för charader, sade han kallt.

— Ni gör orätt, svarade Georg. Den charad, jag just löst, är så pass sinnrik att den bör kunna intressera vem som helst, men särskilt en språklärare, som kan grekiska.

— Mina kunskaper i Platons språk äro minimala, svarade herr de Morny.

— Plato är inte den ende berömde skribenten i Grekland, invände Georg. Det finns många andra, exempelvis Xenofon, som jag själv läste en smula i min ungdom. Jag minns tydligt en lektion i skolan, fast jag tyvärr glömt kapitel och bok. Emellertid lärde jag där, att ordet *napos* betyder bergsklyfta. Att *leon* betyder lejon, visste jag förut. Men min gamle lärare, som gärna sökte moderna paralleller till antika företeelser, påpekade, att dessa två ord i förening, *napos* och *leon*, bilda ett namn, det som smyckade den moderna tidens störste fältherre — Napoleon. Han sade, att ett grekiskt förnamn i Napoleons familj var helt naturligt, därför att släkten egentligen kom från Trapezunt och hette Kalocheiros. Därifrån emigrerade den till Italien och Korsika, där familjenamnet översattes till sin italienska motsvarighet, Buonaparte, varav fransmännen gjorde Bonaparte. Låt mig med detta i minnet läsa upp min charad för er! "Mitt första är en klyfta" — där har vi *napos*, "mitt andras dova röst får kvinnorna att snyfta" — där har vi *leon*, "mitt helas död blev dem en tröst" — där har vi en ganska god beskrivning på kvinnornas reaktion världen runt, då de hörde, att den store fältherren och soldatutskrivaren inte längre fanns till. Eller vad tycker ni?

Herr de Morny var nu så blek, att det nästan var skrämmande.

— Min herre, sade han, om ni vore från hemliga polisen, skulle in inte kunna visa större skarpsinne. Men om ni tror, att denna hypotetiska lösning av

en hypotetisk charad har något personligt intresse för mig, så misstar ni er. Jag är en fredlig utlänning som söker livnära mig på hederligt vis genom språk-
lektioner, det är allt.

— Jag hörde av portvakterskan, att det först är sedan ett år tillbaka som ni söker förbättra veneti-
anarnas kunskaper i franska. Törs jag fråga, var ni vistades förut?

— I Wien. Varför frågar ni det?

— Därför att jag kunde tänka mig, att duvan kom från er sista vistelseort.

Blekheten på herr de Mornys ansikte efterträddes av en plötslig rodnad.

— Ni är konsekvent i ert vanvett, mumlade han. Jag har inte något ansvar för alla duvor som flaxa runt i Venedig. Ni tycks glömma, att staden är full av dem.

— Jag har inte glömt det. Men jag har redan påpekat, att endast ytterst få bland dessa exemplar av släktet *columba timida* torde vara brevdovor. Och endast en försvinnande liten del av dem torde flyga runt med diamanter kring halsen. Det är en behagsjuka som man väntar att finna hos en kvinna, men inte hos en duva.

Språklärarens ansikte blev så djuprött, att Georg fruktade för ett apoplektiskt anfall.

— Herr de Morny, sade han, man gör rätt i att vara försiktig. Men en dygd som överdrives slår om i sin motsats. Tillåt mig!

Med dessa ord blottade han sin underarm. Fransmannen stirrade mållös på vad han där såg.

— Men vem är ni då? ropade han. Vilken slump, vilket öde, vilken gudom har sänt er till mig?

— Låt oss lämna denna fråga åt filosoferna, eller måhända rättare teologerna, bad Georg. Jag har ännu ett kreditiv att visa.

Han blottade vristen, där det röda ärret flammade.

— Vem jag är, vad jag heter är frågor som ingen betydelse ha. De skola besvaras i sinom tid — om ni fortfarande intresserar er för dem. Mina vänner kalla mig Georg, mina fiender döpte mig till nummer 275. Vi ha aldrig råkats förrän i dag, men såvitt jag inte helt misstagit mig, äro vi allierade. Jag har inte kämpat för vår sak på slagfältet utan på en träbänk. Jag har inte gjutit blod för den utan svettpärlor — nåja, stundom voro de blandade med blod. Hur är det? Var duvan på väg till er? Var brevet riktat till er? Har jag tolkat charaden rätt?

Fransmannen stirrade som förhäxad på honom. Äntligen löstes hans tungas band.

— Ja, viskade han, ja! Duvan var på väg till mig. Brevet var riktat till mig. Och charaden är rätt tolkad — så långt ni har tolkat den. Men finns det inte en fortsättning? Det måste det göra!

— Jo, det finns en fortsättning. Men varför måste den finnas?

— Därför att de rader, ni citerat voro fru — voro den ingress varmed min korrespondent ibland inleder sina budskap. Hon tror att det skall förvilla

en eventuell uppfångare. Hon tycks ha misräknat sig. Hur lyder fortsättningen?

Georg reciterade:

— "Mitt helas nummer två blir dag för dag allt värre. Men jag vill svärja på: dess nummer tre blir herre."

Språkläraren sänkte huvudet som inför ett förkrossande slag. Men inte ett ljud kom över hans läppar, som kunde tjäna till uttolkning av de ord han just hört.

— Låt oss se, om jag själv kan gissa gåtan, mumlade Georg för sig själv. Eftersom mitt hela är Napoleon, bör ju mitt helas nummer två vara Napoleon II, gemenligen kallad konungen av Rom. När jag satte mig på roddarbänken var han fjorton år gammal, han är alltså nitton år nu. Charaden säger, att han dagligen blir allt värre. Betyder det, att sonen till århundradets störste man visat tendenser till urartning?

Herr de Morny skakade dystert på huvudet.

— Ack, om det vore så väl! En furstes, särskilt en ung furstes snedsprång räknas bara som charmanta infall. I varje fall glömmas de lätt. Napoleon II är en ytterst välartad, mycket begåvad ung man, som förvisso är skapad att bli något annat än en andraklass prins vid det reaktionära hovet i en dödsdömd stat. Men det är just vad man vill göra honom till. Den som förrådde Frankrikes förflutna, vill också tillintetgöra dess framtid. Ni anar väl, vem jag menar?

— Vem skulle ni mena om inte Klemens von Metternich. Men på vilket vis kan han tillintetgöra Frankrikes framtid? Söker han taga livet av tronföljaren? Det trodde jag var metoder som endast användes i Konstantinopel.

— Metternich, sade språkläraren långsamt, sände fadern till St. Helena, där han dog i kräfta. Han håller sonen inspärrad på Schönbrunn, där han långsamt dör av lungsot. Det har länge gått rykten därom. Det brev som ni just överbragt lämnar inte rum för något tvivel. Slutet på den direkta linjen Bonaparte är att förutse!

Det blev en kort tystnad.

— Och vilka sidolinjer finnas? frågade Georg. Brevet talar ju om "mitt helas nummer tre", som skall bli herre! Vem kan det vara?

Herr de Morny skakade tungsint på huvudet. Det var tydligt, att han ännu inte hämtat sig.

— Jag önskar, att jag visste, vem hon — vem som menas. Men det gör jag inte. Kanske har någon skrivelse uppsnappats — herr von Metternichs censur är ryktbar i hela Europa. Hans "svarta kammare" läser allt, intill kärleksbrev och kravbrev från skräd-daren. Brev som det, ni just överlämnat till mig, ha en fördel, de passera inte denna censur. Till gengäld är det inte heller säkert, att de komma fram. Duvan som kom med detta hade blivit beskjuten. Andra kunna ha råkat ut för samma öde. Det är med tanke därpå min korrespondent och jag använda chiffer.

— Ni glömmer en sak, sade Georg. Duvan bragte inte bara ett brev. Hon hade också en värdeför-sändelse med sig. Innan vi går vidare, skadar det kanske inte att titta på den. Det kunde ju hända, att vi gör oss besvär i onödan...

Det var inte fallet, de sågo det så snart herr de Morny med ett litet snitt öppnat den förseglade vaxdukspåsen. En ström av diamanter ringlade ut ur den, många av en imponerande storlek. Språk-läraren stirrade bländad på dem.

— Till att föra krig behövs pengar, pengar och återigen pengar, mumlade han. "Mitt helas nummer tre" bör kunna finansiera ett litet fälttåg med hälften av de här!

— Er duva var ingen fredsduva, anmärkte Georg. Men det gäller alltså att finna dessa stenars adressat. Vem kan det vara? Er korrespondent utnämner väl inte tronpretendenter på egen hand, liksom greve Warwick hos salig Shakespeare?

— Det skulle aldrig falla henne in, sade herr de Morny och rodnade över sin tredje försägning.

Greve Warwick tycks vara en grevinna, tänkte Georg. Högt sade han:

— Den möjligheten finns ju alltid att skriva till er korrespondent och fråga vad som skall göras med stenarna. Det går inte med vanlig post. Att inte heller er förträffliga duvpost fungerar oklanderligt, ha vi fått bevis på. Men skulle inte vi två kunna lösa problemet, om vi slå våra kloka huvuden tillhopa?

— Ert huvud är avgjort klokare än mitt, sade herr de Morny. Vad ha vi att gå efter?

— För det första måste adressaten heta Napoleon.

— Det låter ju sannolikt. Men hur kan ni veta det bestämt?

— Därför att charaden talar om "mitt helas nummer tre", och adressaten mitt hela var ju just Napoleon. Bland kejsarens bröder finns ingen med namnet Napoleon. Finns det någon av deras söner som uppkallats efter honom?

Herr de Morny tänkte. Plötsligt ljusnade hans drag.

— Kejsaren hade en broder som var kung av Holland. Han gifte sig med kejsarens styvdotter, Eugénie de Beauharnais.

— Det vet jag.

— Om detta äktenskap berättas många fabler, vilka ha skadeglädjen till fader och avundsjukan till moder. Jag skall inte berätta dem.

— Det är onödigt, jag hörde dem, innan jag tog plats på roddarbänken.

— I äktenskapet föddes två söner. Den ene heter Napoléon Louis, och den andre, som är ett par år yngre, Louis Napoléon.

— Det är inte stor skillnad.

— Nej.

— Det enda som då återstår är att fastslå, om adressaten heter Louis Napoléon eller Napoléon Louis.

— Alldeles.

— Det bör inte vara alltför svårt.

— Ni har rätt. Genom att skaffa sig upplysningar om de två unga männen hos er förtjusande korrespondent...

Herr de Morny blev blodröd.

— Min herre!

— Förlåt mig — jag råkade försäga mig. Men det är ett missöde som kan drabba alla!

Språkläraren beslöt att göra en dygd av nödvändigheten.

— Ni har alldeles rätt, sade han. Min korrespondent är en högstående dam i Wien, där jag under ett antal år gett språklektioner. Hon rör sig i hovets förnämsta kretsar — själve furst von Metternich hedrar henne med sitt förtroende.

— Och trots det litar ni på henne?

— Varför skulle jag inte göra det? Herr von Metternich är allsmäktig, jag är en fattig språklärare. Vilken anledning skulle hon ha att spela falskt mot mig?

— Ni har rätt, det förefaller uteslutet. Nåväl, skriv då till henne och fråga vem adressaten är!

Herr de Morny rynkade ögonbrynen.

— Om ni inte har något emot det, tror jag att det bästa vi kunde göra vore något helt annat.

— Vad då?

— Att bege oss till Florens och själva övertyga oss om vem av de två unga männen som min korrespondent har i tankarna.

— De bo i Florens?

— Ja, hos sin far, förre kungen av Holland.

— Varför föredrar ni en resa framför ett brev?

— Därför att jag i dag lärt mig inse, hur lätt brev kunna gå vilse, även om de sändas med alla tänkbara försiktighetsmått.

— Ni har rätt, sade Georg efter ett ögonblicks reflexion. För övrigt är en resa det som jag själv önskar högst av allt i ögonblicket. Jag har intrycket, att Venedigs luft är olämplig för min hälsa. När kan ni ge er av?

— När som helst. Och ni?

— När som helst efter klockan elva i dag. Klockan tio har jag rendez-vous med en dam.

Herr de Mornys ansikte beskuggades.

— Utebli från det!

— Det kan jag inte. Vi ha gjort ett vad, och vi skola avtala detaljerna.

Språklärarens min blev dyster.

— I så fall anar jag att vi inte återses, sade han.

— Ni är skeptisk mot damer, utom då det gäller er korrespondent?

Herr de Morny rodnade för ovisst vilken gång.

— Min unge vän, sade han, Venedig har flera *donne fatali* än duvor. Trots ert skarpsinne fruktar jag att ni blir ett lätt byte för en av dem, om hon är tillräckligt ung och vacker.

— Hon är tillräckligt ung. Om hon egentligen är vacker, vet jag inte. Först tänkte jag: vad hon är ful. Sedan tänkte jag: vad hon är vacker!

Språklärarens min blev om möjligt dystrare.

— Det är den värsta sorten! Och ni, som har tillbragt fem år på galärerna . . . Låt oss komma i väg utan dröjsmål!

Georg skakade på huvudet.

— Jag beklagar, jag uteblir aldrig vid ett rendez-vous. Men var alldeles lugn, klockan elva är jag tillbaka hos er!

Han skildes från språkläraren utan att lyssna till dennes protester. Han lade vägen till hennes bostad förbi Bacino Orseolo, för att förbereda skomakaren på sin avresa. Just då han vek in i dennes gränd, fick han en instinktiv känsla av att någonting var på tok. Gatan tycktes mer befolkad än vanligt. Skumma figurer rörde sig av och an med misstänkt obesvärad hållning. Gränden tillhörde ju inte Venedigs sevärdheter, men det var vad de sökte ge den intryck av att vara. Knappt hade Georg tagit ett par steg i riktning mot skomakarens bostad, innan de glömde sin sorglöshet och slogo krets omkring honom.

— Intet motstånd! var deras viskande råd. Vi är från hemliga polisen, och det blir värst för dig själv, om du bråkar!

En liten stund senare var han gäst i Dogepalatset. När han andades, tyckte han sig fylla lungorna med smält metall.

Han hade rymt från en av påvens galärer, endast för att hamna i Venedigs blykamrar. Det var fråga, om han hade vunnit på bytet.

FEMTE KAPITLET

HELLRE GALGEN ELLER GALÄRERNA!

Rummet där man placerat Georg var tämligen rymligt. Det hade ett förgallrat fönster med utsikt till Venedigs mest berömda byggnad Sankt Markuskyrkan. Dörren, som vette mot en stenlagd korridor, var försedd med tunga hänglås. En säng, en stol och ett bord utgjorde möblemanget.

Stadens klockor förkunnade middagstimmen. Men Georg hade inte behövt deras vittnesbörd för att veta det. Värmen hade stigit minut för minut från hans ankomst. Genom fönstret såg han milliontals dallrande lågor. Det var middagssolens reflexer från San Marcos kupol. Georg började fråga sig, om man inte överdrivit galärernas skräck. Solen hade bränt, men man hade haft himlen över sig och alla havets vindar kring sig. Här växte värmen stilla men säkert, tills man kippade efter andan som en nyfångad fisk. Hur blev det längre fram på dagen, då taket var helt genomglödgat?

Det var skomakaren som låg bakom hans fångsling,

därom fanns intet tvivel. Han hade inte varit nöjd med Georg som hyresgäst. Utan att fästa sig vid hans varningar hade han gått raka vägen till polisen och angivit honom. Om Georg någonsin kom ut, hade han ett ord eller två att säga denne riddare av prylen. Det lovade han sig. Men kom han någonsin ut? De fångar som fordom placerades i de berömda blykamrarna, kommo ut när det passade myndigheterna, annars aldrig. Man kände en enda flykt som lyckats. Casanova, den berömde äventyraren, hade verkligen rymt och skrivit en bok om sin flykt, som hade gjort stor framgång på sjuttonhundratalet. Men det var tvivelaktigt att någon kunde göra om Casanovas bedrift i modern tid. Venedig var inte längre en aristokratisk republik med dekadenta vanor, det var en österrikisk provins. Dess guvernör lydde under herr von Metternich i Wien, och dennes polisväsen var berömt över hela Europa...

En idé dök plötsligt upp i Georgs hjärna: skulle det *inte* vara skomakaren som låg bakom, skulle det vara *hon*? Han hade tvingat henne att lägga korten på bordet, och kvinnor bry sig inte om att man ser dem i korten. Hon och han hade hållit ett vad, de hade utmanat varandra på en duell mellan äventyrare, en tvekamp utan pardon. Var det möjligt att hon ansåg en arrestering som tillåtet knep i en sådan duell? Hennes ögon med den skiftande opalglansen voro opålitliga, så mycket var säkert...

Georg tillbakavisade tanken som ett missfoster fött av vreden och den sårade fåfängan i brottsligt bi-

läger. Hon var möjligen en Macchiavelli, men hon var ingen Judas. Nej, det var skomakaren. Men vad hade denne anklagat honom för? Luften blev mer och mer kokande, mer och mer omöjlig att andas. Hur skulle han kunna överleva en serie av dagar, veckor, månader i denna omgivning? Han måste komma ut ur detta helvete! Han måste, han måste!

Georgs första och sista raserianfall inträffade vid fyratiden samma eftermiddag. Han vrålade, han kastade sig mot cellens väggar, han bultade sina händer blodiga mot dörren. Det enda svar han fick kom från korridoren, där han hörde två fångvaktare skratta för full hals. Vid ljudet av detta skratt lugnade han sig med ens. Vad uppnådde han genom att bete sig som han gjort? Bara att förnedra sig inför personer som voro okänsliga för andras lidanden, som han var tvungen att se dag efter dag, som han kanske kunde använda för att bli fri...

Bli fri... Hur? Genom mutor? Det var uteslutet, han ägde inte ett öre. Men kanske fanns det andra sätt...

Han tänkte och tänkte. Till sist fattade han i brist på bättre ett beslut. Han skulle sörja för att väktarna inte glömde bort honom bland alla de andra fångarna. Han skulle väcka deras intresse och stimulera det dag från dag. Kanske kom idén under tiden...

Vid sextiden fick han sin kvällsmat, en portion dålig soppa och ett stycke bröd. Samtidigt under rättade *il secondino* (så kallades fångvaktarna) honom, att han utmärkt väl kunde skaffa Georg

annan mat, god mat, ute från staden, om han bara betalade. För en *scudo* åtog han sig att leverera både en utmärkt måltid och en flaska vin!

Fångvaktaren var en gammal man, vars blick tindrade av penningbegär. Georg mindes sitt beslut och gick till verket.

— Gärna det, svarade han, men under en förutsättning.

— Vilken då?

— Att jag får ett svalare rum. Här har jag en storartad utsikt, men jag tror inte att jag skulle må bra av starkt och tungt vin i en sådan värme.

Vakten låste dörren utan att svara men gav Georg en lång blick. Med skymningen kommo myggen. De kommo i hundraden och tusenden från alla håll. Till slut var han trots värmen tvungen att svepa in sig från topp till tå i allt vad han ägde av kläder. Fram på natten plågades han av en mardröm. Han drömde, att han var uppe hos baron von Stackelberg för att sälja fisk. De blevo ense om priset, men när Georg ville gå, visade det sig, att det inte var fisken han sålt, det var sig själv! Starka armar kastade honom i en frityr av olja. Över sig såg han majordomons grinande ansikte. — Nu skall du få betalt för dukaterna som du lurade mig på! väste han, och baronen skrattade så att han måste hålla sig i sidorna. Oljan sved som eld, och Georg vaknade.

Solen var uppe. Det var hettan från blyplattorna som gått igen i hans drömmar. På nytt steg värmen timme för timme. Genom att lägga sig ned på golvet

och göra så få rörelser som möjligt lyckades han uthärda dagen. Vid sextiden kom vakten med samma mat som dagen förut och med samma förslag — att skaffa god mat och vin utifrån staden.

— Nej tack, min vän! Jag har levt litet för högt, innan jag hamnade här. Jag började lägga på hullet, och sådant får man se upp med. Det är inte nog med att jag inte vill ha mat utifrån, jag vill inte ens ha er soppa! Vatten och bröd är allt du behöver ge mig!

Fångvaktaren sade ingenting. Men det var tydligt att han börjat tänka.

Natten kom, en ny dag föddes och gick förbi. Tredje dagen fick Georg den idé som han jagade efter. Den var i själva verket ganska enkel. Det gällde att komma inför en domare!

Naturligtvis hade han inga utsikter att bli frikänd. Men om han inte kunde beveka domaren, kunde han åtminstone reta honom! Han kunde få ett annat straff. Man kunde skicka honom tillbaka till galärrerna, eller man kunde hänga honom — det var likgiltigt! Bara inte dessa blykamrar, där man långsamt rostades ihjäl!

När *il secondino* kom med maten och framställde sitt vanliga förslag om aftonmåltid utifrån staden, svarade Georg med en gäspning:

— Tack, gamle vän, det är mycket vänligt av dig, men det lönar sig inte! Mina vänner hålla just på att förbereda en fest för mig. Till dess nöjer jag mig med vatten och bröd för att inte skada aptiten!

Han gjorde en paus och tillade:

— Vet du vem som blir hedersgästen? Det är inte jag, det är baron von Stackelberg.

— Baron von . . .

Fångvaktaren vågade inte ens uttala namnet.

— Ja! Och till hans ära skall vi ha *zuppa di pesce*. Baronen älskar fisksoppa! Om du ser honom, så fråga honom, om han minns den han fick för fem dagar sen! Det var jag själv som sålde fisken till honom. Den kom från Chioggia.

Vakten försvann utan att säga något, men med ögon som tindrade av skvallerlusta. Att han kom att prata, var säkert, men kom hans prat att ha avsedd verkan? Det var frågan. Två dagar gingo förbi utan förändring, och Georg började redan uppge hoppet. Han kom att sluta sina dagar under blyplattorna, glömd som så många före honom, ett nummer i en fängelsejournal, om ens det. Efter den heta september kom den kyliga oktober och sen vintern. Det sades att kölden under blyplattorna var ännu svårare att uthärda än värmen. Var det möjligt? Han hade svårt att tro det.

Han hade för länge sedan lärt sig att bestämma klockslagen genom att bedöma graden av hetta omkring sig. Denna natt avlade han på nytt besök hos den fruktade polismästaren för att sälja fisk, men i stället för att kasta honom i en frityr av olja slängde man honom i en kittel med kokande vatten. Kocken stack sin gaffel i honom för att känna om han var mör, och han for upp ur sömnen med ett skrik,

endast för att finna, att fångvaktaren petade honom i sidan med sin nyckelknippa.

— Ni sover bra, ni, sade han avundsjukt. Det är mer än man kan säga om alla de andra pensionärerna. Upp! Man väntar på er.

— Vem väntar på mig?

— Era vänner förstås! De bjuder på frukost med *zuppa di pesce!*

Han blottade sina gula tänder i ett ondskefullt grin, han formligen skakade av skadeglädje. Georg förstod, att den stund var inne som han längtat efter. Om han inte ville återse rummet under blyplattorna, måste han spela sina kort djärvt och spela dem rätt, annars...

Two sbirrer grepo tag i honom, och det bar av. Då man hunnit ett stycke längs korridoren, stannade fångvaktaren och pekade på en likkista av sten. Han vände sitt grinande ansikte mot Georg och sade:

— Här fick de dödsdömda sova sin sista natt förr i världen. En engelsk lord sov där för en sex, sju år sen. Han ville veta, hur det kändes. Byron, lord Byron, det hette han.

Han fördes utför trappor och uppför trappor och slutligen in i en liten cell. En spegel var fäst i väggen, en spegel av Venedigs berömda fabrikat. Det låg en kam och en borste framför den, och han begagnade tiden att göra en smula toalett. Han anade inte, att spegeln sedd från motsatta sidan var ett fönster, genom vilket man kunde iakttaga allt vad han gjorde...

Äntligen öppnades en dörr och han föstes in i en sal, där en skrivare satt vid ett bord som var överhöljt med papper. Bakom ett annat bord tronade en medelålders man med vassa drag, tydligen en förhørsdomare. I ett hörn satt slutligen baronen. Han vände ryggen åt rummet och var sysselsatt med att fila sina naglar. Men en spegel var ställd så, att han kunde iakttaga allt som försiggick bakom honom. Ett mer än lovligt enkelt knep, tänkte Georg.

Förhørsdomaren bläddrade så länge i sina dokument, att det såg ut som om han glömt Georgs existens. Plötsligt rynkade han ögonbrynen, harsklade sig och sade:

— Ah, där är fången... Vad heter du?

— Vet inte ers nåd vad jag heter? Hur kan ers nåd då vara säker på att det är rätt fånge som är till förhör?

Domaren ryckte till vid detta tonfall, som var helt annat än han tänkt sig. Han rodnade lätt. Hans hy var av naturen olivoljegul. När blodet strömmade till, såg det ut som om någon hade hållt ättika i oljan.

— Kom inte med frågor! röt han. Då går det dig illa. Har du förstått?

— Ja, ers nåd.

— Det är bra. Vad heter du?

— Jag heter 275.

— Vad skall det här betyda? Försöker du vara kvick?

Till svar böjde Georg sig ned och blottade sin

vrisk. Det fanns ingen orsak att dölja sanningen för domaren — den delen av sanningen.

— Som ers nåd behagade observera, sade han med spelad inställsamhet, har jag varit anställd ombord på en av de uppfostringsanstalter som i dagligt tal kallas för galärer. Jag arbetade ombord på den i fem hela år. Till min heder vill jag omtala att det var ombord på en av Hans Helighets galärer jag avtjänade mitt straff.

— Hur kom det sig, att du hamnade ombord på en av påvens galärer?

— Ah, det var uteslutande en olycklig tillfällighet! En av kardinalerna och jag råkade i dispyt om en punkt hos den helige Paulus. Det står i slutet av Galaterbrevet: "se, mina bröder, med huru stora bokstäver jag skriver detta!" Jag anser att detta bevisar, att aposteln Paulus var närsynt, men hans eminens kardinalen . . .

Det kom ett utrop ur polischefens karmstol. Han hade kört nagelfilen in i huden under vänstra lill-fingernageln, och i spegeln kunde Georg se hans ansikte. Det var förvridet, men snarare av munterhet än av smärta. Däremot var det mycket lätt att fastslå arten av förhørsdomarens känslor.

— Du försöker visst fortfarande göra dig kvick? dundrade han. Jag säger dig bara: akta dig! Hans Helighets domstolar äro kända för sin mildhet och sin rättvisa. Blev du dömd till galärerna av politiska orsaker?

— Nej då, nej då! bedyrade Georg. Om man misstänkte honom för politiska stämplingar, kunde han få sitta hela sitt liv i blykamrarna, det visste han.

— Så? Hur kan det då komma sig, att mannen som angav dig för oss påstod motsatsen? Anar du, vem det är jag talar om?

— Jag tror det. En lymmel! En skomakare! Jag behövde anlita en skomakare då jag kom till staden och uppsökte en på måfå. Men det visade sig vara en sur och otjänstvillig person, och vi hade inte växlat tio ord, innan vi blevo ovänner. Till straff gick han till myndigheterna och angav mig.

— Ja, men han nöjde sig inte med att framkasta en anklagelse, han preciserade den i detalj. Han sade, att du knappt hade varit två minuter i hans butik, innan du började bedriva politisk propaganda, och att det var därför ni blevo ovänner. Han säger, att beviset finns på din underarm, där du har en upprorisk sentens ingraverad. Visa din underarm!

Georg lydde. Domaren stirrade oförstående på den blottade armen.

— *Arma virumque!* mumlade han. Men det är ju början på Eneiden!

— Alldeles riktigt, ers nåd, ropade Georg ivrigt. När jag var pojke, var jag mycket dålig i latin. Därför lät jag tatuera in dessa två ord på min arm för att aldrig glömma dem. Om skomakaren tror, att Eneiden innehåller politisk propaganda, bevisar det bäst, hur mycket han begriper! Om jag kunde, skulle jag låta tatuera in en annan sentens på *hans* arm.

— Vilken då? frågade domaren, mot sin vilja intresserad.

— *Ne sutor ultra crepidam* — skomakare bliv vid din läst! Om han lydde det rådet, skulle han akta sig för att anklaga oskyldiga personer!

Ur baronens stol hördes en ny grymtning. Denna gång var det vid långfingernageln han skurit sig.

— Du tycks ha gjort framsteg i latin sedan skoltiden, sade domaren torrt. Men försök inte att blanda bort korten! Du säger själv, att du har rymt från en av Hans Helighets galärer. En person som gör det kan högst ha några paltor med sig. När du arresterades, var du välklädd. Hur förklarar du det? Hur vill du på det hela taget förklara, att du befann dig här i Venedig? En galärslav har varken pass eller pengar?

Förhöret nalkades den punkt, dit Georg velat få det. Nu gällde det, om han skulle lyckas!

— Det hela är mycket enkelt, svarade han beskäftigt. Jag fick arbete hos en fiskaränka. Hennes brorsöner voro vana att sälja fisken i grannskapet, men jag föreslog dem att segla till Venedig med den. I Venedig sålde jag fisken och fick så mycket pengar över att jag kunde ekipera mig.

— Visste du inte, att det var förbjudet utan särskild tillåtelse?

— Jo, men jag behövde ju kläder och pengar. När tullbåten kom, ropade jag, att min fisk var beställd av en hög ämbetsman i Venedig, och så lät de mig segla förbi.

Ur baronens stol hördes tunga andedrag.

— Jaså, det var på det viset du lyckades slinka in i staden och skaffa dig pengar, sade domaren. Det måste vara en hög ämbetsman, som är så fruktad av tullen, att din båt fick passera utan vidare! Vad hette mannen, vars namn du missbrukade?

— Han hette baron von Stackelberg, svarade Georg med blicken riktad mot den venetianska spegeln.

Han sveks inte i sina förväntningar. Baronen for upp ur stolen och stod plötsligt framför honom med nagelfilen lyft som ett vapen.

— Jaså, du hade fräckheten att begagna mitt namn för att lista dig förbi polisen! Och att segla till mitt eget hus och sälja fisken till *mig*! Inte nog med det, du skryter med dina bedrifter för fångvaktaren, så att hela palatset talar om den! Du är den fräckaste lymmel, jag haft i min hand på länge!

Han fortfor att rasa. Men hans raseri kunde kanske ta slut i förtid. Georg beslöt att elda upp honom ytterligare.

— Att sälja fisk var bara en av mina idéer, sade han. Högste polischefen i Paris heter Vidocq och är en före detta galärslav. Varför skulle inte jag som kollega till honom kunna bli polischef i Venedig? Jag ville se på ers nåds bostadsförhållanden, och jag får säga, att det lilla jag såg verkligen tilltalade mig . . .

Han kom inte längre. Baronens ansikte var purpurrött.

— Vet du inte, utstuderade lymmel, att jag kan döma dig till precis vilket straff jag vill? Jag kan skicka dig tillbaka till galärerna. Jag kan låta hänga dig. Vet du det?

— För allt i världen, sade Georg. Galgen eller galärerna — precis som ers nåd vill!

Det var ett misstag att svara så, och han insåg det i samma ögonblick. Baronens upphetsning lade sig som genom ett trollslag. Det kom en listig glimt i hans små blodsprängda ögon.

— Jaså, sade han. Galgen eller galärerna, precis som jag vill! Det var märkvärdigt, vad du är frikostig med dig själv! Det skulle väl inte vara så — han lade huvudet på sidan och skelade mot Georg — det skulle väl inte vara så att du vantrivs i det här eleganta palatset. Jag börjar tro det. Jag börjar tro, att varken galgen eller galärerna är det bästa för dig! Jag börjar misstänka, att en riktig ordentlig blykur är vad du behöver för din hälsas skull!

— Ers excellens, ropade Georg. Ni får inte...

— Jag får vad jag vill här i staden. Du går tillbaka till blykamrarna, och där kommer du att stanna!

— Som ni vill, sade Georg blekare än döden. Men jag har ett ofelbart sätt att fly ur dem.

— Ingen har rymt ur dem sedan Casanovas tid!

— Mitt sätt är bättre än hans. I sex dagar har jag bara ätit vatten och bröd. Från och med i dag kommer jag inte ens att röra så mycket. Den tid, då jag slipper ur blykamrarna trots alla era fångvaktare, kan inte låta vänta länge på sig!

Baronen såg ett ögonblick tveksamt på honom. Därpå vände han sig till sbirrererna, pekade på Georg och röt med ett försök att återtaga sin gamla ton:

— Tillbaka till kamrarna med honom!

Några minuter senare befann Georg sig på nytt under blyplattorna, över vilka middagssolen sände flöden av eld.

För andra gången på några dagar hade han satt allt på ett kort och förlorat.

2

Sent på aftonen samma dag satt baronen vid en ensam kvällsvard, då betjanten kom med besked att en herre önskade tala med honom. Han frågade rasande, om betjanten inte visste att han ville vara ostörd efter tjänstetid. Vad var det för en herre? Vad ville han? På dessa frågor kunde betjanten endast svara, att det var en mycket elegant herre, som just anlänt från Wien och absolut måste tala med baronen mellan fyra ögon. Polismästaren gav grymtande befallning om att han skulle släppas in, och några minuter senare trädde en smärt högväxt man över tröskeln. Han var svept i en blå reskappa som höljde honom från huvud till fot och hade dragit ned hatten i pannan. Man såg ett mörkblont hår med tecken till gråsprängdhet, två klara blå ögon och en klassisk näsa, det var allt. Han rörde sig med den utsökta ledighet som kännetecknar hovmannen.

— Ni utsäktar, om jag stör er, käre baron, sade han på franska. Det är mycket mot min vilja, men jag såg ingen annan utväg.

Baronen, som genomborrat sin gäst med blicken, reste sig hastigt från stolen.

— Men, stammade han, det är ju...

— Just så, chevalier de Mont Saint-Jean, till er tjänst! Det gläder mig att se, att ni inte glömt mig! Det är ju en tid sen vi råkades! Det gläder mig också att finna er vid god hälsa och med er friska aptit i behåll. Och apropå det, slutade främlingen med en betydelsefull blick på bordet, apropå det skulle jag inte säga nej, om ni kom på den idén att...

— Att bjuda ers välborenhet på en måltid? Det skall vara mig en ära!

— Jag har varken haft tid att äta eller dricka sedan jag lämnade Wien. *J'ai brûlé les étapes!* Om ni ville krydda måltiden med ett glas av er utmärkta Soave, som jag ännu minns...

— Ack, vad är min Soave mot druvan från er berömda domän, herr de Mont Saint-Jean? sade baronen och gav hastigt några order åt betjänten. Denne bragte vad som behövdes och drog sig där-efter på en vink av baronen tillbaka.

— Ni gjorde rätt i att sända bort betjäningen. Mitt ärende till er är strängt konfidentiellt. Men hur har ni det för övrigt här i Venedig?

— Förträffligt. Inte på länge har jag haft så litet att göra som just nu.

— Och det gör er inte orolig? Runt om i Europa sjuder det efter den sista franska revolutionen, men Venedig är oberört! Gnistorna från Paris visa tecken att tända i Tyskland, i Österrike, i Ungern, men vattnet i lagunen räcker för att släcka dem! Man rapporterar oroligheter från Neapel, från Kyrkostaten, från Toskana, men republiken vid Adriatiska havet är fullständigt nöjd med att ha blivit en österrikisk provins. Herr baron — jag har svårt att tro på en sådan idyll!

— Herr chevalier, jag vet intet som pekar i riktning av missnöje. På månader har jag inte behövt göra mer än en enda arrestering, och den gällde en bortrymd galärslav. Visserligen fingo vi en angivelse mot honom för politisk verksamhet, men den kom från en skomakare.

— Skomakare ha ord om sig för realism. Vilken sorts agitation skulle rymmaren ha gjort sig skyldig till?

— Skomakaren sade, att galärslaven hade en politisk sentens tatuerad på sin underarm. Men när vi undersökte armen, stod där bara ett citat från Vergilius.

— Citatet i fråga skulle väl inte vara början till Eneiden?

Baronen satte ned sitt vinglas.

— Detta övergår mitt förstånd!

— Det stod alltså *arma virumque* på armen?

— Ja. Men hur ers välborehet...

— Er fånge börjar intressera mig. Gjorde han intryck av att vara en bildad man?

Baronen svarade med lätt purprade kinder:

— Han talar ett språk som man inte väntar sig av en galärslav. Men det hindrar inte, att han är en ovanligt fräck lymmel. Han lurade sig in i staden genom att missbruka mitt namn. Dessutom — men det gör detsamma!

Men han skulle inte slippa så lätt. Hans gäst bad med glittrande ögon att få veta mera. Han fick det — om också motsträvig.

— Och var är han nu?

— I blykamrarna, som förut.

— Förtjänade han verkligen ett sådant straff för att sälja fisk till er?

— Ers välborehet tycks glömma, att han är bortrymd galärslav.

— Det är sant, han är galärslav. Men den politiska anklagelsen har ni inte lyckats överbevisa honom om?

— Inte tills vidare, sade baronen kort.

— Och frånsatt denna enstaka fågel har ni alltså inte fångat något i era nät?

— Nej.

— Och det svarta kabinettet? Låter ni öppna alla brev?

— Vad menar ers välborehet?

— Jag ber er om ursäkt — jag känner ju ert nit i tjänsten. Men har ni tänkt på en sak: det finns brev som inte komma med posten!

— Ni menar med budbärare? Vår förträffliga tull visiterar alla resande.

— Utom dem som medföra fisk i ert namn, tycks det! Låt gå för att svarta kabinettet fungerar och att tullen är samvetsgrann! Men det finns andra sätt att skicka brev som tycks ha undgått er. Venedig vimlar av duvor. Vad hindrar ett antal brevduvor blanda sig i flocken av andra duvor? Det vore ett slags maskerad inom fågelvärlden — men Venedig är ju maskeradernas stad.

Baronen stirrade på sin gäst.

— Är detta allvar eller skämt?

— Det är mitt fullaste allvar. Jag kan gå längre. Jag kan säga, att om det inte hade funnits ett sådant sätt att skicka brev, hade ni inte haft mig som gäst i kväll.

Herr von Stackelberg slet i sitt glesa hår.

— Jag vet, att det finns duvor som befordra brev! ropade han. Men ni kan väl i himlens namn inte begära, att jag skall anordna tullspärr i luften! Jag har gendarmer och sbirrer till mitt förfogande, men man har inte sörjt för att ge mig dresserade duvhökar!

Baronens gäst skrattade dånande, men blev hastigt allvarsam.

— Det är beklagligt, att man inte gjort det, sade han. Men därmed komma vi in på mitt ärende till er. Jag behöver inte påminna er om att hovet i Wien bland sina skönaste och mest firade damer räknar grevinnan von Duna. Tyvärr måste hon också räknas

till de mest intriganta, vilket jag fått bevis på. Den goda seden förbjuder mig att ingå på detaljer — men låt mig omtala, att grevinnan äger en samling brev av min hand som i högsta grad kunde kompromettera det äktenskap, jag om kort tid ämnar ingå med en annan ungerska, grevinnan Zichy-Ferraris.

— Ah, ers välborenhet ämnar gifta sig på nytt? Tillåt mig att framföra mina allra ödmjukaste lyckönskningar!

— Tack! Ja, fastän ni kanske inte tror det, min käre baron, älskar jag familjelivet — min egentliga kallelse är att vara barnjungfru! Himlen har skänkt mig en enda son, han dog. Om jag likt shahen av Persien haft sextiofem söner och de alla dött samtidigt, skulle jag inte ha kunnat sörja mera. Och jag vill inte se mitt namn dö ut.

Baronen bedyrade, att detta skulle vara en oersättlig förlust för världen.

— Men jag håller på att komma bort från ämnet, som är grevinnan Duna och hennes tilltag. Vet ni, vad den olycksaliga har gjort? I stället för att överlämna mina brev till mig, har hon sänt dem till en förtrogen i utlandet. Jag har anledning att tro, att han är fransman. Jag är nästan säker på att han bor i Venedig. Och jag tror, fastän jag inte kan bevisa det att försändelsen har skett med duvpost!

— Verkligen? stammade baronen med ett tonfall som lovade olycka åt alla de exemplar av duvsläktet som hädanefter kommo i hans väg. Och varpå bygger ers välborenhet alla dessa antaganden?

Polischefens gäst lyfte sitt glas mot ljuskronan och iakttog färgspelet.

— Ännu så länge låter min teori sig inte bevisas, men jag hoppas kunna göra det med er hjälp. Grevinnan har flytt till sina gods i Ungern, där hon är oåtkomlig för mig. Men i sitt palats i Wien hade hon ett duvslag, som även innehöll brevduvor. Vidare fann polisen i detta palats en korrespondens på franska, som absolut inte har passerat svarta kabinettet. Den var på vers, vilket genast gjorde saken något svårare.

— Ah, på vers? upprepade baronen med ett tonfall som antydde, att när folk skrev rimbrev, kunde polisen sova i ro.

— Den var inte bara på vers, utan till på köpet i form av charader, sade hans gäst livligt. Men tro inte, att ett sådant meddelande uteslutande är avsett för unga älskande! *Détrompez-vous, mon cher!* Jag vistades i Paris på Napoleons tid, och hans svarta kabinett kunde mer än väl ta upp tävlan med det österrikiska — han gick till och med så långt, att han öppnade de främmande ambassadernas post! Om jag på den tiden ville skicka ett meddelande till utlandet som inte skulle begripas av vem som helst, sände jag det med vanlig post, men i form av en eller annan charad! *Je m'y connais un peu!* Fastän jag inte kunnat tolka alla charader som grevinnan mottagit, kan jag gå i god för att de ha politisk mening. Vilket naturligtvis inte hindrar, att de inne-

hålla ömma betydanden och galanta ordspel, för att blanda bort korten!

— Jag förstår fortfarande inte, varför grevinnans korrespondent skulle vara fransman och bo i Venedig, invände polismästaren.

— Ni skall strax inse det. I charaderna kallar avsändaren grevinnan *sa blonde Venus*, och en gång tycks han ha sänt henne ett av de halsband, för vilka Venedig är berömt. I brevet som åtföljde det står det: *pour une blonde Venus des perles blondes de Venise!* Kan något vara tydligare?

— Det är i varje fall tydligt att grevinnan är blond.

— Ni misstar er, hon är svart som natten. Den verkliga hårfärgen spelar ingen roll i galant poesi. Grevinnans korrespondent bor i Venedig, det är bergsäkert, och eftersom han skriver fransk vers, är det sannolikt, fastän inte nödvändigt, att han är fransman. Salig Fredrik av Preussen skrev fransk vers nästan lika gärna som han exerceerade soldater.

— I morgon skall jag genomgå registren på alla fransmän i staden.

— Inskränk er inte till dem — undersök alla suspekta personer överhuvudtaget, särskilt sådana som ha duvslag!

— Jag har bara haft en misstänkt på länge. Han sitter i blykamrarna, och där saknas duvslag.

— Det är sant, den mannen skall jag be att få titta på!

— Menar ert välborehet det? frågade polis-
mästaren med ögon som voro runda av förvåning.

— Ja, jag har fått lust att resonera latinsk poesi
med honom, svarade herr de Mont Saint-Jean med
ett egendomligt leende. Men nu är det tid att vi
lägga oss. Så länge mitt besök i Venedig varar, får
jag bo hos er. Jag önskar inte att min närvaro skall
bli känd av grevinnans poetiske vän!

Baronen eskorterade sin gäst till ett rum. Om denne
sov, dröjde det däremot länge, innan husets herre
föll till ro. Varför ville herr de Mont Saint-Jean se
på fången i blykamrarna? Hade polischefen förbisett
något vid sitt förhör? Han kunde inte inse, vad det
skulle vara, men tanken lämnade honom ingen ro.

3

Dagarna försvunno som i en dröm för Georg.
Luften i fångrummet kokade, myggorna stucko, och
trogen det löfte han gett sig själv vägrade han varje
föda. Det enda han tog emot av fångvaktaren var
vatten. Om det var denna totala abstinens som var
anledningen eller ej, så var en sak säker, hans hjärna
var klarare än någonsin, han levde i ett slags kon-
stant extas, ur vilken han såg ned på allt med ironisk
ro och sublim överlägsenhet. Ett par veckor till var
väl det mesta han kom att tillbringa på jorden. Han
hade dragit ut för att finna äventyret, han kom att
sluta sina dagar i detta fängelse, som offer för en
gemen angivare och ett gement system. Än sen då!

Han såg jordklotet rulla djupt under sig, med ett tvåbent släkte som hängav sig åt fåfång ävlan, tomma nöjen och inbördes tortyr. Skådespelet var uteslutande komiskt. Själv var han offer för sin egen fåfänga och andras lust att tortera — han kunde se på sig själv med absolut likgiltighet och på sina motståndare med absolut opartiskhet. Det bästa beviset därför var hans samtal med fångvaktaren. Mystifierad av hans beteende kom denne på besök vid alla möjliga klockslag, inledde samtal, ville ha svar. Georg, som några dagar tidigare skulle kört honom på dörren, svarade tåligt på allt. Fångvaktaren ville veta, vad Georg tyckte om Metternich. Var detta ett försök av polismästaren att samla nytt anklagelsematerial? Det var möjligt men samtidigt totalt likgiltigt. I sin nuvarande sinnesstämning kunde han utan att hyckla svara, att han ansåg furst von Metternich för en framstående statsman som skötte riket mönstergillt, sett från hans egna synpunkter. Eftersom han var en framstående statsman, var han säkerligen också en utmärkt människa. Man sade, att han var mycket bildad, Georg trodde det gärna. Man sade, att han var kvick. Intet var sannolikare. Man sade, att han förstod sig på litteratur och poesi. Det var precis vad Georg kunde tänka sig.

Konfunderad av dessa lovtal, vilkas make säkert aldrig hörts i Dogepalatset, drog fångvaktaren sig tillbaka, endast för att återvända med nya frågor, vilka Georg besvarade med oföränderlig ro. Huruvida svaren fördes vidare, anade han inte. Han började tro

det, då *il secondino* en morgon väckte honom med något av sitt gamla tonfall i rösten.

— Era vänner bjuder på frukost, meddelade han. Nu kan de inte undvara er längre!

Era vänner bjuder er på frukost... Det kunde bara betyda en sak: att polismästaren ville återupptaga förhöret. Hade han ångrat sig? Vilde han utsetta honom för tortyr? Kunde någon tortyr vara värre än blykamrarna? Nej. Han följde sbirrerna med fattad ro och fördes in i samma sal som sist. Men en överraskning väntade honom: förhördomaren fanns där inte och inte heller hans skrivare. Det fanns bara två personer i rummet, polismästaren och en smärt, högväxt man på femtio år med elegant hållning och mycket klar blick. Baron von Stackelberg befallde med en vink sbirrerna att gå. Vänd till Georg sade han:

— Chevalier de Mont Saint-Jean önskar ställa några frågor till dig. Besvara dem hövligt och sanningsenligt, annars...

Han avslutade satsen med en hotande gest. Men Georg lade märke till att baronen undvek hans blick. Varför? Skämdes han? Man behövde bara formulera frågan, för att inse hur löjlig den var. Och i alla fall...

Herr de Mont Saint-Jean hade en röst, som förådde att han var van att röra sig i helt andra kretsar än polismästaren. Kring hans mun spelade nästan hela tiden ett sarkastiskt leende.

— Fastän mitt namn är franskt, sade han, förstår jag utmärkt även andra språk. Jag har sett av förhörprotokollet, att ni också gör det!

Han kallade Georg ni, inte du! Georg ryckte till, ty en oväntad hövlighet har samma effekt som en oväntad plumphet.

— Vad menar ers excellens med främmande språk? stammade han.

— I handlingarna står det, att ni har en latinsk inskrift på armen. Är det inte sant?

Georg kände på sig, att detta var en motståndare av annan klass än baronen och förhördomaren. Här gällde det att se upp med vad man sade.

— Ers nåd överdriver betydelsen av litet skollatin, svarade han så likgiltigt som möjligt. Jag har redan förklarat, hur inskriften på min arm kommit till. Jag var dålig i latin i skolan, och därför . . .

— Så står det i protokollet, sade baronens vän med ett leende, och man borde kanske lyckönska er latinlärare till en så intresserad elev. Om man låter tatuera sig för att inte glömma början till Eneiden, visar det, att man tar sina studier på allvar. Men fallet är inte enastående. Både väster och söder om Alpena fanns det en gång unga män som gjorde detsamma för att komma ihåg Virgilius. Dess bättre håller modet på att försvinna. Tatuering passar för vildar, inte för civiliserade människor. Men den, som man ville hedra med tatueringen var ju strängt taget en vilde, om också en mycket begåvad vilde!

Georg svarade inte. Herr von Stackelberg lyssnade med gapande mun till detta samtal, av vilket han inte begrep ett ord. Hans gäst såg det och riktade några förklarande ord till honom.

— Vi tala, som ni förstår, om hans avlidna majestät Napoleon, sade han. Det fanns en tid strax efter hans fall, då man Europa runt drömde om att befria honom från St. Helena — om att återupprätta det franska kejsardömet. Napoleon var den store mannen, som besegrats av medelmåttorna! Ja, det är sant, han var ett snille på intelligensens och viljans område, men på moralens och känslans område var han idiot. Eller vad skall man kalla en regent som säger: jag har tvåhundra tusen man i räntor! De personer som äntligen besegrade honom voro långt ifrån några snillen, men de insågo, att världen kom att bli obeboelig, så länge han fick följa impulserna i sitt geniala huvud! Men för de omtalade unga männen var Napoleon fortfarande den store mannen, åt vilken det gällde att skaffa vapen. *Arma virumque* — Mannen och vapen åt honom — var deras devis. De buro den som igenkänningstecken på smycken och medaljer, och några gingo rent av så långt, att de läto gravera den i sin egen hud... Gudskelov är allt detta ett mod som nästan försvunnit. Napoleon behöver inte längre vapen, och det lönar sig inte att söka efter ett nytt snille inom hans släkt. Att det föds två snillen i samma familj är mycket sällsynt. Däremot har man sett sorgliga exempel på motsatsen — det senaste är herr von Goethe och hans son.

Georg aktade sig noga att svara. Herr de Mont Saint-Jean återtog:

— Sedan förhöret med er ha vi mottagit en del nya upplysningar. Det visar sig, att två fångar rymde på samma gång som ni. Den ene hette Vittorio, den andre Heinrich. Vad vet ni om deras politiska åskådning?

Georg mindes plötsligt en skum sal, ett block med en yxa på, ett garnnystan och en ed att aldrig, aldrig förråda denna Ordens hemligheter... Åtminstone Vittorio hade varit medlem av Kolarsamfundet, det visste han. Själv hade han tvingats att bli det.

— Vittorio, Heinrich och jag delade fem års straff, sade han, men vi delade inte politiska åsikter. De trodde, att allting skulle bli bra, om folken finge bestämma fritt över sig själva. Jag har aldrig haft den uppfattningen. Vad begriper den stora massan om politik? Sedan 1789 har franska folket kunnat uttrycka sin vilja fritt. I loppet av tjugofem år har folkviljan ropat på konstitutionell monarki, jakobinism, skräckvälde, diktatur, kejsardöme, moderat kejsardöme och absolut kungadöme. Jag tror inte, att folken bli lyckliga, bara de få sin vilja fram. Jag tror på en ledande vilja i staten liksom i familjen. Jag tror rentav på en ledande vilja i ett förbund av stater.

Herr von Stackelberg frågade sig, om han drömde eller var vaken. Var detta ett polisförhör? Det liknade mera en debatt i en politisk klubb — en debatt mellan jämbördiga! Herr de Mont Saint-Jean kallade

fången för ni! Herr de Mont Saint-Jean nedlät sig att lyssna till honom! Vad i all världen var meningen?

Baronens gäst mönstrade Georg så länge, som om han velat inpräglade var detalj av hans yttre i sitt minne. Gång på gång trummade han mot bordet med en gest som tydligt var vanlig hos honom.

— Det står i protokollet, fortsatte baronens gäst, att ni hamnat på påvens galär på grund av en dispyt om Galaterbrevet. Jag uppskattar skämtet. Men ni förstår nog, att det inte skulle ta oss lång tid att uttröna den verkliga orsaken till ert straff?

Georg teg fortfarande.

— Att ta reda på vem ni egentligen är skulle inte vara svårare, fortfor den nye undersökningsdomaren obevekligt. Men vad skulle det tjäna till? Ni har begått en eller annan dårskap, som ni vill hålla dold för er familj och för världen. Det är mycket aktningvärt. Ni har kunskaper och omdöme. Ni har dessutom karaktär, ty efter att ha härdat ut fem år på galärerna, genomför ni en svältkur i blykamrarna. Slutligen har ni en inte oäven uppfinningsförmåga, som borde kunna användas på bättre sätt än hittills!

De sista orden voro en välbehövlig balsam på baronens hjärta, ty herr von Stackelberg vred sig i stolen som ett sårat djur. Vad menade hans gäst med detta grova smicker mot en rymd galärslav?

— Mina motståndare, sade herr de Mont Saint-Jean utan att upplysa om vem sagda motståndare voro, anklaga mig för bakslughet och lömskhet. Intet kan vara orättvisare. Jag älskar öppenhet. Jag skall

tala utan omsvep till er. Ert felsteg skulle förmodligen inte väga tungt, om vi levde i den bästa av alla tänkbara världar, vilket doktor Pangloss ansåg. Men eftersom vi knappast göra detta, finns det just nu bara två möjligheter för er. Ni kan stanna här på obestämd tid eller sändas tillbaka till Hans Helighets galärer.

— Det finns en tredje möjlighet, sade Georg med korslagda armar. Under de första sex dagarna här åt jag bara vatten och bröd, sedan dess har jag endast druckit vatten. Min svältkur kan bli något längre, men inte särskilt lång.

Han glömde med avsikt att säga excellens. Herr de Mont Saint-Jean tycktes inte fästa sig vid det.

— Skulle inte en sådan sorti vara feg fanflykt, när man bär inskriften *arma virumque* på armen och ännu inte är trettio år? Ni är i den ålder, då man har livet framför sig, om man tagit varning av sina ungdomsdårskaper.

— Vad betyder det på vanlig prosa? frågade Georg kallt.

— Jag har vissa intressen här i Italien, som jag inte har tid att bevaka själv. Därtill behöver jag en man med kunskaper, mod och sinnesnärvaro. Jag är inte obenägen att tro, att ni skulle kunna fylla platsen. Och min vän herr von Stackelberg har lovat mig att se genom fingrarna med lagens paragrafer — om ni och jag kunna bli ense!

Georg tog sig om pannan. Inte i sina vildaste fantasier hade han kunnat tänka sig en sådan möjlig-

het som den, vilken nu tycktes öppna sig för honom! Menade baronens vän allvar? Skämtade han? Var det hela avtalat spel mellan honom och herr von Stackelberg? Åtminstone den sista frågan besvarade sig själv. Polismästaren stirrade på sin gäst med ögon som tycktes vilja tränga ut ur sina hålor. Hans läppar rörde sig för att forma protester, men de kommo inte, han var alltför upprörd.

— Ni svarar inte, sade chevaliern.

— Vad skall jag svara? När man har att välja mellan galärerna, blykamrarna och en lovande befattning, borde man ju inte behöva tveka.

— Och i alla fall gör ni det!

— Därför att motsättningen mellan de tre möjligheterna är för stor! Måste jag inte tro, att något döljer sig bakom ett sådant ädelmod? Vad komma mina plikter att bli? Komma de att rikta sig mot mina vänner — mot dem som bära inskriften *arma virumque* i någon medaljong, i någon ring eller på armen?

— Umgås med dem så mycket ni vill! Ni behöver inte inrapportera det till mig! För övrigt tror jag inte att ni kommer att finna så värst många i livet. Era plikter skulle i korthet vara följande. Jag har vissa intressen att bevaka i Mestre, Bologna, Perugia och Florens. På dessa platser skall ni uppsöka mina representanter, undersöka deras förvaltning och avge ert utlåtande till mig. Det är tills vidare allt. Detaljer får ni veta, innan ni lämnar Venedig. Nåväl, jag väntar på svar!

— Kan ers nåd tvivla på vad det blir? Jag tackar
ers nåd på mina knän — och jag beder Gud att väl-
signa ers nåd!

— Ni bör känna honom bättre än jag, sade
chevaliern med ett egendomligt uttryck i ögonen. Ty
var skulle man förnimma hans närvaro starkare än
i en fängelsecell? En man som nyligen satt i Venedigs
blykamrar, han hette för övrigt Silvio Pellico, skrev
från dem: *sono solo con Dio, sono in ottima com-
pagnia!*

Med dessa ord antydde han åt Georg att draga sig
tillbaka, och denne gjorde det med virvlande huvud.
Känslorna voro nära att överväldiga honom. Det var
inte långt från att han hade omfamnat sbirrerne som
höllo vakt i förrummet. Men hade han kunnat höra
det samtal som just fördes i salen innanför, är det
möjligt att han blivit en smula eftertänksam. I en
god halvtimmes tid bestormade herr von Stackelberg
sin gäst med protester och bedyranden. Denne hade
svar på allt, men rynkorna i baronens panna ville inte
utplånas. Till sist formulerade han sina invändningar
i denna enda sats:

— Vad har ni för anledning att tro, att han håller
sitt ord till er — om jag nu gör er till viljes och inte
bara släpper honom utan ger honom pass?

— Jag har den bästa grund i världen, svarade herr
de Mont Saint-Jean. För det första är han skyldig
mig stor tacksamhet...

— Jag trodde inte, att ni var naiv!

— Ni misstar er, jag är naiv — eller ville åtminstone vara det. Men det finns en annan grund, som ni kanske gillar mera. Vår vän...

— *Er vän!*

— Min skyddsling har i uppgift att kontrollera vissa personer. Underlåter han att uppsöka dem, kommer det strax till min kunskap, och då får han taga konsekvenserna.

— Med andra ord, hans uppdrag kunna lika väl kallas order att inställa sig till poliskontroll!

— Om ni så vill. Men varför uttrycka det så prosaiskt? Jag litar på hans tacksamhet.

— Men ni låter kontrollera den!

— *Cher ami*, jag är inte doktor Pangloss! Men ni har nu haft tre dagar på er. Hur är det? Har ni inte funnit min fransman med breven ännu?

— Mina underlydande ha finkammat staden på jakt efter fransmän och personer med duvslag. Och det kan kanske intressera ers välborenhet, att åtminstone en fransman bor i ett hus med duvslag!

SJÄTTE KAPITLET

RESA TILL MESTRE OCH VERONA

Venedigs klockor ringde middagsslaget, då Georg lämnade Dogepalatset, där han hade väntat att han skulle få sluta sina dagar. För första gången på mycket länge hade han i sin ficka ett giltigt pass. Dessutom en pung med en summa penningar till sina närmaste reseutgifter. Dessutom hade han mottagit vissa muntliga order.

— Jag har redan sagt er, förklarade hans nye arbetsgivare, att jag har vissa intressen i Italien, huvudsakligen i form av jordagods, men också av annat slag. Naturligtvis har jag agenter som skola bevaka dessa intressen. Jag har litat på dem hittills, men jag har börjat få vissa misstankar. Er uppgift är att söka upp dem, en efter en, se hur de leva, vad de företaga sig, vem de umgås med. Särskilt den sista punkten är av vikt. Det finns ett ordspråk, som lyder: säg mig, med vem du umgås, så skall jag säga dig, vem du är! När vi träffas om tre veckor eller en månad, skall ni meddela mig era iakttagelser.

— Var skall jag träffa ers nåd?

— Jag kan inte säga det i ögonblicket. Ni kommer att få besked på lämplig tid och ort. Till att börja med far ni härifrån till Mestre. I Mestre, vilket som ni vet ligger mittemot Venedig på fastlandet, skall ni uppsöka den man, vars namn ni finner i detta brev. Brevet ger er alla nödiga instruktioner. Efter att ha läst det, river ni sönder det och sörjer för att ingen kan komma att läsa styckena. Farväl! Jag väntar mig mycket av er.

— Jag å min sida vågar hoppas, att ers nåd inte blir besviken, sade Georg.

Han hade två besök att göra, innan han reste till Mestre.

Det ena gällde Eleonora Gordon. Han skulle ha besökt henne samma dag som han arresterades, och hon kunde omöjligt gissa, varför han inte kom. I hennes ögon måste han ta sig ut som en ohövlig tölp. Men vilken förklaring kunde han ge henne? Kunde han berätta om sin fångenskap och sin mirakulösa befrielse? Det var uteslutet. Herr de Mont Saint-Jean hade gjort honom till sin hemlige agent. Han önskade med visshet inte få utbasunat, hur det gått till. Och han var inte att skämta med, därom skvallrade linjerna kring hans mun och blicken ur hans blå ögon. Nej, Georg måste finna på en eller annan historia att avspisa Eleonora Gordon med. Men vilken?

Problemet löstes av sig själv. Eleonora var borta, när han frågade efter henne hos portvakten i huset.

Hon måste ha rest omedelbart efter hans egen arrestering.

Han stirrade besviken på den tomma balkongen, där han sett henne i morgonljuset. Scenen stod ännu så levande för honom, madonnafrisuren, de opalfärgade ögonen, solfjädern som hon fläktade sig med... Hade hon fått någon idé, som förde henne närmare det mål, de båda jagade efter? Höll hon på att vinna det vad, de ingått? Det var ytterst sannolikt. Hon hade ju mer än en veckas försprång!

Georgs nästa visit kröntes av lika litet framgång. Också herr de Morny var borta, när han frågade efter honom.

På sätt och vis var det ju, vad Georg kunnat vänta sig. Han och språkläraren hade ju gjort upp en gemensam plan att resa till Florens för att göra vissa efterforskningar i den bonapartistiska tronföljds-längden. Herr de Morny skulle dessutom överlämna en viss värdeförsändelse... När Georg inte kom, hade han gett sig i väg ensam, det var allt, och det var högst naturligt.

Han sade farväl till portvakterskan och gick. Men han hade inte hunnit många steg bort, innan han spratt till. Svarta silhuetter dök upp på andra sidan av piazzettan. Det var inte så längesen han sett samma sorts silhuetter i skomakarens gränd och i deras sällskap förts bort till blykamrarna. Situationen var en annan nu, han hade pass och beskydd av en mäktig man, men en stämma viskade i hans inre, att han kanske ändå gjorde bäst i att försvinna —

sbirrer i alla länder ha en obehaglig vana att lägga beslag på allt som finns inom räckhåll, om inte för annat så för att ha vittnen. Och det vore kanske inte så lämpligt, om hans beskyddare fick veta, att han började sin nya tjänstgöring med att besöka suspekta personer — vem i himlens namn kom där om inte baron von Stackelberg själv!

Så obemärkt som möjligt vek Georg om hörnet till närmaste sidogränd. Men ur ögonvrån såg han, vart de svarta silhuetterna och deras förnäme led-sagare styrde kosan . . . Vid allt vad heligt var — det var till språklärarens hus!

Det fanns endast en förklaring. Polischefen måste vara listigare än hans yttre antydde. På något vis måste han ha kommit på spåren av språklärarens olovliga korrespondens med utlandet och hans politiska intressen . . . Det var en bedrift som Georg aldrig i livet skulle ha tilltrött honom. Eller — eller skulle det vara herr de Mont Saint-Jean som låg bakom?

Georg avklippte alla vidare funderingar i ämnet. De voro lönlösa. Han hade en uppgift som var klar och tydlig: att uppfylla det löfte, han givit sin räddare chevaliern. Kanske stötte han på språkläraren under sin resa!

Han kom fram till bryggan nedanför Dogepalatset. Varje eftermiddag lade en av de små ångbåtar, som just införts från England, till där och seglade till Mestre på fastlandet. Han hade hört talas om dem, men aldrig förr rest med en dylik farkost. Han stu-

derade den uppmärksamt, med sin höga stäv och höga, svarta skorsten ur vilken röken bolmade var den en sällsam uppenbarelse, ett vidunder väl passande till detta nittonde sekel om vilket han hoppades att det skulle bli äventyrens århundrade. Ombord trängdes redan ett antal passagerare, bland vilka Georg till sin förvåning igenkände en bekant — den engelske lorden, som han sett på maskeraden i Palazzo Pichetti. I sitt sällskap hade han en ung man med blont skägg, en tysk, tycktes det, som var hans sekreterare, och med vilken han förde en mycket ensidig konversation, eftersom han själv talade hela tiden och tysken endast fick tillfälle till något enstaka milord. De första ord Georg uppfångade fängslade hans intresse i så hög grad, att han utan vidare beslöt sig för att avlyssna fortsättningen.

— Har den där damen låtit höra av sig igen, Wolfgang? Du vet, vem jag menar, den så kallade Eleonora Gordon!

— Nej, milord.

— Du undanhåller mig väl ingenting? Att en så förslagen och tilltagen äventyrerska skulle helt inställa sina attacker, förekommer mig ytterst otroligt. Först skriver hon till mig — du kastar din plikt likmätigt hennes brev i papperkorgen, eftersom jag inte önskar dambekantskaper och eftersom hon till på köpet har ett engelskt namn. Sedan söker hon tränga sig på mig på en offentlig lokal — ett försök som jag med lätthet avvisar. Sedan lockar hon dig till ett möte, där hon försöker bedåra dig och på så vis

erfara mina planer. Du är säker på att hon inte lyckades, Wolfgang?

— Ja, milord.

— Jag vill hoppas det, Wolfgang, om motsatsen vore fallet, skulle du genast mista din plats. Nå och sökte hon inbilla dig att du bedårat henne?

— Den unga damen gav mycket värtaliga ögonkast, milord, det var allt.

— Lita inte på dem, Wolfgang! Så länge du går omkring med det där urgermanska skägget, kommer ingen kvinna att bli förtjust i dig!

— Jag har också bett milord om tillåtelse att få raka av det.

— Och jag har blankt sagt nej. Du vet, vad jag säger, det finns två stora och olyckliga folk i Europa, tyskar och italienare, och det är en skam att de inte bli befriade, då man befriar greker och andra degenererade folkslag. Men det hindrar inte, att tyskar och italienare skola förbli sådana som de äro. Tyskarna skola ha skägg och tala filosofi, italienarna skola ha lockigt hår och sjunga arior, i annat fall upphör min sympati för dem. Har du förstätt, Wolfgang?

— Ja, milord.

— Jag sympatiserar med alla beträngda, fortsatte lorden, men bara under den förutsättningen att de inte blir påträngsamma och vulgära. Napoleon var en skurk, men det är inte detta som gör honom så outhärdlig, det är hans vulgaritet. Sparkar, skrik och grovheter voro hans form för umgänge. Talleyrand är också en skurk, men han är en väluppfostrad

skurk, och man kan umgås med honom, ja rent av med Metternich, men man kunde omöjligt umgås med Napoleon. Har du sört för allt i Mestre, Verona, Bologna och Florens, Wolfgang?

— Ja, milord. Det är längesen jag skrev och meddelade ers härlighets ankomst. Hotellägarna ha lovat att reservera de bästa sviterna, den bästa maten och de bästa vinerna för ers härlighet.

— Det är bra, Wolfgang. Du har alltid varit en trofast tjänare. Jag hoppas, du förblir det i fortsättningen också.

— Så länge jag kommer att stanna i ers härlighets tjänst, hoppas jag kunna vara till belåtenhet, svarade sekreteraren och drog sig tillbaka med en bugning.

Georg spratt till för andra gången, och av två olika anledningar. För det första hade han lagt märke till den väg, engelsmannen och hans tyske underlydande skulle följa. Den förde dem till just de platser, som Georg skulle besöka för herr de Mont Saint-Jeans räkning. Det fanns alltså utsikt att Georg fick se lorden fler gånger — fastän de knappast kommo att bebo samma hotell! Men utom detta hade en annan sak frapperat Georg, det var tyskens min då han drog sig tillbaka. Den var betydligt mindre filosofisk och ödmjuk än den brukade vara. Hade hans filosofi satts på alltför stora prov? Var skägget en belastning som den inte kunde tåla? I så fall bevisade det kanske, att sagda filosofi var mera teoretisk än praktisk.

Den lilla *vaporetton* lämnade sin tilläggsplats och gled ut på lagunen. När man hunnit ett stycke

på vägen, uppsökte Georg en skyddad plats och tog fram chevalierns förseglade brev. Han övertygade sig om att ingen iakttog honom och öppnade därpå brevet. Det lydde sålunda:

"I Mestre uppsöker ni signor A. Alighieri, som bor i Via Padua nummer 12. Han är advokat, och ni kan låtsas er uppsöka honom professionellt, under någon förevändning som ni själv får fundera ut. Kanske kan det löna sig att ni antyder era upplevelser i blykamrarna... Ni bildar er en uppfattning om mannens karaktär och vanor och söker utforska hans umgänge. Mitt namn får inte nämnas.

Ni bör bo på värdshuset Gyllene Duvan. Där kommer ni att erhålla meddelande om era vidare plikter.
Saint-Jean."

Georg genomläste brevet både två och tre gånger för att övertyga sig om att hans ögon inte bedrogo honom. Nej, där stod det svart på vitt: kanske kan det löna sig att ni antyder era upplevelser i blykamrarna. Om det inte varit herr de Mont Saint-Jean som befriat Georg ur en nästan hopplös fångenskap, skulle Georg varit frestad att tro, att chevaliern drev med honom!

Gåtor och hemligheter snöade över honom som konfetti på en maskeradbalk, alltsedan den stund, då han kom ut ur blykamrarna.

En sista detalj fogade sig värdigt in i det hela: advokaten hette Alighieri, precis som Italiens beröm-

daste skald. Georg hade alltid trott, att släkten dött ut med den store Dante. Var det ett misstag? Han hade ju bott i Verona och Ravenna, inte långt häriifrån. Hade han kanske varit mindre platonisk i sin kärlek till andra kvinnor än till Beatrice?

Efter att ha inpräntat brevet ord för ord i sitt minne, rev han sönder det i små bitar och lät dem fladdra ut över lagunen. På kvällen var man framme i Mestre. Georg uppsökte värdshuset Gyllene Duvan, fick rum och begav sig nästa morgon till Via Padua nummer 12.

Advokaten hade just stigit upp. Och beredde sig gäspande på att återupptaga sitt värv som lagens uttolkare, då Georg fördes in till honom. Det var en trettiofem års man med stickande blick och ganska ovårdad yttre. Hans haka pryddes av en blomstrande skäggstubb, ty det var långt till lördagskvällen, den tidpunkt då alla goda italienare raka sig. Om han bevakade chevalierns intressen i denna del av Italien, kunde Georg mycket väl förstå, att de behövde extra kontroll.

Georg visade sitt pass, enligt vilket han hette Giorgio Cavallini, bördig från Milano och bosatt där. Därefter gjorde han en allusion på advokatens eget namn och tillät sig en fråga. Var det möjligt, att han stod inför en ättling till Italiens störste diktare?

Herr Alighieri smålog gåtfullt.

— Att jag härstammar i rakt nedstigande led från min illustre namne, vill jag inte påstå. Men en släktskap behöver ju inte vara fysisk...

— Ni har rätt, sade Georg livligt. En släktskap behöver inte vara fysisk. På sätt och vis är varje god italienare släkt med den store florentinaren. Om han inte i levande livet får uppstiga till himmelen, har han åtminstone utsikt att nedstiga till helvetet. Hur många av Italiens bästa söner försmäktade inte just nu i fångelser som äro värdiga *le malebolgie*?

Herr Alighieri svarade endast med en huvudböjning. Georg såg sig om, liksom fruktande för lyssnare.

— Min bästa vän i Venedig befinner sig i ett fruktansvärt läge. Någon måste taga sig an hans sak. Det är därför jag sökt upp er.

— Vad har er vän råkat ut för? Och varför kan ni inte själv hjälpa honom? frågade advokaten med beslöjad blick.

Georg svarade viskande:

— Det sägs att min vän sitter i blykamrarna i Venedig. Själv skulle jag strax föras dit, om jag visade mig i skuggan av San Marco. Ni förstår att jag inte är rätte mannen att föra hans talan!

Advokaten mönstrade Georg från topp till tå och svarade:

— Och det fruktar ni inte att omtala för mig, som ni ser för första gången? Hans röst var silkeslen.

— Skall man inte tala om allt för sin advokat och sin biktfather? Skall man dölja något, om det så är sin familjs vanära — eller sin egen? För övrigt anser jag det inte för en vanära att vara politiskt misstänkt i tider som dessa. Om ni tycker motsatsen, så be-

klagar jag att jag råkade uppsöka er. Jag har blivit vilseledd av det stora namn ni bär. Glöm vad jag sagt er — eller basuna ut det för hela världen, inberäknat hans apostoliska majestäts hantlangare i Italien! Samvetets domstol är den enda som kan fälla någon. Och inför den domstolen behöver jag inte bistånd av någon advokat!

Georg ropade dessa ord med mycken sinnesrörelse och gjorde min av att gå. Men han kunde ha sparat sig detta besvär. Herr Alighieri slog båda armarna om honom och pressade ned honom på hans plats.

— Min herre, sade han, ni gör mig orätt. Ni måste förstå, att en man med mitt yrke måste iakttaga en viss försiktighet... Vad heter er olycklige vän?

— Hans namn, sade Georg med ett invärtes leende, är Gentile, och han är skomakare vid Bacino Orseolo i Venedig.

— Och ni tror, att han sitter i blykamrarna?

— Om han inte gör det, beror det endast på ett mirakel, svarade Georg och erfor en oskyldig glädje över tvetydigheten i sina ord. Att den lömske skomakaren, som skaffat honom in i blykamrarna, inte själv satt där, visste ingen bättre än han. Men genom att låta herr Alighieri förhöra sig därom uppnådde Georg två saker. För det första kommo efterforskningarna att ge skomakaren några sömlösa nätter, vilket var det minsta han förtjänat. För det andra skickade Georg på omvägar sin beskyddare chevaliern en hälsning som visade att han inte var overksam i Mestre. Ty att chevaliern förr eller senare fick höra

om herr Alighieris undersökningar genom sin vän polismästaren, var så gott som säkert!

Advokaten, som gjort anteckningar på ett stycke papper, lade ned pennan, såg eftertänksamt på Georg och sade:

— Jag skall råka några vänner efter kvällsmaten... Jag tror, att ni skulle vara intresserad av att göra deras bekantskap, och jag är övertygad om att de gärna skulle vilja träffa er. Om ni har lust att...

— Gärna, skyndade sig Georg att svara.

Han var vid målet — fastän det fortfarande inte stod honom riktigt klart, vart det var chevaliern önskade komma.

Vid åttatiden avhämtades han av advokaten, vilken förde honom till det ställe där hans vänner stämt möte med honom. När Georg sent omsider återvände hem till Gyllene Duvan, visste han inte, om han var vaken eller drömde.

Vad var det för vänner herr Alighieri hade? Vad var det för kretsar han rörde sig i?

Han hade fått svaret på ett oväntat sätt. Han hade knappt förts in i den trånga lokal, där advokaten brukade träffa sina vänner och under viskningar föreställts för dem som en *god vän*, innan en av dem reste sig och sade:

— Varför så många omständigheter? Jag känner denne herre! Jag vet, att han inte bara är en *god vän* utan en *släkting* — till oss alla...

Georg stirrade på den talande, en högvuxen man med befallande drag, betydligt mera imponerande än den lille halvsnuskige advokaten. Vem var han? Varifrån kände han Georg? Vad menade han?

— Mina vänner, viskade talaren, mannen här är medlem av vårt samfund! Han är vår gode kusin!

Kusin, kusin? Orden väckte ett redan halvglömt minne till livs. Och plötsligt stod hela den fruktansvärda sanningen klar för Georg: han hade råkat in i Kolarnas avdelning, deras *vendita*, för Mestre! Samfundet, som han svurit evig tro och obrottslig lydnad, hade infångat honom, och det tack vare den mest otroliga, den mest hårresande tillfällighet. Under den sista tidens händelser hade han varit på väg att glömma Samfundet, men Samfundet hade inte glömt honom . . .

— Jag var själv vittne till hans upptagande, fortsatte talaren. Det skedde tack vare en egendomlig slump. Han hade råkat gnola vår igenkänningsmelodi på en offentlig nöjeslokal, man hörde det och lät skugga honom, eftersom man trodde att det var en spion. Det visade sig, att saken var betydligt enklare. Han hade hört melodien av en kamrat ombord på en av Hans Helighets galärer — han har avtjänat ett straff på dem! Mina vänner, mina goda kusiner — vi kunna alla tala fritt inför varandra!

Och det var vad man gjorde, till att börja med. Men därefter återvände mannen som bevittnat Georgs upptagande i samfundet till omständigheterna för deras första möte.

— Dagen efter försvann ni, fortfor den okände, i det han borrhade ögonen i Georg. Ni försvann så totalt, som om ni uppslukats av jorden! Och i alla fall visste ni, att en representant för samfundet skulle avlägga er besök i loppet av dagen. Ni visste också, vad priset är för olydighet mot samfundets befallningar. Har ni något att säga till ert försvar?

Georg tänkte blixtnabbt. Vad skulle han svara? Om han berättade, att han arresterats och satts i blykamrarna, var det naturligtvis en fullgod förklaring för att man inte fann honom hemma. Men i så fall måste han också förklara, hur han räddats från blykamrarna, ty de voro inte en uppehållsort som man lämnade efter behag... Och det kunde ha oförutsebara konsekvenser.

— Om samfundet inte fann mig hemma när det sökte mig, svarade han, hade det en mycket enkel orsak. Min hyresvärd var en gemen slyngel som bara lurade på att skada mig. Han hade insänt en anivelse mot mig. Morgonen efter mitt upptagande i samfundet arresterades jag. Det tog mig hela tiden sedan dess att övertyga polisen om att jag var oskyldig. När jag äntligen blev fri, skyndade jag att lämna Venedig — jag trivdes inte i staden.

Den okände mönstrade honom länge och väl. Till slut ryckte han på axlarna.

— Det är ju möjligt, att ni talar sanning, sade han till slut. Ljuger ni, är det så mycket värre för er själv. Men vi få snart tillfälle att pröva er pålitlighet på annat vis. Jag är här av en ganska bestämd

anledning. Jag skall inte röja den i afton, men vi råkas igen i morgon, och då, mina goda kusiner, kommer ni kanske att få höra nyheter som man inte hör var dag.

Georg följdes hem till värdshuset av två medlemmar av samfundet, och det var inte just folk som han skulle velat bli sedd med vid dagsljus. På det hela taget voro samfundets anhängare i Mestre värdiga kusiner till advokaten, och ännu en gång förvånade det Georg, hur chevaliern kunnat välja en sådan man till att bevaka sina intressen. Men det var inte det som upptog hans tankar, sedan han väl kommit upp på sitt rum. Vad skulle han göra, det var den stora frågan. Skulle han resa tillbaka till Venedig och omtala för herr de Mont Saint-Jean allt vad han upptäckt? Det blev nog inte särskilt lätt att göra. Slagen av en tanke gläntade han på fönsterluckorna i sitt rum. Riktigt, de två goda kusiner som följt honom hem, hade också åtagit sig att vaka över hans sömn. Den ene vilade till synes slumrande på trappan till huset mitt emot. Att den andre bevakade baksidan av värdshuset, kunde man anta för givet. Att fly under dessa förhållanden skulle bara betyda att få hela samfundet efter sig, och Georg började få intrycket att det var en rätt obehaglig sak. Men det fanns en annan möjlighet att varsko chevaliern, Georg kunde skriva till honom. Kanske, ja säkert, vore det bäst att använda omskrivningar, för den händelse brevet skulle råka på avvägar . . . En charad, sådan som herr de Mornys skulle varit utmärkt,

men Georg var inte poet. Efter mycket funderande satte han sig ned och skrev följande:

"Italiens berömdaste skald talar i början av sin dikt om en *selva scura*, där han gick vilse. Men han säger inte att det *prasslade* i den mörka skogen, ej heller att den var full av *vargar*. En efterkommande av i dag skulle inte glömma sådana detaljer, särskilt om han lät dikten börja i Mestre."

Han var säker på att chevaliern, som känt betydelsen av *arma virumque*, också skulle fatta innebörden av dessa anspelningar. Om inte, fick man tala tydligare i en ny skrivelse.

När Georg vaknade nästa morgon, var mannen på trappan borta, men han hade efterträtts av en tvillingbroder, som säkerligen kom att eskortera Georg överallt när han lämnade huset. Det var alltså lämpligt att låta någon annan posta brevet. Efter moget övervägande valde han värdshusets kammarjungfru. Hon var en kokett uppenbarelse, med huvudet fullt av romantik. Georg kallade in henne och bad henne hjälpa sig i en angelägenhet av största vikt, en kärleksaffär. Hennes ögon strålade upp, hon lovade genast sitt bistånd. En kärleksaffär, var det ett brev till någon här i Mestre? Nej, till Venedig, till en olycklig vän, vars hustru ämnade bedraga honom på det skändligaste. Georg var här i Mestre för att söka gripa de brottsliga på bar gärning. Men de hade sina misstankar, man bevakade honom. Det gällde att posta detta brev så obemärkt som möjligt, för att de ingenting skulle ana. Det bästa vore, om hon

postade det i sitt namn. Ville hon göra det? Hon brann av begär att göra det men ville på kvinnligt vis höra detaljer. Var mannen lång och ståtlig? Mycket ståtlig! Och hade han ett gott hjärta? Ett hjärta av guld! Och hustrun, var hon vacker? Ja, det kunde man säga, men falsk och opålitlig. Fy, att bedraga sin man, vad det var avskyvärt! Hon skulle genast posta brevet i sitt namn och höra efter svar var dag!

— Inte genast, sade Georg. Låt mig först lämna värdshuset. När jag har kommit ett stycke bort, kan du skynda till posten med brevet, mitt täcka barn, inte förr!

När Georg steg ut genom värdshusets dörr, vaknade den sömnige mannen mitt emot med en gäspning, sträckte på lemmarna och reste sig. När Georg gick nedför gatan, följde han efter. Då Georg vände sig om, stannade han. När Georg ur ögonvrån sett den vackra kammarjungfrun både gå och komma tillbaka, återvände han långsamt till Gyllene Duvan och beställde sin frukost.

Därefter hade han ingenting annat att göra än att vänta. Han kunde ha svar från sin uppdragsgivare nästa dag. Men samma afton var han kallad till möte i samfundet. Om man sökte tvinga honom till ett eller annat, måste han på något vis ställa om att han inte lämnade Mestre, innan svaret kommit. Skulle det lyckas? Han behövde inte offra tankar därpå. I skymningen hörde han en melodi gnolas under sitt fönster. Han hade anledning att känna den, det var

visan om Kungen och loppan. När han lutade sig ut genom fönstret, kom det en viskning ur mörkret:

— Intet möte i afton! Men var beredd i morgon!

Morgondagen kom, men intet svar anlände från Venedig. I skymningen upprepades signalen från kvällen förut och åtföljdes av samma budskap: intet möte i afton, men var beredd i morgon! En tredje dag förgick på samma vis. Georg började fråga sig, hur länge detta skulle fortsätta och vad han skulle göra. Den fjärde dagen lämnade svaret.

Kammarjungfrun överbragte med strålande ögon ett brev som anlant till henne från Venedig.

— Jag förstod, att det måste vara till er, signore, ingen skriver till mig!

— Var ha männen sina ögon? frågade Georg galant och belönade henne för hennes hjälp med en kyss och en *scudo*. Hon tog villigt emot den förre, men tillbakavisade den senare med en min som sade, att hon hellre fortsatte med det första betalningsmedlet. Georg brann av begär att öppna brevet, men måste anslå tio minuter åt kyssar. När han äntligen var ensam, läste han följande:

”Lämna Mestre snarast, avres Bologna, uppsök där bankir Bartolomeo Alighieri, Piazza Nettuno 7. Tala med honom om slaget vid Austerlitz.”

Det fanns ingen underskrift.

Georg tog sig om huvudet. Mysterierna formligen bestormade honom. Chevaliern sade inte ett ord om innehållet i hans brev, var innebörd han dock säkert måst begripa! I stället gav han en lakonisk order om

att fortsätta resan till Bologna, där Georg skulle uppsöka en ny medlem av familjen Alighieri, denna gång med initialen B. Hur många illegitima ättlingar hade Infernos diktare lämnat efter sig i denna del av Italien? Och gingo deras förnamn i alfabetisk följd? I Mestre hade Georg haft affärer med en herr A(lessandro) Alighieri, i Bologna skulle han uppsöka en herr B(artolomeo) Alighieri. Skulle han i Perugia, som var hans nästa etapp, finna en herr C(arlo) Alighieri, och i Florens slutligen som sista och krönande detalj råka själve herr D(ante) Alighieri?

Dessa funderingar voro kanske för barocka för att ha något med verkligheten att göra. Men det fanns en detalj i chevalierns brev som var nästan lika kuriös som de: i Bologna skulle Georg samtala med bankiren Bartolomeo Alighieri om slaget vid Austerlitz! På vilket vis kunde en tjugofem år gammal drabbning intressera en bankman?

Det var en fråga som inte besvarade sig själv.

Det fanns en annan fråga av mera omedelbar vikt. Skulle han lyda chevalierns order och resa omedelbart, eller skulle han avvakta kvällens möte i samfundet?

Han funderade fram och tillbaka. På trappan mitt emot vilade en ny kusin till hans vänner från de föregående dagarna, och var gång Georg visade sig i sitt fönster eller steg ut genom dörren till värds-
huset, vaknade han med en utdragen gäspning till liv, beredd att eskortera den som anförtrotts i hans vård. Skulle Georg göra ett flyktförsök vid ljusan

dag, vore det avslöjat i samma ögonblick. Det vore bättre att vänta till natten, då hade det mer utsikt att lyckas. Det vill säga, om inte samfundet dessförrinnan tvingat honom till ett eller annat...

I skymningen hördes än en gång melodien om Kungen och loppan. Men denna gång åtföljdes den av orden:

— Kom i kväll till den plats, som ni känner!

Han fick sällskap dit med mannen på trappan. Man överlämnade absolut ingenting åt slumpen!

Han fann samma ordensmedlemmar nu som första gången. Advokaten hälsade honom med en gåtfull blick, de andra med nyfiken misstänksamhet. Den som förde ordet var nu liksom senast mannen med den imperatoriska profilen. Hans sätt tycktes antyda, att detta inte var ett sammanträde som alla andra, att Kolarnas samfund stod inför viktiga uppgifter. Och medlemmarna skulle snart inse, att skenet inte bedrog.

— Mina kära kusiner, sade han med en röst som han avsiktligt sänkte till en viskning, jag har nyheter till er — nyheter av uppseendeväckande slag. Dessutom har jag en order, vilken det åligger oss alla att sätta i verket.

Man svarade med ett förväntansfullt mummel.

Han lät genast minan springa:

— Metternich är i Italien!

Mumlet lyfte sig till ett brus. Han tystade det med en handrörelse.

— Jag vet, vad ni vilja säga: det kan inte vara sant! När en man som han rör sig, sker det under full bevakning och med officiellt mottagande, som då han besökte Verona för sju år sedan. Inte desto mindre är det alldeles visst, att jag har rätt i vad jag sade: tyrannen som förtrycker vårt olyckliga fosterland, har begivit sig dit. Han har gjort det i hemlighet och utan eskort. Varför, vet ingen. Men redan för en vecka sedan inlöpte det nyheter till samfundet från en hemlig agent i Wien, att någonting var i görningen. Några dagar senare kom nästa nyhet: tyrannen ämnade företaga en resa. Några dagar senare kom den nästa: resan gällde Italien. Omedelbart därpå ljöd det: resan är anträdd. Vid det här laget måste han vara framme.

Talaren gjorde en paus och återtog:

— Detta var nyheten, nu till samfundets beslut! Det är tydligt, vad det måste bli. Ett sådant tillfälle som detta återkommer kanske inte på tio år, kanske aldrig. När den man som vi hata mest av alla, som hela Europa hatar högst av alla, vågar sig utanför sin fristad i Österrike, måste hämnden drabba honom, snabbt och effektivt. Metternich är i Italien. Han får inte lämna Italien levande! Detta är samfundets beslut, och jag vet att allas edra hjärtan hälsa det med jublande bifall.

Ett instämmande mummel bekräftade, att han hade rätt. Han väntade tills det lagt sig för att fortsätta.

— Nyheten och beslutet nådde oss i dag från vår *alta vendita*. Det åtföljdes av en order, som vi ha att

efterkomma genast. Ordern är: för det första måste nyheten bringas vidare åt alla håll. För det andra måste det överallt efterforskas, om tyrannen varit sedd. För det tredje måste alla lokala kommittéer beordras att göra allt vad de kunna för att gripa den eländige.

Han gjorde en ny paus.

— Detta är vad som beslutats för vår del. Vi skola genast sända budbärare till Ferrara, till Ravenna och till Bologna. Andra platser underrättas direkt av vår *alta vendita*. Nu gäller det att utse dessa budbärare. Jag har utsett Luigi, som är hemvan i Ravenna att bringa ordern dit. Vidare har jag utsett Silvio att bringa ordern till Ferrara. Bologna återstår. Den som skall föra ordern dit blir vår kamrat Giorgio.

Allteftersom namnen uppräknades vändes blickarna i olika riktningar. Nu samlades de kring Georg, vilken kände det som om ett dussin värjspetsar riktats mot honom, så misstänksamma voro de ögonkast man gav honom. Han såg åt sidan och varseblev ett besviket grinande ansikte. Det tillhörde hans ledsagare för i afton, mannen från trappan.

Han fattade sig raskt. För en gångs skull tycktes hans plikter mot samfundet och hans plikter mot sin arbetsgivare kunna förenas. Chevaliern hade ju befallt honom att resa till Bologna!

— Mina goda kusiner, sade han med så mycken rörelse som han kunde åstadkomma. Jag har det intrycket att några bland er haft oberättigade miss-

tankar mot mig. Jag lovar er att göra allt vad i mänsklig makt står för att komma dem på skam. Jag skall med glädje bringa budskapet till Bologna. Ingen kan hjärtligare önska tyrannens fall än jag!

— Vi ha gjort efterforskningar angående dig genom vår kusin Alessandro Alighieri, sade ordföranden. Det tycks, som om du talat sanning, då du förklarade varför Samfundet inte kunde finna dig i Venedig. Skulle du nu svika ditt löfte, så vet du vad följden blir. Samfundet låter inte gäcka sig!

Ett dussin hotfulla blickar underströko, detta var allvar, och Georg själv hade vid det här laget upphört att betvivla Samfundets förmåga att sätta makt bakom orden. Det var bara en sak som förbryllade honom: advokatens beteende! Han hade gått i borgen för Georgs berättelse, fastän han måste veta, att den bara delvis var sann. Varför? Georg grubblade däröver under resten av mötet och medan man eskorterade honom hem, men fann inte något tillfredsställande svar.

2

Ända fram till Verona inträffade intet.

Georg färdades med diligensen, på samma vis som alla dåtida resande. Några av dessa beforderingsmedel voro ganska bekväma, andra fruktansvärt obekväma. I regel satt man sammanpackade som sardiner, någon gång kunde man få en plats utanpå vagnen. Man körde tidigt på morgonen och kom fram sent på

aftonen. Och när man äntligen gjorde det, intog man sin måltid i den larmande värdshussalen vid ett gemensamt långbord, där värden serverade table d'hôte.

Men det fanns naturligtvis också resenärer för vilka ett dylikt sätt att färdas skulle synts ofattbart och kränkande för känslorna. Georg såg åtskilliga av dem på de härbärgen, där han sov. Stundom hade de egna ekipage, stundom reste de med extra postvagn, som var reserverad för deras räkning. De hade kurirer som reste i förväg för att bebåda deras ankomst, egna kockar som lagade deras måltider och egna hovmästare som serverade dem på medförd servis. De mottogs med bågningar av värdshusvärden och hans familj och reste sin väg genom en bockande betjäning och en tiggande befolkning, över vilken de läto det regna soldini. Vart de gingo eller stodo förde de sitt eget hus med sig, som snäckan, och man kunde fråga sig, varför de reste alls.

Det var i Verona som Georg såg en medlem av detta släkte och samtidigt återfann två bekanta.

Medan han och hans medresande intogo sin kvällsmat på värdshuset Gyllene Duvan — Norditalien är fullt av värdshus med detta namn — sågo de plötsligt värden och hela hans stab försvinna som en flock småfåglar vid hökens ankomst. Det dånade av vagnshjul utanför, det smällde av piskor, pigor och drängar utstötte rop i alla tonarter, hundar skällde och småbarn skreko. Intet misstag är möjligt, tänkte Georg, det är en engelsk lord som drar in! Han fick rätt,

kort efteråt anlände värden, åtföljd av sin familj. Hans rygg var krum av ödmjukhet, hans händer gingo av och an och orden strömmade ur hans mun: . . . den bästa sviten, milord, den är reserverad, naturligtvis är den iordningställd för ers härlighet, en måltid står parat, om ers härlighet så önskar, annars väntar köket på ers härlighets köksmästare med allt vad som behövs . . .

— Jag reser utan kock, svarade en uttråkad stämman, jag har bara min sekreterare. Jag äter vad ni själv kan servera mig, jag älskar det italienska köket betydligt högre än det franska, som jag finner mycket överskattat, för att inte tala om det tyska, vari jag ser källan till denna stora nations politiska efterblivenhet. Metternich kunde inte uttänka ett säkrare medel att hålla den nere i dess nuvarande slaviska mentalitet än den surkål och de mjölsoppor, varmed den nu stoppar sig full. Vad har ni att bjuda på?

— Ers härlighet är vid gott humör trots resans strapatser, skrockade värden underdånigt, det är mycket berömvärt! Vi ha vildsvinspastej, kapun, vaktlar, allt vad ers härlighet önskar. Dessutom kan jag rekommendera ers nåd en *fonduta* av ost beströdd med vit tryffel. Den vita tryffeln . . .

— Säg inte mera, avbröt gästen, skynda dig att handla! Jag äter i min privata matsal, och kom ihåg, ingen får störa mig, framför allt inga kvinnor!

Georg lyssnade till dessa ord med en växande

känsla av att känna talaren. När denne blev synlig, visade det sig, att Georgs öron inte bedragit honom, det var den engelske lorden som han råkat på maskerad, författaren till *Tantalus*, Tysklands och Italiens varme försvarare. Han passerade med högdragen min den allmänna matsalen och försvann till sitt privatrum. I hans spår följde den tyske sekreteraren, lika skäggig som i Venedig och lika ödmjuk. Kort efteråt syntes han ännu en gång på dörrtröskeln. Han skulle äta i den allmänna matsalen, lorden drev inte sin kärlek till tysk filosofi så långt att han dinerade i sekreterarens sällskap.

När Georg slutat sin måltid, gick han ut i staden, över vilken skymningen sjönk. Bara några steg från Gyllene Duvan låg ruinen av den väldiga romerska anfiteatern. Han vandrade runt i de enorma valvgångarna, där fladdermössen upptagit sin jakt. Plötsligt spratt han till. Han hade varseblivit två skuggor i dunklet under en valvbåge. Den ene var den tyske sekreteraren, det såg han strax, den andre var en kvinna, svept i en sådan *pélérine*, som dåtidens damer använde på resor. Något visst i hennes hållning föreföll Georg bekant, och snart nog visste han, vem det var.

Det var Eleonora Gordon. Hon hade tydligen rendez-vous med den filosofiske sekreteraren.

Hur stämde det med tyskens ord till sin arbetsgivare, att han inte sett något spår av henne på länge, och att han nog skulle veta att hålla henne på av-

stånd? Det stämde ganska föga överens därmed. Verona var ju Romeos och Julias stad. Kanske ville han med tysk grundlighet sätta sig in i det berömda dramats miljö och stämning? Det lät sig tänkas — men i så fall måste en opartisk iakttagare fastslå, att det endast fanns föga tecken till kurtis mellan honom och Eleonora Gordon. Han tycktes docera ett eller annat för henne, hon utvecklade ett visst koketeri, men det var allt. Plötsligt hälsade han, halvt respektfullt, halvt intimt och försvann med ett par ord som nådde Georg i kvällstystnaden:

— Alltså avgjort!

Vad var avgjort? Ett nytt rendez-vous i ruinerna? Det var tänkbart, men att döma efter de korrekta former vari denna sammankomst ägt rum, blev det knappast något galant kärleksmöte. Hon svepte pele-rinen om sig, hon tänkte gå! Georg steg plötsligt ut och ställde sig i hennes väg. Först gav hon till ett litet rop, därpå spärrade hon upp ögonen.

— Ni! sade hon. Ni föredrar tydligen kvällarna som mötestid? Den morgonen då vi skulle ha råkats kom ni aldrig. Varför?

— Jag blev sjuk, sade Georg, jag måste undergå en medicinsk behandling.

— Aha? Och vad gör ni här?

— Jag rekreerar mig efter kuren.

— Ni är avundsvärd. Och hur går det med "den gemensamma saken"? Några framsteg att notera?

— Inga, i motsats till er!

— Vad menar ni?

— Har ni inte rendez-vous med lord Raeburns betjänt — förlåt sekreterare? Det är alltid bättre än att bli offentligt avsnäst av hans husbonde.

— Är ni oförskämnd eller svartsjuk?

— Behöver ni tveka? Jag är rasande svartsjuk. Inte minst därför att samme betjänt, förlåt sekreterare förnekar er inför sin herre och svär, att han aldrig skulle vilja ha med er att göra.

— Jaså, det gör han? Det passar mig storartat.

— Ni har tydligen smittats av hans filosofiska överlägsenhet. Det är inte alla kvinnor som skulle se saken på det viset.

— Ni glömmer, att jag först och främst är äventyrerska.

— Jag glömmer det inte, eftersom jag just har ett vad med er i den egenskapen. Betyder ert rendez-vous med — hm — sekreteraren, att jag håller på att förlora vadet?

— Ni får själv fundera ut det. Men vinn vadet fort — annars blir det för sent! Det är det bästa råd jag kan ge er, utom att inte bli svartsjuk på personer som stå så oändligt under er socialt sett!

— Där gav ni mig ett rapp som fångvakten ombord inte kunde ha överträffat! Jag ber om ursäkt för vad jag sade. En man i min position har inte rätt att vara svartsjuk. Inte ens att låtsas vara det!

Hon skrattade gäckande.

— En man, som är så ömtålig som ni, sade hon,

är dömd att förlora i allting och överallt! Ni imponerade på mig i spelsalen, men sedan dess har min aktning för er varit i ständigt avtagande. Egentligen ångrar jag att jag höll vad med en så försvarslös person. Adjö!

Han såg den mörkblå pelerinen försvinna i den blå skymningen på Piazza delle Erbe.

SJUNDE KAPITLET

MULLVADSGÅNGAR VID FOTEN AV TVÅ LUTANDE TORN

Om Georg i stället för att följa Eleonora Gordon med blicken hade följt efter henne i verkligheten, skulle han kunnat studera en ung kvinna som tog sitt yrke på allvar.

Från Piazza dell'Erbe vek hon av i riktning mot floden Adige. Nästan i skuggan av de mäktiga fästningsvallarna låg ett obetydligt hus, som av allt att döma tillhörde någon hantverkare. Eleonora stannade under ett av dess fönster och gnolade svagt en melodi, som några årtionden tidigare varit mycket ryktbar, *Malebrouck s'en va-t-en guerre* lydde orden, vilka egentligen besjöngo hertigen av Marlborough och hans kamp på Europas fastland. Sin återvunna aktualitet kunde de tacka en bestämd person för, Napoleon, som brukade vissla melodien var gång han drog i fält vilket som bekant inte skedde alltför sällan.

När Eleonora gnolat de omtalade orden två gånger, öppnades en fönsterlucka på glänt, någon mönstrade

henne ett ögonblick och gav därefter en befallning. Kort därpå öppnades husdörren och hon släpptes in i ett sparsamt möblerat rum. Tjänaren som släppt in henne försvann. Hon var ensam med en ung man på tjugotvå, tjugotre år.

Han hade en ganska låg panna med tillbakastruket, mörkblont hår, böjd näsa och en känslig överläpp som skuggades av en gryende mustasch. Blicken var ruvande och inåtvänd. När han talade till henne, var det med stark tysk brytning.

— Ah, där är ni, sade han med uttråkat tonfall. Nå vad har ni att berätta? Ingenting, förmodar jag — som vanligt, höll jag på att säga!

— Ers höghet är otålig, sade hon med en nigning.

— Otacksam menar ni, genmälde han. Men det är sant, jag är otålig, eller jag börjar åtminstone bli det. Runtomkring mig är allt förberett till den handling som alla längta efter, handlingen som skall befria Europa. Själv är jag beredd att gripa in, närhelst och varhelst det skall vara. Jag har medarbetare som säga sig tro på min sak och som säga sig arbeta för den. Och intet sker, dagarna gå.

— Tror ers höghet, att de gå mindre långsamt för mig? Tror ers höghet, att inte jag brinner av iver att se verket fullbordas? Ers höghet vet lika väl som jag, vad det är vi båda vänta på!

— Ja, vi vänta på pengar, sade han otåligt. Det är det hela! Utan dem kunna vi intet göra. Och ni hade lovat att skaffa mig dem!

— Det är inte mitt fel, om jag inte kunnat hålla

mitt löfte, försvarade hon sig. Omständigheterna kunna besegra den starkaste vilja, den mest brinnande tro. Jag har försökt med godo, jag har försökt med list. Båda delarna ha misslyckats. Det återstår våld. Nåväl — jag har beslutat tillgripa våld!

Motsatsen mellan hennes kvinnligt veka gestalt och de framslungade orden var så stor, att han glömde sin misstämning och smålog — ett hastigt leende som endast berörde läpparna — inte ögonen, vilka fortfarande att vara allvarliga. Mest av allt påminde det om uttrycket hos något kattdjur, när det blottar tänderna.

— Ah, ni har beslutat tillgripa våld? upprepade han med honungslen röst. Då kan framgången omöjligt utebli!

— Jag kommer just från ett möte med sekreteraren, svarade hon. Vi kommo överens om att saken var för farlig här i Verona. I Bologna däremot...

— Eller i Perugia, eller i Florens, eller i Rom, eller i Neapel! hånade han. Jag börjar känna mig som åsnan, vilken lockas vidare av en morot som är fastbunden två fot från dess näsa. Överallt, bara inte på den plats där vi äro! Närsomhelst, bara inte nu eller genast! Varför skulle Bologna vara mindre farligt än Verona?

— Behöver jag påminna ers höghet om att vi i Verona befinner oss mitt i fiendens läger? Verona är en av de fyra fästningar, med vilkas hjälp Österrike håller Norditalien. I Bologna däremot äro vi på hans helighets område. Och det betyder väl en viss skillnad?

— Jag ger er rätt, sade han efter ett ögonblicks paus. Nåväl, arbeta vidare för den gemensamma saken! Och tro inte, att jag underkänner ert nit eller er offervillighet!

— Jag är inte ensam om dem, svarade hon. Ers höghet har många anhängare, fastän deras begåvning kanske inte står i proportion till deras nit. Jag har just talat med en av dem. Vi ha rent av ingått ett vad om vem av oss som skall kunna göra mest för "den gemensamma saken".

— Så? sade han intresserad. Vem är min okände understödjare? Är det någon av betydelse?

— Det finns alla skäl att tro det, svarade hon med ett stort leende. Han heter Georg till förnamn och är en bortrymd galärslav, det är allt vad jag vet om honom — utom att han förgäves sökte vinna fjorton gånger i rad i baccarat!

— Ytterst lovande, morrade han med en föraktfull grimas, lika lovande som allt annat man förespeglat mig — hittills, tillade han hastigt, då han såg hennes missnöje. Låt mig höra från er!

— Från Bologna eller i Bologna, lovade hon.

Han räckte henne handen till avsked och hon kysste den nigande. Hennes blickar hängde som så ofta förr vid långfingret på hans vänstra hand. Han bar en ovanligt vacker ring där — en smaragd skuren på längden i ett enda stycke.

Diligensen till Bologna två dagar senare gick klockan sju. Eleonora Gordon var en av de första som steg in. Efter hand fylldes vagnen så när som på en enda plats. Avfärden dröjde, och hon blev otåligare och otåligare över uppskovet.

— Vad väntar man egentligen på? ropade hon till kusken.

— På en sjuk, blev svaret. Var inte otålig, ers nåd, vi skola nog komma fram i tid!

— För mig är det huvudsaken att vi komma i väg i tid, svarade hon rasande. Jag begriper inte, varför...

— Där ha vi sjuklingen, ers nåd, avbröt kusken lugnande. Nu ska vi strax komma i väg!

I detta ögonblick kom en mager femtio års man med gulaktig hy vacklande snarare än gående från värdshuset till diligensen. Hans svarta ögon brunno i feber, det var tydligt att han långtifrån överstått sin sjukdom. Bland passagerarna hördes protester blandade med uttryck för medlidande, men de som protesterade voro flera än de som yttrade medlidande.

— Det här är ingen sjuktransport!

— Han kommer inte levande fram!

— Vem säger, att han inte har malaria och smittar oss alla?

Eleonoras otålighet gav vika för ett visst medlidande. Mannen ansikte var präglad av både vilje-

styrka och intelligens, hon förstod att det endast kunde vara ett svårt tvångsläge som förmådde honom att företaga en resa i detta tillstånd. Hon makade åt sig för att bereda honom mera plats, och han tackade henne med en bugning.

— Mina damer och herrar, sade han vänd till de övriga passagerarna, jag är uppriktigt ledsen, om jag låtit er vänta. Min sjukdom... men nog om den! Ännu en gång, ursäkta mig!

Han sjönk ned på sin plats, och diligensen rullade bort. Eleonora hade genast hört på hans uttal, att han var utlänning, förmodligen fransman. Vad kunde han vara till yrket? En lärd? Förmodligen. Men samtidigt tydde något i hans utseende på att han måste använda sin lärdom för sitt uppehälle. När gendarmerna vid stadsporten kontrollerade de resandes pass, stal hon sig till en blick i hans och fann att hon gissat rätt. Hans namn var herr de Morny, och han var språklärare.

Vilka skäl kunna förmå en halvt dödssjuk språklärare att ge sig ut på en lång och mödosam resa? Lektioner kunna uppskjutas — och för övrigt var det föga sannolikt att någon i Bologna tog undervisning av en språklärare i Verona... Inte desto mindre var det säkert, att språklärarens färd måste vara av yttersta vikt åtminstone i hans egna ögon. Svetten pärlade från hans tinningar var gång diligensen skakade. Det var tydligt att han endast kunde hålla sig kvar upprätt tack vare en oerhörd viljeansträngning.

— Tillåter ni, min herre? sade hon med en plötslig impuls och lade en schal bakom hans nacke för att mildra de värsta stötarna.

Han tackade henne med en rörd och förvånad blick.

— Ni är alltför älskvärd, signora, mumlade han.

— Låt oss tala franska, mumlade hon tillbaka. Våra medresande komma inte att förstå oss. Och samtidigt komma de att finna en eller annan akt av hövlighet mindre förvånande, om den sker mellan landsmän.

— Ah, ni är fransyska? Ni ser inte så ut, ni ser snarare ut som en engelska.

— Jag har varit gift med en engelsman, det är väl förklaringen, sade hon småleende. Men ni själv — ni talar ju så förträfflig italienska, att man kunde ta er för en inföding!

Han skakade leende på huvudet.

— Madame, ni smickrar mig, men ni kan inte vilseföra en gammal språklärare angående hans accent! I mer än tio år har jag gett lektioner i mitt eget språk Europa runt och hjälpligt lärt mig språken i de länder, där jag bott, men därifrån till att tala dem som en inföding — nej, madame!

— Vilka länder har ni bott i före Italien? frågade hon. Mannen intresserade henne mer och mer.

— Huvudsakligen i Österrike och Ungern.

— Och vad tycker ni om folket där?

— Som människor intagande, toleranta, väluppfostrade, nästan ännu hövligare än fransmännen! Och vad mera är — de ha hjärta, vilket inte alltid är

fallet i Frankrike. De ha t. o. m. hjärta för sina fiender...

En mörk glöd i hans ögon antydde, att han tänkte på någonting särskilt.

— Ni har själv fått bevis på detta goda hjärta?

— Också det, men jag tänker mindre på mig själv än på vissa andra personer.

— Och i alla fall, sade hon driven av en dunkel aning, hur understår man sig inte att behandla en alldeles bestämd person! Att vara född konung av Rom och tvångsuppfostras till att bli en ärkehertig av Österrike bland hundra andra — det vittnar inte om alltför gott hjärta hos den som har ansvaret för en sådan sak! Eller vad säger ni?

— Jag säger, att ni har rätt, mumlade han i det hans hand nervöst fumlade kring en inre bröstficka. Hon såg av en förhöjning i tyget, att den måste innehålla ett paket med oregelbunden form. Men om man vill vara hjärtlös, kan man kanske säga, att saken inte spelar så stor roll...

— Vad i all världen menar ni?

— Jag kan svara er med en fras, som brukar citeras för att göra narr av oss stackars språklärare. Professorn i franska ligger på sitt yttersta och suckar: "*Je meurs...*" Plötsligt vakna hans filologiska instinkter och han tillägger: "*Ou je me meurs, on peut dire l'un et l'autre*".

— Ni menar, att den stackars kungen av Rom...

— Jag menar, att man kan säga detsamma om honom. Han håller på att tyna bort, och det kan

strängt taget vara honom likgiltigt, om han dör som kung av Rom eller hertig av Reichstadt.

— Ni vet det ur säker källa?

— Ur alldeles säker källa.

— Och alltså är örnllegenden slut för alltid?

Han svarade inte. På nytt gick hans hand till innerfickan.

— Det finns andra tronpretendenter, påpekade hon.

— Jag vet ingenting därom, svarade han undvikande. Fann han henne alltför envis, alltför påträngsam? Det var möjligt, men hon fortsatte:

— Exempelvis har kungen av Holland, som bor här i Italien, två söner, Napoléon Louis och Louis Napoléon.

— Jag känner dem inte.

— Men jag råkar göra det. Om jag skulle välja en av dem till pretendent, skulle det vara Louis Napoléon. De äro båda intagande unga män, men Louis Napoléon är oändligt mycket mera beslutsam, mera fylld av idéer än sin bror, som han för övrigt ömt älskar. De bo i Florens, där jag ofta sett dem.

— Ah, de bo i Florens?

På nytt denna gest mot fickan.

— Ja, men inte i ögonblicket. Just nu äro de på resor, enligt vad jag råkar veta. Åtminstone är Louis Napoléon det. Det är möjligt att man kan träffa hans bror i Florens.

— Men det var Louis Napoléon som var den energiske, sade ni?

— Avgjort.

— Varför handlar han inte då?

— Min käre herre, man kan inte alltid handla, även om man vill. För det första måste man avvakta ett lämpligt ögonblick. För det andra vet ni, att det behövs tre saker för att föra krig — pengar, pengar och åter pengar.

— Och dem har han inte?

— Nej, dem har han inte, och inte heller får han dem av sin släkt, som föredrar att leva på sina räntor.

— Kanske, mumlade han, med en spasmodisk rörelse av handen, kanske. . .

— Kanske får han dem på oväntat vis, ifyllde hon leende. Ja, vem vet! Ibland skickar feerna presenter med posten. Vi få hoppas, att de känna adressen!

Han såg plötsligt mycket trött ut.

— Ni skall sova, sade hon och hjälpte honom att installera sig så bekvämt som möjligt. Innan han slöt ögonen, mumlade han:

— Madame, lova mig en sak!

— Allt vad jag kan!

— Om jag skulle blir sjuk i Bologna, så glöm inte att besöka mig! Jag skall bo på Det gröna ankaret.

— Naturligtvis! Skulle man svika en landsman i nöd? frågade hon och svepte schalen bättre om honom. Hennes fingrar snuddade vid förhöjningen i bröstfickan.

Hon kunde tydligt märka att den framkallades av två paket. Det ena tycktes vara en bunt brev. Det andras innehåll kändes mycket hårt.

Några minuter efteråt sov han och vaknade först, då man passerade gränsen till Kyrkostaten.

3

Bologna *la dotta*, det lärda, har Europas äldsta universitet, en katedral, San Petronio, som ej är uppkallad efter författaren till *Satyricon*, en berömd Neptunusbrunn och ej mindre än två lutande torn som besjungits av Dante. Georg hade två adresser att gå till, Via Nettuno 7 och Via della Gatta 5. Den första skulle han besöka i uppdrag av sin arbetsgivare, den andra på order av Kolarnas samfund.

Om han bevakades av kolarna, vilket det fanns all anledning att tro, och gick först till chevalierns förtroendeman, kunde han mot sin vilja blotta dennes hemligheter för samfundet. Han borde alltså gå till Via della Gatta först.

När han äntligen funnit gatan, visade den sig vara en trång gränd bakom den stora piazzan med Neptunusbrunnen. Nummer fem var ett hus som sett bättre dagar och som nu hyste småbutiker, bland annat. Han skulle fråga efter en man vid namn Carlo Carletti, kroginnehavare. Huset rymde mycket riktigt en osteria, en skum håla, där några män med föga förtroendegivande yttre sutto kring ett par

flottiga bord. En av dem reste sig och förklarade, att han var Carlo Carletti.

Georg mumlade det lösenord man givit honom.

— Vinet har skördats på våra trakter, sade han. Hur är det hos er?

— Vinet har skördats också hos oss, svarade herr Carletti. Men stockarna behöva skäras med kniven.

— På våra trakter ha vi knivarna beredda. Hur är det med er?

— Våra knivar behöva slipas, men vi sakna en slipsten.

— Jag kommer för att säga, att den är på väg.

Herr Carletti klappade i händerna som om han varit i operan och lyssnat till sin älsklingsaria.

— Mina vänner, ropade han, låt mig föreställa en kusin för er! Gerolamo, vin åt alla!

Gerolamo visade sig vara den svartmuskigaste och minst förtroendeingivande bland de närvarande. Tydligt var han samtidigt gäst och upppassare. Han fyllde en fiasco ur tunnan vid väggen, efter att först ha sugit i sprundet, som var tillstoppat.

— Varifrån kommer vår nye kusin? frågade han i det han satte fram vin och glas. Han var märkbart retad över att ha störts i sin ro. Han saknade endast puckeln för att vara puckelryggig, allt annat fanns, spindelbenen, de elaka ögonen, den insjunkna bröst-korgen.

— Jag kommer från Mestre över Verona, svarade Georg. Jag har inte gjort min resa för ro skull, och jag kommer inte att stanna länge i Bologna.

— Och vad är det för ett budskap som har anförtrots åt en så fin budbärare? fortsatte Gerolamo med försmädligt tonfall. Georg gjorde den reflexionen, att Carlo Carletti möjligen var chef för den smutsiga osterian, men att Gerolamo troligen var ledare då det gällde samfundets affärer. Han beslöt att övertyga sig om han hade rätt.

I det han vände sig mot Carletti sade han halvviskande:

— Vad jag har att säga är inte för allas öron. Jag vänder mig alltså till er, min gode kusin. Det var ert namn, man gav mig i Mestre, ingen annans...

— Vad säger han? ropade Gerolamo, och ett mummel från de övriga upprepade detsamma.

Carletti rev sig i håret.

— Han säger, att hans budskap inte är för allas öron. Han säger, att mitt namn är det enda han fått. Vore det inte bäst, om...

— Nej! ropade Gerolamo, ackompanjerad av de andra. Vi ha lika stor rätt att höra budskapet som du. Vi äro alla goda kusiner i samfundet. Bestrider du det? Då vädjar jag till *la alta vendita!*

Georg iakttog intresserad den kamp mellan viljorna som utspelades. Så svårt var det alltså att hålla disciplin i en liten cirkel av ett ännu inte framgångsrikt hemligt sällskap. Hur mycket svårare måste det inte vara, när sällskapet växte och fick inflytande! Och hur oerhört svårt måste det inte bli, om sällskapet lyckades och rev till sig makten i landet!

Carlo Carletti hade redan träffat sitt val. Han var ingen jakobin, han var en typisk girondin som föll undan för vinden i stället för att trotsa den.

— Även om mitt namn är det enda som nämnts, sade han, så äro vi här alla goda kusiner i samfundets bästa och sannaste anda, och jag anser att du tryggt kan yppa budskapet för alla dessa våra medlemmar...

— Ansvaret blir ditt, svarade Georg. Min order var uttrycklig. Men som du vill!

Carletti vädjade stumt till Gerolamo med blicken, men denne var obeveklig.

— Slut med komedien! ropade han. Låt oss höra vad du hade att säga!

Georg vände sig mot honom.

— Som du önskar, min gode kusin. Budskapet är detta: Metternich är i Italien!

En plötslig tystnad sänkte sig över den smutsiga lokalen. Alla sökte varandra med blicken, alla dessa blickar framställde frågor, inga svarade.

— I Italien? morrade Gerolamo äntligen. Med ett följande av generaler och soldater...

— Nej, ensam. Han har lämnat sitt skyddade Wien. Och ni kunna kanske ana, mina goda kusiner, vad samfundets order är. Eller kunna ni det inte?

Tystnaden bröts av ett mummel.

— Vi kunna det!

— Nåväl, vad är ordern?

— Att han inte får lämna Italien levande, ljöd det i en sakta stigande kör.

Georg svarade:

— Ni anade rätt. Han får inte lämna Italien levande, det är ordern. Alla medlemmar av samfundet ha hädanefter en uppgift: att förhindra det. Vi veta inte ännu, vilken väg han kommer att taga. Men överallt, på den minsta plats måste man vara beredd att ge honom det mottagande han förtjänar. Man måste hålla ögonen öppna. Man måste hålla vapnen klara till strid. Om var och en gör sin plikt, är det uteslutet att Italiens förtryckare får återvända till sitt näste i Wien. Har jag uttryckt mig klart? Ha alla fattat meningen med mitt budskap?

— Vi ha alla fattat det, ljöd svaret.

— I så fall, sade Georg i det han på nytt vände sig till Carlo Carletti, lämnar jag er, mina goda kusiner. Jag har en lång färd bakom mig och är trött. Jag önskar er en god afton!

Man hade ingenting att invända mot att han gick. Såvitt han kunde se, följde ingen honom, då han lämnade Via della Gatta.

Det var först, då han stod inför palatset i Via Nettuno som han slogs av en tanke. Denna tanke hade formen av ett citat ur Ovidius, en rad som han måst lära sig i skolan. Den gällde Pyramus och hans älskade Thisbe och lød: *contiguas tenuere domos...*

Det slog Georg, att om man tittade närmare på Bolognas stadsplan, kom man att kunna säga det-samma om två hus i staden, det förfallna huset i Via della Gatta och det ståtliga palatset i Via Nettuno. Ingen skulle tänka därpå som inte råkade avlägga

besök i båda, men inte desto mindre var det så: de båda husen gränsade i så hög grad upp till varandra, att man mycket väl kunde tänka sig en spricka i muren mellan dem, en spricka som kunde utnyttjas av unga älskande som Pyramus och Thisbe, men kanske också av andra slags personer. För att vara alldeles säker gick han ännu en gång runt om kvarteret och konstaterade ännu en gång, att han haft rätt: det ståtliga palatset och det förfallna huset med krogen voro grannar, fastän gästerna i det ena knappast riskerade att stöta på besökarna i det andra.

Med denna upptäckt i sinnet lät han anmäla sig hos bankiren Bartolomeo Alighieri.

Ungefär samtidigt avslutades en stormig debatt i Via della Gatta med att Carlo Carletti i trots mot Gerolamo ropade:

— Det blir som jag sagt — vi måste underrätta Vittorio med ärret! Det här är en sak som vi inte kunna sköta ensamma!

Och en instämmande kör av röster svarade:

— Han har rätt, vi måste underrätta Vittorio med ärret!

Rösterna uttryckte tydlig lättnad. Man behövde inte ensam ta ansvaret för vad som skulle göras.

Gerolamo mumlade:

— Vittorio med ärret, den omutlige Vittorio, den obeveklige Vittorio! Som om — ni eländiga ynkryggar, ni fega stackare!

Men han mumlade dessa ord mellan tänderna.

Klockan hade varit sex på eftermiddagen då Georg kom till Bologna, den var sju då han avlade sitt besök i Carlo Carlettis osteria, den var åtta, då han bultade på i Via Nettuno. Huset var redan stängt för natten. En gammal *guarda-portone* öppnade en lucka och frågade vad han önskade på denna tid av dygnet. Georg svarade, att han önskade träffa bankiren Alighieri i ett angeläget ärende.

— Bankiren tar inte emot så här dags, hans byrå stängs klockan fem. Ni får komma igen i morgon.

— Jag skulle gärna göra det, om jag inte måste resa vidare i morgon. Dessförinnan måste jag ha framfört mitt ärende till bankiren.

— Gäller ert ärende pengar?

— Nej.

— I så fall är det uteslutet, att hans välborehet...

Georg slog hastigt om.

— Jag uttryckte mig illa, det gäller inte pengar för min räkning, men väl för andras. Ännu en gång, mitt ärende är brådskande. Var god anmäl mig hos hans välborehet! Och låt mig under tiden vänta i portvaktslogen!

Han behövde inte spela sin iver. Han var högst illa berörd vid tanken på att någon från Via della Gatta kunde överraska honom framför denna eleganta port. Det kunde spela både honom och hans uppdragsgivare ett fult spratt...

— Men hans välborehet kommer att bli mycket ond. Han tar aldrig emot så här dags. Och han har just kommit hem från en lång resa.

— Hör på, sade Georg lågt men med eftertryck på varje ord, om ni inte genast säger till hans välborehet, att jag önskar tala med honom om *slaget vid Austerlitz*, garanterar jag att ni har mist er plats i morgon så här dags!

— Ers nåd vill tala om . . .

Portvakten stirrade på Georg som på en dåre, men skrämmd av något i hans blick stultade han i väg. Det dröjde en rundlig tid, innan han kom tillbaka. Medan Georg svepte sig så tätt som möjligt i sin reskappa och under hattbrättet spejade åt alla håll, övertänkte han hastigt, vad han fått veta om mannen som han skulle råka. Han bodde i ett magnifikt palats, men hade föga eller ingen sällskaplighet. Det blev alltså inte lätt att ta reda på vem han umgicks med, och av en eller annan grund var det ju en av de punkter som mest intresserade chevaliern hos hans underlydande. Repliken om slaget vid Austerlitz borde han naturligtvis ha sparat till mötet med husbonden, nu fick denne den serverad av sin tjänare, och det betydde kanske att han spelat ut sin enda trumf i förväg och till ingen nytta. Men orden hade halkat över hans tunga, utan att han kunde hejda dem, han ville övervinna den gamles stupida nej till varje pris. Ah — där kom han äntligen. Blev det ja, blev det nej?

Det blev ja. Gubben öppnade grymtande den tunga porten tillräckligt för att låta honom passera. Från

portvalvet förde han honom in i en försal, där han mottogs av en betjänt med nedlåtande min. Denne förde honom vidare till en större sal, där han anförtrorde honom åt en ny betjänt, vilken med en nedlåtande gest eskorterade honom in i en *salottino*, där han ännu mera nedlåtande bad honom taga plats. Den lilla salongen var helt i empir med bokhyllor runt om väggarna. På den som var närmast fann Georg en komplett samling av Dante Alighieris verk — något som ju inte var ägnat att överraska i ett hus med en sådan ägare.

Han fick vänta åtskillig tid, och liksom vid sin första konfrontation med kolarnas samfund hade han intrycket att man iakttog honom från något gömställe. Plötsligt öppnades en dörr i själva bokhyllan, en attrapp, och en medelålders herre steg in.

— God afton, sade han kallt. Ni önskar tala med mig?

— Ja, i uppdrag av en vän.

— Var han med i slaget vid Austerlitz?

— Det anar jag inte, men han är under alla omständigheter en tapper man.

— Ni måste också vara det, då ni vågar störa mig så här dags bara för att prata nonsens.

— Vad gör man inte för sina vänner? När min vän hörde, att jag skulle resa till Bologna bad han mig enträget att uppsöka er och tala med er om den ryktbara drabbningen. Varför, sade han inte. Inte heller om ni hade några gemensamma minnen däriifrån. Han bad mig bara att överbringa denna häls-

ning och så för övrigt se efter hur ers välborenhet har det. Jag kan med lugnt samvete berätta för honom, att ni mår bra, vilket inte är att förvåna sig över, med tanke på det exemplariska levnadssätt ni för. Att låsa sin port vid en tid då de flesta portar i Europa öppnas för fester och danser är i hög grad efterföljansvärt. Ni bör bli hundra år gammal, herr bankir!

Bankiren hade följt Georgs ord med växlande minspel. Hans av naturen mycket mörka ansikte, som bar spåren av nyss undergången rakning var egentligen mera skrämmande än tilltalande. Det gynnsamma intryck som palatset gett Georg höll på att försvinna. Gud vete, om chevaliern hade mera anledning att gratulera sig till herr Bartolomeo Alighieri än till herr Alessandro med samma efternamn! Ah, där hade han ett nytt uppslag! Utan att ge bankiren tid att svara fortfor han:

— På tal om bekanta tror jag för övrigt, att jag kan överbringa en hälsning från ännu en vän — ja mer än en vän, en släkting till er. Jag råkade honom för kort tid sedan i Mestre, där han hade en som det sägs blomstrande advokatbyrå. Jag utgår åtminstone från att ni måste vara släkt, namnet Alighieri kan då inte vara så vanligt?

— Min herre, era hälsningar . . .

— En bror kanske?

— Ni blir mer och mer närgången. Jag beklagar, att . . .

— Eller bara en kusin? fortfor Georg i samma ton.
En *god kusin* . . .

Bankiren tog ett steg baklänges. Hans kinder blevo nästan bläcksvarta, det var hans sätt att rodna. Han grep en klocka från bordet, lyfte den och ringde. I loppet av en sekund visade sig den högdragne betjänten på dörrtröskeln. Den gest varmed hans herre visade Georg vägen ut, upprepades av honom i en inte mindre värtalig gest, då han överlämnade Georg till nästa betjänt. Just då det snöpliga åter-tåget var så gott som avslutat, inträffade något. En dörr öppnades i panelen till matsalen, en sådan lönn-dörr som i gammaldags hem brukar leda ned till köks-avdelningen. Ett ansikte blev synligt, ett svartmuskigt ansikte med sneda ögon och utstående öron. Munnen öppnades för att säga något, men slöt sig omedelbart, ansiktet försvann. Minuten efter stod Georg framför palatsets fasad. Hans huvud myllrade av frågor, och ej utan skäl.

Ty ansiktet som skymtat i lönn-dörren, var ett av dem som han fruktat att se, medan han väntade på företråde hos bankiren — ett av de föga förtroende-ingivande ansiktena från Via della Gatta, och till på köpet det minst förtroendeingivande av alla — Gero-lamos ansikte.

Contiguas tenuere domos . . .

Noga taget var det visst inte stor skillnad på chevalierns förtroendemän, vare sig de bodde i Mestre eller i Bologna!

Och det var visst inte utan skäl som bankiren

farit baklänges, när Georg utslungade ordet *goda kusiner* . . .

Samfundet hade tydligen sina förgreningar i alla skikt, det överdrev nog inte då det påstod sig vara allestädes närvarande.

Herr von Metternich hade visst anledning att darra i sitt hus vid Ballhausplatz, åtminstone för sina italienska besittningar. Men det var sant, han sadades ju vara i Italien just nu. I så fall hade han ändå mera skäl att darra.

Georg greps nästan av ett flyktigt medlidande med honom, det var säkerligen ingen angenäm lott att råka ut för Kolarnas hämnd. Men denna tanke förjagade på fläcken alla altruistiska bekymmer för Klemens von Metternich och hans öde.

Vad blev Georgs eget öde, sedan Gerolamo sett honom hos bankiren och de hunnit utbyta förtroenden?

Tills vidare var det hans plikt att snabbast möjligt underrätta chevaliern om vad herr Bartolomeo Alighieri gick för.

5

Det var i skuggan av de lutande tornen som Georg upptäckte en gammal bekant. Han gick av och an framför ett litet värdshus med namnet Gröna Ankaret, hans röda skägg stretade och ögonbrynen voro bistert rynkade över hans blå ögon. Det var lordens tyske sekreterare, Wolfgang kallad, Eleonoras uppvaktare.

Senast hade Georg sett dem båda i amfiteatern i Verona. Eftersom han var här, var tydligen hans herre lorden också här. Det angick inte Georg. Men eftersom han var här, var förmodligen Eleonora också här. Varför gick han av och an framför värds-
huset med så rasande min? Väntade han på henne? Det var tänkbart, kvinnor läto alltid vänta på sig.

Lydande en plötslig impuls gick Georg fram till honom.

— Min herre, sade han, låt mig önska er välkommen till Bologna!

Tysken stirrade på honom utan att svara. En mål-
lös häpnad avspeglade sig i hans ansikte. Tydligen visste han sig aldrig ha sett Georg förut.

— Ni väntar på någon? fortfor denne utan att låta sig bekomma.

Tysken teg fortfarande.

— Hon låter vänta på sig? fortsatte Georg. Ja, sådana äro kvinnorna. Man kan aldrig lita på att de komma till ett möte. Enligt min åsikt gjorde ni bättre i att gå er väg!

— V-vem är ni? fick sekreteraren äntligen fram. Vad menar ni med att . . .

— Mötet i Verona avlöpte visserligen bra, fortfor Georg, men därav skall man inte dra den slutsatsen att alla möten göra detsamma. Det är en sak som ni säkert inser i er egenskap av tysk och logiker. Inte sant, ni är logiker? Det äro alla tyskar. Fastän jag ju får säga, att er form för logik inte direkt tilltalar mig. Ni har rendez-vous med en dam, men när er

husbonde för henne på tal, förnekar ni blankt att ni känner henne. Petrus betedde sig på samma sätt, och vi veta att han fick ångra det.

— Är ni klok eller galen, stammade tysken och drog sig ofrivilligt ett steg tillbaka.

— Det är en fråga som jag också har ställt mig själv ibland, men som jag på det hela får besvara med att jag är klok. Och just därför råder jag er som jag gör. Bor hon här på värdshuset?

— Jag vet inte vad eller vem ni talar om, oförskämde . . .

— Låt oss inte komma in på personligheter så här i början av samtalet! Hon bor alltså här på värdshuset och har stämt möte med er, sent på kvällen som vanligt. Det är följderna av att ni inte vågar bekänna er bekantskap inför er husbonde. Hur mycket bättre vore det inte att tala rent ut med honom och säga: jag älskar en kvinna, som är mig ovärdig, men enfin, jag älskar henne. Tvinga oss inte att hålla saken dold, låt oss råkas om dagen, inte i skymningen. Det kan sätta en fläck på hennes ära, och det är det sista jag skulle vilja, milord! Vore inte det ett vackert tal att hålla för honom?

Tysken hade äntligen kommit till kokpunkten. Det hade tagit tid, men han hade gjort det. Glömmande all filosofi kastade han sig över Georg. Han kunde lika väl ha gått till storms mot en klippa, fem år på galärerna ge hårda muskler. Inom en halv minut var han tillbakalagen, Georg höll hans händer som

i ett skruvstäd, vred om dem och tvingade honom att gå dit han icke ville.

— Var bor lorden? Det är bäst att ni genast går hem till honom, annars kan ni komma i klammeri med sbirrerna, så hetsigt som ert temperament är. Att överfalla en fredlig resande mitt på öppen gata — hur kan ni bära er åt på det viset? Vad tror ni lorden skulle säga om en sekreterare som glömde sig på det viset? Till på köpet en sekreterare som är filosof, som är landsman till Hegel, Kant och Fichte! Han skulle genast köra er ur sin tjänst, och Gud vet om han inte skulle ha rätt! Var bor han? Fort, låt mig veta det!

— På Albergo del Pavone, mumlade sekreteraren mellan tänderna. Ni oförskämde slyngel, detta skall stå er dyrt. Vi råkas igen, och då . . .

— Också jag hoppas på ett återseende, men för i kväll ha vi sett nog av varandra, sade Georg och sände honom med en knuff ut i nattmörkret. Det såg ut, som om han tänkte komma igen genast, men han ångrade sig och försvann. Medan Georg återvände till Gröna Ankaret, frågade han förgäves sig själy, varför han handlat som han gjort. Tysken var honom likgiltig, lorden var honom likgiltig, och likgiltigast av alla var honom Eleonora. Inte desto mindre hade han trängt sig på sekreteraren, förolämpat honom — jo, man måste medge, att det var vad han gjort — och kört bort honom från en offentlig gata, där han hade lika stor rätt att befinna sig som Georg. Vad var orsaken? frågade han de

två lutande tornen som lyfte sina bisarra profiler mot natthimlen. Därpå glömde han frågan, bankade på i värdshuset och bad att få tala med signora Eleonora Gordon.

Man försäkrade på heder och samvete att ingen sådan person bodde på värdshuset.

Kände man inte heller till en dam med blont hår, skiftande men mestadels blågröna ögon och en mörkblå reskappa av den typ som kallades pelerin?

Jo visst, en dam med det utseendet kom var dag och besökte en sjuk gäst som just anlänt, en distingerad utlänning.

Vad hette han?

Han reste anonymt. Damen i den blå pelerinen hade sört för att hans papper viserades av *la Questura*, polisen. Resten angick inte värdshuset. Den resande utlänningen var verkligen mycket sjuk och fick inte störas.

En vild tanke slog Georg. Hade hon lyckats enlevera lorden? Han beskrev engelsmannen så noga han kunde men fick endast huvudskakningar till svar. Den illustre utlänningen motsvarade inte på något vis lordens signalement.

Vem var det då hon fått i sitt våld? undrade Georg, som hade svårt att tänka sig henne i den barmhärtige samaritens skepelse. Därpå sade han sig med en axelryckning att saken inte angick honom. Kanske drev han sina misstankar för långt, kanske var hon i alla fall en barmhärtig samarit!

Han gick hem till sitt eget värdshus, som låg några få steg borta och skrev ett brev till chevaliern, vari han meddelade honom sina iakttagelser hos bankiren och bad om nya förhållningsorder. Han hade väntat att få dem hos herr Bartolomeo Alighieri, men eftersom han inte fått dem, kunde han ingenting göra annat än vänta.

Han postade brevet nästa dag under iakttagande av alla tänkbara försiktighetsmått och satte sig att vänta på svar. Svaret kom mycket fortare än han kunnat hoppas och på ett högst oväntat sätt.

Tre dagar senare fick han besök av ingen mindre än bankirens majordomo, en andfådd medelålders man, vilken meddelade att hans herre önskade ett omedelbart sammanträffande med Georg.

Georg svarade, att han icke delade denna åstundan. Han hade blivit så illa bemött vid sitt förra besök att han inte kom att göra om det. Med detta besked fick majordomon dra sig tillbaka, endast för att komma igen om en stund och på det mest energiska sätt upprepa sin anhållan, vilken han formade som en hövlig inbjudning till middag. Georg avslog invitationen och gick ut i staden för att undgå flera visiter av bankmannen huschef. Han beslöt att ta reda på hur det stod till med den mystiske sjuklingen på Gröna Ankaret. Fick han fortfarande vård av den sköna Eleonora? Nej, det visade sig att hennes besök hade upphört. Kanske berodde det på att sjuklingen var på bättringsvägen, fastän han fortfarande var ganska svag.

— Är det tillåtet att göra honom en visit? frågade Georg. Han kunde inte låta bli att intressera sig för denne hemlighetsfulle främling.

— Om ers nåd vill säga sitt namn, skola vi gärna fråga.

— Eftersom han inte känner mitt namn, skulle det inte säga honom någonting. Vilken nation tillhör han? Det vet ni väl åtminstone?

— Han talar god italienska men med brytning. Vi skulle tro, att han är fransman.

— Säg honom då, att en man som älskar Frankrike gärna vill förhöra sig om hans befinnande!

Några minuter senare kom det svar, att Georg var välkommen. Han fördes uppför trapporna, knackade på en dörr och stod plötsligt ansikte mot ansikte med herr de Morny, som låg till sängs, stödd mot ett berg av kuddar.

Om Georg blev häpen vid åsynen av språkläraren, verkade anblicken av Georg närmast som ett åskslag på denne. Hans tunga vägrade att ge uttryck åt hans känslor, och Georg fruktade att han varit orsaken till ett recidiv. Därpå återvann herr de Morny herraväldet över sig själv.

— Ni, min vän! stammade han.

— Just jag! Och jag skulle varit här långt förr, om jag bara anat att det var ni som låg sjuk här. Men när man reser inkognito och låter en skön ung dam anmäla sig hos kvesturen, har man ju alla utsikter att bli okänd för världen.

— Vad är det ni säger? Tala långsamt, jag är ännu alltför bedövad. Reser jag inkognito? Har en ung dam anmält mig hos kvesturen?

— Men kan det vara en överraskning för er, käre vän? Samma unga dam som vårdat er under er sjukdom, har förklarat för betjäningen att ni reser i strikt inkognito. Och det var hon som ordnade er anmälan till kvesturen. Ni vet väl, vem jag menar, signora Eleonora Gordon!

— Ja, jag vet vem ni menar. Men — men ... Jag har inte bett att få resa inkognito. Jag är en vanlig dödlig, ingen storvesir. Jag var sjuk, och jag bad henne att ordna allt med betjäningen, det är det hela.

— Och det har hon gjort efter sitt eget huvud, som inte är fullt så menlöst som hon vill ge det sken av. Jag undrar varför? Ja, jag undrar varför!

— Ni känner henne?

— En smula. Men absolut inte tillräckligt för att gå i borgen för renheten i hennes avsikter. När ni lämnade Venedig, medförde ni ett mycket intressant bagage. Har ni det kvar?

Herr de Morny strök sig över pannan.

— Venedig, vad det redan förefaller mig långt borta! Och ni som aldrig kom till vårt möte! Vi skulle ju ha rest tillsammans!

— Det skulle vi, och det hade nog varit säkrare för er än att resa med madame Eleonora. Men tyvärr fick jag förhinder, jag blev satt i blykamrarna.

— I blykamrarna, stammade språkläraren. Men från dem kommer man ju inte ut!

— Jag gjorde det — på ett besynnerligt sätt. Men låt oss tala om det en annan gång. Ni svarade aldrig på min fråga. Har ni ert — bagage i behåll?

— Det har jag, bekräftade herr de Morny med ett lugnande leende. Jag övertygade mig om det senast för ett par dar sedan.

— Det är en sak som ni annars borde göra var dag, tycker jag. Låt mig för ro skull se det! Ni vet, att det var jag som överlämnade det till er en gång i tiden.

— Jag skall aldrig glömma det, svarade språkläraren i det han började söka under huvudkuddarna. Hans hand grävde och grävde, stora svettpärlor började sippra fram vid hans hårfäste, plötsligt reste han sig vacklande ur sängen, slet upp sängkläderna tills de lågo utspridda över hela golvet och sjönk äntligen ned på en stol.

— Allt är borta, stammade han med knappt hörbar röst. Fodralet med stenarna — och breven, breven!

— Vilka brev? Jag har aldrig hört talas om några brev. Vad menar ni?

Språkläraren svalde långsamt ett glas vatten. Först därefter var han i stånd att tala. Men hans stämma kunde ha tillhört en döende.

— Jag fick breven på samma sätt som stenarna, sade han. De tillhöra inte mig, jag har inte en gång läst dem. Jag vet bara, vad min korrespondent skrev om dem. Och det är nog för att försätta mig i detta

tillstånd. Ja, det är nog för att jag kanske måste jaga mig en kula genom huvudet.

— Betyder förlusten av breven mer än förlusten av stenarna? Är det möjligt?

— Min korrespondent, fortfor herr de Morny med samma sömngångarstämma, är en mycket, mycket klok kvinna, och hon skrev: göm dessa brev som om de vore relikier eller farliga gifter. I ett givet ögonblick kunna de betyda fred eller krig i Europa. I ett givet ögonblick kan den som har dem i sin hand bestämma över folkens öden. Och jag har förlorat dem!

Tankarna flögo genom Georgs huvud. Var det verkligen möjligt, att hon kunde förnedra sig så djupt? Att hon stal från en sjukling? Att hon innästlade sig i hans förtroende, bara för att bedraga honom? Tydligen var det möjligt — ingen annan än hon kunde ha gjort det.

— Visste Eleonora Gordon om era politiska åsikter? frågade han den stackars språkläraren, vilken satt hopsjunken på sin stol.

— Ja, vi talade ofta politik, och jag vet att vi hade samma åskådning.

— Var ni mycket sjuk vid hennes sista besök?

— Mycket. Jag fruktade, att jag inte skulle överleva natten.

— Då tror jag, att jag börjar se en förklaring till hennes handlingssätt.

Herr de Morny halvreste sig från stolen.

— Ni menar, att det skulle vara hon, en så bildad, en så intagande dam som . . .

— Naturligtvis är det hon! Vem skulle det annars vara?

— Jag tänkte mig, att en domestik . . .

— En domestik skulle ha tagit diamanterna men låtit breven ligga, eftersom deras värde säkert skulle gått över hans eller hennes horisont. Hys inga tvivel — det är hon, denna så bildade, så intagande dam, som begått stölden. Jag finner intet försvar för den, men kanske en förklaring. Ni säger, att ni var mycket sjuk vid hennes sista besök. Nåväl, låt oss tala uppriktigt — hon har varit rädd för att ni skulle dö, och att diamanter och brev skulle komma i andras händer. Eftersom hon visste, att ni kämpade för samma sak, ville hon förhindra det. Och eftersom ni var mycket sjuk, ville hon inte skrämma er med att säga vad hon gjorde. Ännu en gång — detta är inte ett försvar, det är bara en förklaring för ett handlingssätt som intet kan ursäkta!

Kanske, viskade egenkärleken i Georgs inre, fanns det ännu en förklaring: hon hade begått detta fula streck för att vinna sitt vad mot honom själv . . . Men han meddelade inte denna extra grund till herr de Morny. Det skulle för övrigt inte tjänat något till, språkläraren vägrade fortfarande att tro på hennes skuld. Om han fått sin vilja fram, hade han genast alarmerat polisen och anklagat betjäningen för vad som hänt. Det tog Georg mycken tid och ej ringa vältalighet att hindra honom. Vad blev följden

av en sådan anmälan? Endast att draga polisens uppmärksamhet till att herr de Morny reste med ett bagage, vars åtkomst han inte kunde förklara! Endast att ohjälpligt riskera den "gemensamma saken"! Ville han inte göra det, vore det bäst att finna sig i det passerade och hålla god min. Insåg han inte det?

— Ni har nog rätt, nu som alltid, suckade språkläraren. Men hur skall jag kunna försvara mig inför min korrespondent i Wien? Och varför gav hon mig ett uppdrag som till den grad överstiger mina krafter?

— Glöm inte en sak, bad Georg. Jag har också ett ord att säga i saken! Jag lovar er, att Eleonora Gordon inte skall ta hem spelet, trots allt!

— Ack, om jag vore ung! suckade språkläraren. Ack om jag hade ert mod och er sinnesnärvaro!

— Det första ni har att göra är att bli frisk, sade Georg, i det han bäddade sängen åt honom. Farväl! Ni hör från mig, så snart jag har nyheter. Och sköt er hälsa under tiden!

När han kom hem, väntade en överraskning på honom. En herre avvaktade hans ankomst, men inte någon vemsomhelst, utan bankiren Bartolomeo Alighieri i egen hög person.

6

Georg sköt upp ögonbrynen.

— Ni har kommit för att återupptaga debatten om slaget vid Austerlitz? frågade han. Jag beklagar,

att jag inte har fler upplysningar att ge er på den punkten. Jag har redan antytt det genom er tjänare, men jag måtte inte ha uttryckt mig klart nog.

Till svar lyfte bankiren varnande pekfingret.

— Förivra er inte, bad han. Jag har ett budskap till er, men det kan endast ske i enrum. Får jag be er visa vägen!

— Jag inser inte...

— Ni kommer strax att inse det.

Det låg en sådan myndighet i hans sätt, att Georg lydde. När de kommit in på hans rum, drog bankiren ihop fönsterluckorna, övertygade sig om att väggarna voro tjocka och att ingen lyssnade i korridoren. Därpå drog han med stor försiktighet fram ett brev och överlämnade det.

— Läs! befallde han.

Georg bröt brevet. Det var kort och kategoriskt som alla meddelanden han fått från chevaliern.

”Ni har att i ett och allt efterkomma, vad min ombudsman bankir Bartolomeo Alighieri ålägger er att göra. Mina egna order få anstå tills vidare.

Saint-Jean.”

— Ni har haft brev från chevaliern? sade han och lät det tunna papperet sjunka.

— Känner ni inte igen hans handskrift?

— Jo.

— Varför frågar ni då?

— Chevaliern hade sänt mig hit i ett bestämt uppdrag, nämligen att uppsöka er. Vid mitt besök

skulle jag föra samtalet in på slaget vid Austerlitz. Jag gjorde det, men er reaktion var föga tillfredsställande. Ni anade intet om det berömda slaget. Ni behandlade mig ytterst ohövligt, då jag förde det på tal.

— Jag kan endast beklaga, om jag gjorde er orätt. Men kunna vi inte se bort därifrån och hålla oss till chevalierns brev av i dag?

— Jag förmodar, att det blir min enda utväg. Chevaliern befäller, jag lyder! Chevaliern utfärdar sina order genom er, jag lyder fortfarande!

— Men mindre gärna. Jag begriper det! Så småningom kommer ni att förstå det hela bättre, för i dag får detta räcka.

Georg bugade sig. Han hade intet val. Han var fortfarande misstänksam mot chevalierns ombud i Bologna, men det betydde intet gentemot det faktum att herr Alighieri dock var ombud för hans välgörare, och att denne gav honom en order.

— Nåväl, sade han, låt höra era befallningar!

Bankiren övertygade sig ännu en gång om att de voro ostörda, innan han drog fram ett nytt brev.

— Har ni hört talas om en engelsk lord vid namn Raeburn? frågade han.

— Ja, jag har till och med haft nöjet se honom ett par gånger.

— Jag har mottagit detta från honom. Läs det, det står i sammanhang med ert uppdrag.

Georg tog det pappersark han fick av sin gäst. Det bar en vapensköld med devisen *Nemo me impune lacessit*, ingen retar mig ostraffat. Texten, som var

skriven med typisk engelsk stil men på italienska, lydde på följande sätt:

”Min käre bankir,

Ni torde erinra er, att jag för några dagar sedan presenterade er mina kreditivbrev från Messrs. Rothschild i London, och att de inrymde obegränsad kredit intill ett belopp av 50 000 pund. Jag trodde mig inte komma att behöva en tillnärmelsevis så stor summa, när jag lämnade England, men det förefaller som om jag misstagit mig.

Jag har varit utsatt för ett attentat som bevisar två saker: för det första att man kan missträka sig på folkens s. k. nationalkaraktär, för det andra att ordstävets ljuger, när det påstår att hederliga män få sin rätt, då tjuvar råka i gräl. Jag skulle kunna citera det på engelska, men jag avskyr detta språk — intill nu har jag hållit italienska och tyska för de enda människovärdiga språken i Europa.

Min käre bankir, jag blir tvungen att be er anskaffa och utbetala hela det belopp, som huset Rothschild krediterat mig hos er, om möjligt i engelskt guld, annars i franskt eller vilken annan guldvaluta ni kan skaffa. Dessa pengar skola överlämnas till befullmäktigade ombud för de personer som hålla mig fången. Närmare anvisningar på hur detta skall ske följa nedan. Fristen är satt till en vecka.

Jag förblir med distingerade komplimanger

Eder

Patrick Raeburn.

P. S. I England skulle jag bara skriva Raeburn, men mina ledsagare just nu äro misstänksamma, de vilja se hela namnet.”

Georg lät brevet sjunka.

— Ni är säker på att lordens namnteckning är äkta?

— Fullkomligt. Det är inte första gången jag har haft äran att betjäna hans härlighet. Både brev-papper, stil och namnteckning äro höjda över allt tvivel. Hans härlighet bor, rättare sagt bodde i furstestviten på Albergo Pavone, men han försvann därifrån för två dagar sen, utan att lämna någon förklaring och utan att senare låta höra av sig. Han hade bestämt sig för en jakttur längs stränderna av floden Reno, som strömmar ned från Apenninerna och flyter genom Bologna. Förmodligen har han vågat sig för långt upp i bergen och fallit i ett bakhåll. Polisen, som jag talat med, har lovat att göra vad den kan — men vad kan den göra? Jag har mina order att utbetala pengarna, och om det blir nödvändigt, kommer jag att göra det. Men det föreligger en annan möjlighet. Ni kan kanske rädda lorden och samtidigt pengarna.

— På vad vis angår lorden eller hans pengar mig?

— Endast på så vis, att jag just nu överbragt er ett brev från chevaliern, som befaller er att lyda mina order. Och min order till er är just den, som jag sade: finn lorden, befria honom om möjligt och lura rövorna på bytet!

Georg gjorde en grimas.

— Pengar, pengar! utropade han. Jag har just hört — jag har råkat få veta något som kanske betyder fred eller krig i Europa. Vore det inte bättre att...

— Ni får tala med chevaliern om den saken, när ni råkar honom. Låt mig tills vidare påminna er om att femtiotusen pund är en summa stor nog till att börja ett krig med — och kanske avsluta det också!

Tankarna virvlade runt i Georgs huvud. Plötsligt bugade han sig för bankiren.

— Ers välborehet, sade han. Jag står till ert förfogande. Låt mig få era order!

ÅTTONDE KAPITLET

BLAND SKÄLMAR I BERGEN

Terrängen, som runtomkring Bologna är fet och flat, lyfter sig hastigt väster ut. Apenninernas utlöpare nå ganska nära staden, och tre timmars ritt är tillräcklig för att man skall befinna sig i ett vilt bergslandskap, där det är långt mellan husen och ännu längre mellan byarna.

Georgs mål hette Roccabruna. Anländ dit skulle han i byns utkant finna en herde som vaktade får. Han skulle fråga: är detta vägen till Castello Mario? Om herden då svarade: ja, skulle Georg följa honom och efterkomma alla order han fick. Om han inte gjorde det, eller om han kom i sällskap, blev det värst för honom själv, och därefter för lorden.

Så hade meddelandet till bankiren sagt. Varförutom det understrukt att Georg skulle medföra den önskade lösepenningen. Georg hade ingen eskort, men heller ingen lösepenning. Han hade bara den mulåsnan han red på och uppgiften att kika banditerna i korten.

Tre, fyra hus, lika brungrå som klipporna, lyfte

sig på avstånd. Var det Roccabruna? Det var det. Och var var herden? En svarthårig pojke vaktade får ett stycke från husen. Georg red fram till honom och sade:

— Är detta vägen till Castello Mario?

Pojken, som tycktes vara mycket vaken, betraktade honom uppmärksamt. Därpå nickade han ett ja. Georg undrade, vad som nu skulle följa. Han fick strax veta det. Pojken visslade på sin hund, anförtrodde fåren åt honom och vinkade åt Georg att följa efter.

Med en hart när otrolig vighet började han klänga uppför en stig, som lyfte sig söder om Roccabruna. Georgs åsna hade svårt att hålla skritt med honom, den måste följa stigen, under det att pojken tog varje genväg som erbjöd sig. Då och då stannade han på någon punkt ovanför Georg för att med stora mörkbruna ögon stirra på denne, hela tiden under fullkomlig tystnad. Georg bjöd honom mat och vin, han skakade bara på huvudet. Georg talade om vädret och om stigen som de följde, han fick inte ett ord till svar.

— *Per Bacco*, sade Georg och strök sig över pannan med armen, ty han hade blivit varm. Du är inte talträngd, du! Din far har varit medlem av trappistorden och din mor är den stumma från Portici, det begriper jag. Om jag frågar dig, hur långt det är till Castel Mario, vad svarar du då?

Pojken svarade inte. Hans stora mörkbruna ögon hängde vid Georgs handled, där tatueringen blivit

synlig. Därpå tog han till sig blicken och klättrade vidare i samma vanvettiga fart.

Plötsligt försvann han bakom en sten. När Georg nådde fram till den, var det inte pojken ansikte som mottog honom utan två män med spetsiga hattar, stora skägg och gevär i händerna.

Han förstod, att resans första etapp var avslutad. Från detta ögonblick började den farliga delen, och hur den kom att avlöpa berodde uteslutande på honom själv.

De båda männen som väntat bakom stenen voro lika tystlåtna som pojken, vilken hastigt försvunnit. Förmodligen var han på väg hem i ännu snabbare takt än han använt för uppstigningen. Hans avlösare pekade stumt uppåt med gevären och läto Georg rida först, en hövlighet som han inte uppskattade men inte heller kunde avböja. Därefter fortsatte man uppåt, ständigt uppåt.

Plötsligt vidtog skogen. En halvt osynlig stig slingrade sig fram mellan träd och stenblock. Till vänster hade man utsikt över slättlandet nedanför och kunde då och då fånga en glimt av Adriatiska havet långt i öster. Till höger lyfte bergen sig högre och högre. Plötsligt vidgade stigen sig till en plåtå. I dess fond lågo några grottor. Georg förmodade att man var framme. Det visade sig att han hade rätt. Beväpnade män strömmade ut ur grottorna, några av dem svartmuskiga men de flesta rödhåriga och rödskäggiga. Det var de senare som ropade högst vid

anblicken av Georg och hans eskort, och de ropade på tyska.

Ljudet av deras gutturala stämmor kom som en total överraskning för Georg. Men han skulle få ännu en chock. Främst bland dem som ropade var en man, i vilken han utan svårighet igenkände lordens sekreterare Wolfgang.

Igenkännandet var ömsesidigt och samtidigt. Wolfgang kom honom till mötes. Men det var inte för att hälsa honom välkommen.

— Vad skall det här betyda? ropade han till italienarna som följt Georg upp. Varför kommer ni hit med den här figuren?

— Därför att Filippo förde honom till oss, ers nåd, svarade männen i de spetsiga hattarna.

— Måtte fan ta Filippo! Måtte fan ta er! Så är det att sätta italienare till vuxna människors arbete! Jag trodde, att ni åtminstone dög till litet banditväsen, men jag tycks ha misstagit mig.

Han flög runt mot Georg.

— Jag vet inte, vem ni är: Jag vet bara, att ni tycks ha en mani att blanda er i andra människors angelägenheter, och att ni för några kvällar sen begick ett rått överfall på mig. Men hur kommer det sig, att ni är här. Det är vad jag inte kan begripa!

Georg såg kallt på honom.

— Om ni inte begriper det, så gör jag det ändå mindre. Jag kom ridande genom dalen här nedanför i lugn och ro. Efter Roccabruna kände jag inte vägen längre. Jag frågade en herdepojke, han förde mig

i famnen på två herrar med bössor, och nu är jag här. Det är inte jag som skall ge förklaringar, det är ni!

Wolfgang log ett olycksbådande leende.

— Vad var det för en ort, ni frågade herdepojken om vägen till?

— Castello Mario. Jag visste inte riktigt, hur man kom dit från Roccabruna.

Wolfgangs leende blev ännu mera olycksbådande.

— Ah, ni kände inte vägen till Castello Mario? Det förvånar mig inte. Vet ni varför?

— Nej.

— Därför att det inte finns någon sådan plats som Castello Mario, sade sekreteraren med ett skratt. Castello Mario existerade bara i några personers hjärnor. Castello Mario var ett lösenord. När herden hörde det, skulle han förstå, att en viss utsändning hade anlänt och föra honom vidare. Men den som kom var inte den, som vi väntade på, han var en bedragare.

Han for runt mot de två männen som eskorterat Georg.

— Ni, era förbannade fähuvuden, hur är det ni sköter er? Om pojken är dum nog att föra en man utan packning hit, så borde väl ni ha bättre förstånd! Men det finns inte en italienare som inte är lika dum som han är feg. Vet ni vad kungen av Neapel, Murat, sade om er: *qu'on le vête de bleu, de rouge ou de blanc, l'Italien fout toujours le camp!*

Den ene av männen — han liknade herdepojken, såg Georg — svarade respektfullt men med hot i rösten:

— Akta er tunga, signore! Jag var med vid Moskva, jag är kanske dum, men jag är inte feg!

— Var du med vid Moskva? Då var du säkert den förste som flydde.

— Jag var den siste som kom över Beresina.

— Det var synd, att du inte drunknade där, så hade du inte ställt till olyckor för oss.

Wolfgang for åter runt mot Georg.

— Varifrån känner ni vårt lösenord?

Georg såg honom in i ögonen.

— Om ni tror att ni skrämmer mig med skrik och hotelser, herr filosof, så misstar ni er. Jag tänker inte svara ett ord till er, bara till er chef.

Sekreteraren blev purpurröd av vrede.

— Jag är chef, det skall ni snart få se. Om jag säger ett ord, blir ni fusiljerad. Hur hade ni fått veta vårt lösenord? Svara!

— När jag såg er senast, sade Georg, gick ni utanför ett värdshus i Bologna och väntade på en ung kvinna. Förut såg jag er samman i Verona. Nu förstår jag vad det var ni hade att förhandla om. Ni tänkte sälja er arbetsgivare, sedan skulle hon och ni dela förtjänsten. Att hon är chef i det här företaget, är lika säkert som att ni inte duger till annat än att vara betjänt åt någon person med för mycket pengar.

— Giuseppe, Pietro, skjut! ropade Wolfgang, likblek av förbittring.

Männen i de spetsiga hattarna tvekade, men lyfte sina gevär. Georgs öde tycktes beseglat. Men i detta ögonblick sköts en tältflik undan från en av grottorna och en man visade sig på tröskeln. Han gäspade som man gör, när man vaknar efter en tung siesta. Även han var rödskäggit och blåögd.

Georg trodde inte sina sinnen.

— Heinrich! ropade han. Är *du* här?

Den nykomne gnuggade sig i ögonen.

— Giorgio, vid allt vad heligt är! Har du blivit en av oss? Och varför siktar man i så fall på dig med gevär?

2

Vid åsynen av Heinrich läto Giuseppe och Pietro gevären sjunka. Georg väntade inte tills det skett med att svara på sin galärkamrats fråga.

— Jag har just sökt förklara för din landsman, hur det kommer sig att jag är här. Är du hans chef?

Heinrich skruvade sig.

— Jo, jag är väl det, men vi lyda båda under en annan. Var det Wolfgang som gav männen order att skjuta dig?

— Ja.

Wolfgang kom med strömmar av ord, Heinrich avklippte dem med en gest.

— Mannen här, förklarade han för de övriga, har varit min kamrat på galärerna. Ni har ingenting att frukta av honom. Kom, Giorgio!

Han ledde vägen in i en grotta. Det var en naturlig, fullt beboelig urholkning i bergets kalksten.

— Det var alltså så vi skulle mötas! sade han med en viss sentimentalitet i stämman. Georg mindes tonfallet från galären, då Heinrich talade om sina kära där hemma eller om Tysklands splittring. Minns du eden som vi svuro? frågade han. Att göra allt för att störta tyrannen i Wien! Har du utträttat någonting?

— Mycket litet, svarade Georg.

— Det har gått bättre för mig, sade Heinrich med synbar stolthet. Jag kom hastigt i kontakt med de rätta personerna. Nu är jag ledare för en trupp landsmän som brinna av iver för den tyska saken.

— Här i Italien?

— Du glömmet, att det är tyskar som härska i halva Italien. Man kan utmärkt väl kämpa för Tysklands enhet här.

— Jag börjar inse det.

— Men till en sådan kamp behövs det pengar, fortfor Heinrich och strök tankfullt sitt skägg. Liksom till alla krig. Och det är en vara som vi inte ha haft överflöd på. Men så fick jag förbindelse med Wolfgang. Det är en begåvad ung man som delar min smak för filosofi. Jag sätter stort värde på honom, fastän jag medger att han förivrade sig mot dig.

— Affekterna få oss att glömma filosofien. För en tid sen fick du alltså kontakt med den förträfflige Wolfgang. Och nu har han sålt sin herre till dig, och du har utsikt att fylla krigskassan med gott engelskt guld! Sammanträffandet är så underbart, att jag vädrar Försynens hand.

Heinrich stirrade på honom med sina vänliga blå ögon. Hans ögonbryn voro rynkade.

— Då har du reda på planen i alla fall? sade han. Då är det inte någon händelse, att du befinner dig här?

— Jag ljuger inte för en gammal vän. Det är ingen händelse att jag befinner mig här. Och jag har reda på er plan. Den har bara ett fel. Den är inte Wolfgangs ifrån början. Och det var inte meningen, att lorden skulle göda *ditt* kassaskrin — nej, pengarna skulle gå åt ett alldeles annat håll.

— Och varför är du här?

— Därför att jag fått i uppdrag av min arbetsgivare att befria lorden.

— Vem är din arbetsgivare?

— Det är mannen som räddade mig från blykamrarna, där jag hamnade efter min ankomst till Venedig.

— Och varför vill han befria lorden?

— Förmodligen därför att han inte gillar mänskorov och utpressning. Men det vet jag inte.

— Det är synd, att du skall misslyckas med ditt uppdrag, sade Heinrich och skakade bekymrat på huvudet.

— Du ämnar behålla lorden?

— Naturligtvis. Han är en nödvändig sten i den byggnad, vi hålla på att uppföra, ett fritt och enigt Tyskland.

— Ingenting kan få dig att släppa honom?

— Ingenting. Det är synd att du skall misslyckas, men jag kan inte hjälpa det.

— Jag skall inte misslyckas, svarade Georg.

— Ah, du avstår inte från ditt företag?

— Lika litet som du från ditt.

Heinrich ruskade bedrövat på huvudet.

— Det är tråkigt. Då måste jag låta fängsla dig.

— Det hade jag inte väntat mig av dig, Heinrich.

— Då det gäller Tysklands räddning äro alla handlingar tillåtna.

— Det är bra, Heinrich! Fängsla mig då!

— Du tar din olycka med stort lugn, Giorgio!

— Du har smittat mig med din filosofi, Heinrich.

Heinrich tänkte efter.

— Jag skall bara behålla dig, tills jag fått pengar för lorden. Och du skall få dela cell med honom.

— Det är ett stort framsteg gentemot galärerna och blykamrarna, Heinrich.

— Jag är inte grym, sade Heinrich.

Han gick till grottöppningen och klappade i händerna. Ett antal svartmuskiga män strömmade till, bland dem Giuseppe och Pietro, som eskorterat Georg uppför bergsidan.

— Vi måste behålla min vän här en tid, sade Heinrich. Bind honom och låt honom hålla vår andre

fånge sällskap. Men behandla honom väl! Vi äro gamla vänner.

De båda italienarna lydde. Georg belades med solida band om handlovarna och fotlederna, och Wolfgang övertygade sig om att knutarna höllo. Men just då man började föra Georg mot en av grottorna, kom det ett avbrott. Utkiken på klipporna ovanför visslade, medlemmarna av bandet ropade och grepo sina vapen.

— En kvinna! ropade man plötsligt. Det kommer en kvinna uppför stigen!

Några minuter senare stack en mulåsna upp huvudet över randen av klippan. På sin rygg bar den en ung dam i blå pelerin.

Georgs väktare voro så upptagna av vad som skedde att de glömde honom. Han sökte inte fly, det skulle ha varit hopplöst. I stället mönstrade han handleden på mannen som liknade herdepojken.

Riktigt! Den bar en tatuerad inskrift.

— Min nådiga, sade Heinrich som gått den främmande till mötes. Vem är ni? Och vad förskaffar oss äran av ert besök?

3

Hon såg strålande ut efter ridturen. Hennes kinder, som annars voro så bleka, hade fått en skär färg, påminnande om unga vildrosblad. Hennes vitblonda hår hade bragts i oordning av bergvindarna. Hennes

ögon hade ännu en gång skiftat färg och voro akvamarinblå.

— Där är Wolfgang, konstaterade hon. Så skall det vara — sekreteraren skall följa sin herre åt! Och där ser jag en annan gammal bekant — hennes blick gled likgiltigt förbi Georg — fastän jag inte begriper vad han har här att göra. Men vem är ni, min herre? Av utseendet att döma är ni tysk liksom Wolfgang.

Heinrich skruvade sig. Fem år på galärerna ge föga vana att tala med damer — och det var tvivelaktigt om han dessförinnan känt kvinnan annat än genom filosofernas skrifter. Och filosofien, som postulerar det kategoriska imperativet, har föga att säga om kvinnan som är det eviga optativet.

— Jag ser, att ni känner några av oss, svarade han. Men ni har fortfarande inte sagt mig, vem ni själv är.

— Mitt namn är Eleonora Gordon. Varför jag är här, kan Wolfgang förklara — eller hur, Wolfgang?

Sekreteraren gav luft åt en ordström. Men allt som framgick av den var, att han inte kunde begripa hur ens italienare kunde vara så hopplöst enfaldiga att de släppte alla och envar upp till ett ställe som detta.

— Jaså, det förstår ni inte, min gode Wolfgang? De gjorde det, därför att jag hade lösenordet. Och varför hade jag det? Därför att det var jag som hade planerat hela denna kupp, fastän ni trodde er se en möjlighet att stjäla frukterna av den. Men ni

har glömt en sak, ni är inte chef, lille Wolfgang, och inte heller ni, herr Heinrich, och inte heller någon annan av de rödskäggiga herrarna här på platsen. Ännu mindre — hon gav Georg en föraktfull blick — är det mannen där borta, som tydligen har fått den behandling, han förtjänar. Nej, mina herrar, chefen det är för en gångs skull en kvinna, chefen det är jag!

Hon gjorde en paus för att låta orden nå in till deras medvetande. Därefter lyfte hon vänstra handen och visade dess långfinger.

— Ty ni vill väl inte bestrida, att ni känner denna ring? Se noga på den! Känner ni den eller känner ni den inte?

Den allmänna tystnaden visade vad svaret var.

— Ni medger, att ni känner den? Så mycket bättre, då slipper vi diskussion på den punkten — och att diskutera med tyskar är det värsta jag vet, de gå alltid tillbaka till världens skapelse, om de vill bevisa att man har slarvat bort deras rakkniv. Ni bestrider inte, att ni känner ringen. Då vet ni också, vem jag har fått ringen av — av den verkliga Chefen, för vilken vi alla arbetar och gentemot vilken jag bara är en enkel underordnad. Det är han som har skickat mig hit för att få klarhet i en sak. Ni vet själva bäst, vad det är för en sak. Eller hur, herr Heinrich? Jag talar inte om Wolfgang, som bara är en bonde i spelet, fastän han inbillar sig att vara en löpare — och säkert vid behov blir en briljant överlöpare!

Wolfgang lät höra en morrning, som hon inte bevärdigade någon uppmärksamhet.

— Hur blir det, herr Heinrich? sade hon. Lyder ni eller lyder ni inte?

Heinrich svarade inte.

— Ni medger, att allt som försiggått här de sista dagarna är olagligt? Att det strider mot Chefens plan?

Heinrich teg fortfarande.

— Planen var inte, att ni skulle utkräva någon lösesumma för lord Raeburn. Den var, att Chefen skulle göra det. Han vet bättre än någon av oss, hur en sådan sak skall ordnas. Han vet oändligt mycket bättre än någon av oss, hur pengarna skall utbetalas, och vad de skall användas till. Men ni — ni sätter er över allt sådant! Ni skickar ert utpressningsbrev och hoppas lyfta pengarna själva. Vad ni sedan haft för planer, vet jag inte, men det har nog knappast varit er avsikt att underställa er Chefens kommando. Och har ni inte för kort tid sedan erkänt, att det var enda sättet att realisera den stora gemensamma planen? Svara, Heinrich — jag bryr mig inte om de andra! Det är ni, som är Chefens närmaste man. Hur är det ni håller ert ord till honom?

Heinrich strök sitt skägg och såg åt sidan.

— Min fru, svarade han, mycket av det ni säger är ju riktigt, men mycket är oriktigt. Historien är en glidande ström. Det är omöjligt att lägga en fast plan, när man vill fiska ur dess vågor. Och varje handling av någon räckvidd är just ett sådant fiske, där det gäller att gripa en flyktigt förbiglidande

skugga i tidens och rummets vatten. För ett sådant fiske kunna inga regler gälla, varken moraliska eller andra. Politiken är det möjligas konst. Man får utnyttja stunden, det är dess enda regel. Och det är vad vi ha gjort. Vi ha ett enda mål, Tysklands enande, Tysklands frihet. Det är sant, att Chefen har lovat oss även detta, men han har också andra mål. Han vill Italiens frihet och enighet. Han vill de arbetande klassernas frihet — jag vet inte, allt vad han vill. Vi frukta, att han glömmet sina löften till oss stackars tyskar. Och därför ha vi beslutat att taga saken i egen hand. Det är det vi ha gjort.

Ett bifallssorl lyfte sig från alla håll av lägret. Hon lät blicken vandra från den ene till den andre av de sammansvurna. Det var tydligen inga uppmuntrande intryck hon fick, ty hon ryckte på axlarna och sade i en ny ton:

— Ja, det var vad jag sade på förhand, det lönar sig inte att diskutera med tyskar. Om de inte börja med världens skapelse — det gjorde ni inte, det erkännandet skall jag ge er — så bevisa de i alla fall alltid, att ni har orätt! Jag har bemödat mig förgäves hit upp, det är det hela. Mina herrar, jag önskar er en god dag!

Hon böjde på huvudet och beredde sig att börja återfärden. Men hon hade gjort upp räkningen utan värden. Innan hon hunnit stiga i sadeln, hade två av Heinrichs underlydande på en vink av honom gripit mulåsnan i betslet och fört bort den. Två andra höllo henne i ett hövligt men fast grepp.

— Min fru, sade Heinrich, det gör mig ont att säga det, men vi måste behålla er tills vidare. Om vi läte er undslippa, skulle det betyda, att alla våra mödosamt uppbyggda planer korsades över med ett enda streck. Tysklands frihet och enighet fordra, att ni stannar här tills vidare.

Hon teg, men hennes ögon flammade, då hon fördes bort till en av grotterna. Under bråkdelen av en sekund snuddade hennes blick vid Georg. Smålog han åt hennes nederlag? Nej, han var högst allvarsam. I nästa nu var han själv på väg till sin egen fängelsehåla.

4

Lorden låg utsträckt på en halmkärve med armarna under huvudet och blicken riktad mot grottans tak. Han såg flyktigt upp vid Georgs inträde.

— Vem är ni? frågade han med en gäspning, sedan vakterna lämnat dem. Och hur mycket hoppas de kunna pressa ut av er?

— Det blir nog inte mycket, sade Georg. De kvarhålla mig av personliga motiv, inte av ekonomiska. Jag kom hit för att söka få er frigiven utan lösepenning, och den tanken tilltalade dem inte.

Lorden lyfte sig upp på armbågen.

— Få mig frigiven utan lösepenning? upprepade han och stirrade på Georg med ohöljt intresse. Är ni något slags lärjunge av Wilberforce, han som vill få de engelska slavbaronerna att frige sina neger-

slavar? Jag frågar det bara, därför att jag aldrig vet mig ha sett er förut och inte begriper vilket intresse ni kan ha av att jag är fri eller ej. När jag tänker efter, fick Wilberforce visst slavarna frigivna, men mot betalning till slavägarna. Detsamma lär bli min lott!

— Vi ha setts förut, fastän ni knappt har lagt märke till mig, svarade Georg. Men jag kommer inte i eget uppdrag. Det var er bankir i Bologna som skickade mig.

— Ansåg den snåljåpen inte mig värd femtiotusen?

— Han ansåg, att det var ett högt pris. Men dessutom hade jag ett visst personligt intresse i att det inte betalades.

— Så? Vilket? sade lorden, som blev mer och mer mystifierad.

— Det, att jag ville lura en kvinna på konfekten, det vill säga på de femtiotusen.

— En kvinna? Vad heter hon?

— Eleonora Gordon.

Lorden slog sig för pannan.

— Är det hon som ligger bakom mitt bortrövande? Jag trodde det var min usle sekreterare?

— De äro båda två i komplott. Nu ha de kommit i gräl om bytet, och sekreteraren har tills vidare övertaget. Hans band har arresterat kvinnan. Men om de därför inbilla sig, att de ha era pengar i sin hand, så missta de sig!

— Missta sig? Hur skulle de kunna göra det? Jag är i deras våld. Ni är i deras våld. Kommer det inte pengar, så bli vi båda skjutna, jag som insolvent gisslan och ni därför att ni korsat deras planer. Gör er inga inbillningar på den punkten, min käre vän! Heinrich, bandets ledare, är en blid man att se på, han deklamerar dikter och han resonerar ännu hellre filosofi — men när det gäller, är han hård som flinta. Senast i förrgår lät han en av medlemmarna springa gatlopp. Det var inte mycket över av den arme saten, då straffet var förbi.

— Var han tysk eller italienare?

— Italienare. De spela andra fiolen här. Ni ser belåten ut. Varför?

— Därför att jag blir mer och mer säker på att ingen av oss kommer att bli gammal här.

Lorden drog ned mungiporna.

— Det har ni rätt i. Om inte bankiren skickar pengar, blir åtminstone inte jag gammal.

Han teg ett ögonblick.

— Det finns en sak som jag inte kan låta bli att fundera på, återtog han. Ana dessa människor, vad femtiotusen pund egentligen betyda i verkligheten? Det blir ju millioner och åter millioner för dem. Vad i all världen ska de ta sig till med så mycket pengar?

— De kunna ju exempelvis tänka sig att börja ett litet krig, sade Georg.

— Krig? Lord Raeburn for upp från halm-madrassen. För mina pengar? Jag har då och då talat om Tysklands och Italiens frihet, och kanske är

det det som gett Wolfgang idén till detta utpressningsförsök, men krig för mina pengar — aldrig! Jag, författaren till *Tantalus*, skulle finansiera ett krig — aldrig någonsin! De få inte någon lösepenning. Skynda tillbaka till bankiren och säg det!

— Jag skulle göra det omedelbart, om det inte vore för de här repstumparna.

— Ni har rätt, sade lorden med ett svagt leende, det finns repstumparna. Och dessutom väktare utanför. Man behöver inte spärra upp öronen för att höra deras fotsteg. Att rymma härifrån är en omöjlighet.

— Det återstår att bevisa, svarade Georg.

Lord Raeburn ryckte på axlarna.

Timmarna gingo. Strax före skymningen fingo de två skålar med ris och fårkött samt vatten. Därpå tystnade ljuden efter hand, mörkret blev tätare. Från sin halmkärve började lorden läsa upp något citat:

*"to-morrow, and to-morrow, and to-morrow
creeps in this petty pace from day to day,
to the last syllable of recorded time,
and all our yesterdays have lighted fools
the way to dusty death..."*

Georg lyssnade utan att förstå, engelska var inte ett språk, som studerades i hans hemland. Banden kring hans vrister skuro i skinnet. Förmodligen skuro de också i lordens, men denne hade somnat mitt i ett citat.

Nu måste det vara midnatt, ja kanske mera. Uti-

från hördes nya steg som antydde att det var vaktombyte. Georgs öron, skärpta av fem år på galärerna, fastslog att det var italienska som talades eller rättare viskades. Varför viskade man? undrade han och fann ett svar: kanske hade engelsmannen protesterat mot att man förde oväsen, han ville ha sin sömn, annars betalade han inte!

Kort därefter inträffade det, som han hela tiden väntat på.

Han hade väntat på det sedan den stund, då han såg herdepojken stirra på hans handled, sedan den stund då den skäggige mannen som liknade pojken tvekade att lyfta sin bössa mot honom, och sedan den stund då han sett att samme mans handled var tatuerad. Någon lyfte den duk som höljde ingången till grottan, ty det kom en svag ljusning i nattmörkret. Fötter flyttade sig över golvet. En mild, litet enfaldig röst viskade:

— Sover du?

— Jag sover inte, viskade Georg tillbaka. Det var du som var med vid Moskva?

— Ja.

— Och var den siste som kom över Beresina?

— Ja.

— Du har *arma virumque* på armen — precis som jag. Det såg jag. Det var din son Filippo som följde mig upp?

— Ja.

— Det är en präktig pojke — en värdig son till en värdig far. Vad heter du?

— Eugenio.

— Kommer du för att befria mig?

— Ja.

— Därför att jag har tecknet på armen?

— Ja. Men inte bara därför.

— Varför då?

— Därför att jag inte bryr mig om de andra. De påstå att de vilja befria oss, men de behandla oss bara illa.

Georg lyfte sin hand i mörkret och pekade på den sovande gestalten inte långt därifrån.

— Vill du också befria honom?

Svaret dröjde.

— Det vill du inte gärna?

— Nej.

— Varför?

— Därför att han är rik och högfärdig.

— Alla rika människor äro högfärdiga. Men om du inte befriar honom, kommer tyskarna att taga hans pengar och använda dem ännu sämre än han. Vill du det?

— Nej.

— Då vill du alltså befria honom också?

— Ja, sade den milda och enfaldiga stämman ur mörkret. Ja. Men det går inte i natt. I natt ha de sina egna utposter på vakt kring lägret. Men en natt, då Pietro eller Salvatore eller Francesco ha en av utkiksposterna, då kommer jag till dig.

— Jag väntar dig. Tack!

På nytt sänkte tystnaden sig över grottan och lägret.

Nästa dag förgick i väntan på att det skulle bli natt. Georg hade viskande satt lorden in i situationen. Dennes blaserade skepsis hade med ens försvunnit och efterträtts av den äventyrslust som innerst präglar varje god engelsman. Men natten kom, och mannen som var med vid Moskva uteblev. Nästa dag förgick på samma sätt, nästa natt likaså. Eugenio kom inte. Däremot fingo lorden och Georg följande dag besök av Heinrich och Wolfgang. De höllo på att mista tålmodet, ropade Wolfgang, de kunde inte stanna i evighet på samma plats, bara för att vänta på pengar som kanske aldrig kommo. Hade lorden smugglat ut något hemligt budskap som gjorde att bankiren inte skickade pengar? Hade han formulerat brevet så att han fattade misstankar?

Engelsmannen svarade med en motfråga:

— Vilken är den största summa som någon av er någonsin har sett? Tusen francs? Tiotusen? Jag kunde tänka mig det — ingen av er har ens sett tiotusen francs på en gång! Men den summa som ni har begärt för mig är tusen gånger större. Och den vill ni ha i loppet av ett par dagar!

— Det gör detsamma, ropade Wolfgang, kommer den inte på utsatt tid, går straffet i uppfyllelse!

— Du känner säkert Caesars historia bättre än jag, käre Wolfgang? Han tillfångatogs av sjörövare som begärde lösen för honom. Han lovade att betala

pengarna, men samtidigt lovade han rövorna att hänga dem. Jag ger dig samma löfte som Caesar.

— Vi äro inga rövare, skrek Wolfgang, som bleknat vid lordens ord.

— Nej, vi äro politiska kämpar, sade Heinrich allvarsamt. När Tyskland är fritt, skall ni få igen era pengar, det lova vi er.

— Ni har redan hört *mitt* löfte, svarade lorden.

Heinrich visade ett pappersark. Sex dagar av sju voro strukna där.

— I morgon! var allt vad han sade.

Den natten kom mannen från Moskva.

Han kom då mörkret var som svartast, vid tvåtiden. Han rörde sig så tyst att de knappt hörde hans steg, innan han stod lutad över dem och skar av repen som bundo dem. Efter att ha masserat sina handleder och vrister voro de i stånd att röra sig som vanliga människor. Eugenio tog Georg vid handen och denne lorden. På tå smögo de sig ut ur grottan och vidare som Eugenio ledde dem. De hade trott, att han skulle föra dem nedåt bergsidan, men i stället bar det av uppåt. Salvatore har vakten där, viskade mannen från Moskva. Mycket riktigt, efter en stund passerade de en skugga i mörkret och hörde otydliga ord utbytas. Det bar vidare längs en stig som de inte sågo. Efter en halvtimme visslade Eugenio svagt och fick svar ur mörkret. Kort därpå hörde de en pojkestämman kalla: — *Babbo, babbo!* Här är jag!

Det var Filippo. Eugenio anförtrorde dem åt sin son med ord som skälvde av faderlig stolthet:

— Han är den bästa *guida* i de här bergen som finns. Han skall föra er till er vän!

— Vår vän? upprepade Georg oförstående.

— Ja, en vän väntar på er i Borgonuovo. Det är inte värt att ni tar till Roccabruna. Er vän har redan väntat på er en dag. Men jag kunde ingenting göra förrän i natt. Farväl!

— Vad? Följer du inte med oss?

— Nej, jag vänder tillbaka. Det måste se ut, som om jag ingenting visste, annars hämnas de på min familj.

— När ni kommer till Bologna, min gode man, sade lorden, så sök upp mig, och ni skall få mer pengar än ni har sett i hela ert liv!

— Vad skall jag med pengar? Vill ers nåd göra något för Filippo, så tackar jag.

— Han skall få allt vad han vill, han skall få bli allt vad han vill. Farväl!

Härmed skildes de från mannen som varit med vid Moskva.

Tre timmar senare hade de längs en slingrande stig nått ned till Renos floddal. Det grydde, stjärnornas svaga ljus vek för röda flammor över Adriatiska havet. Mot den vassa gryningshimlen avtecknade sig konturen av en liten stad. Filippo förde dem utan tvekan till ett värdshus i dess utkant, en enkel *locanda*. Han hade glömt sin stumhet, han hade pratat och sjungit ända sedan det ögonblick då de voro utom hörhåll för Heinrichs band. Nu pekade han på det lilla värdshuset och sade:

— Här är det!

Under hela nedstigningen hade Georg frågat sig, vad det kunde vara för en "vän", som väntade på honom här. Skulle bankiren ha bemödat sig hit upp för hans skull? Det var otänkbart. Men vem kunde det annars vara?

— Filippo, sade han. Stanna kvar här! Det kan tänkas, att jag behöver din hjälp en gång till. Här har du pengar till mat.

Filippo lovade med lysande ögon att stanna hur länge Georg ville.

Georg och lorden fingo rum av värden, inga fina rum, men fullt beboeliga. Georg nämnde att en bekant till honom skulle bo på värdshuset. Värden nickade, förde honom till en dörr och bankade på.

När Georg trädde in, trodde han inte sina ögon.

Den som väntade på honom var ingen mindre än chevalier de Mont Saint-Jean.

NIONDE KAPITLET

EUROPAS MEST HATADE MAN

— Ni, herr chevalier! stammade han. Ni här!

Chevaliern var sig alldeles lik, samma förbindliga men nedlåtande leende — ett leende som endast en grand-seigneur kan prestera — samma ranka hållning, samma lätt grånade mörkblonda hår och klara ögon. Det brann en eld i dessa ögon, som en ung man kunnat avundas honom, en glöd som tycktes säga antingen att han var ute på äventyr eller att han fortfarande fann hela livet vara ett stort äventyr.

— Ja, svarade han med sitt gäckande tonfall, jag är här. Jag förstår, att ni är överraskad, men i själva verket är sammanhanget enkelt. Vi voro i Bologna samtidigt, fastän jag inte lät er veta det.

— I Bologna? Samtidigt? Ni litade inte på mina rapporter? Ni ville kontrollera mina uppgifter?

— Så, så, hetsa inte upp er! Jag hade intet skäl att betvivla era rapporter, men det roade mig att sätta ert savoir-vivre på prov. När ni därför anmälde er hos bankir Alighieri med det överenskomna lösen-

ordet, bad jag honom att låtsas som om han inte kände det. Ni tog situationen mycket överlägset, precis som jag själv skulle ha gjort. Nå — därpå inträffade ett par saker. Lorden kom bort, och det var lämpligt att söka rädda honom av vissa skäl. Jag bad er ordna den saken. Hur har det gått? Har ni fått reda på var han finns och vem det är som har rövat bort honom?

— I ögonblicket, sade Georg, finns han två rum härifrån, där han gör toalett och förbereder sig på frukosten.

Chevaliern klappade i händerna.

— Bravo, bravo, min aktning för er stiger! Nåväl, det var det första som inträffade. Det andra var, att jag själv fick ett utpressningsbrev. Eftersom ni var borta, fick jag åtaga mig att ordna den saken på egen hand. Vissa efterforskningar tydde på att utpressaren uppehöll sig här i trakten. Jag begav mig hit, och eftersom Borgonuovo inte ligger långt från Roccabruna, dit ni skulle bege er, frågade jag om ni syntes till. Man sade, att ni passerat men försvunnit. Och nästan i samma ögonblick dyker ni upp!

— Och ers nåd gav sig av upp i bergen för att träffa en utpressare? Det är ett beteende som jag finner dumdrigt.

— Ni menar av en man i min ålder? svarade herr de Mont Saint-Jean med ett leende. Var inte rädd, efterforskningarna visade också, att utpressaren var en kvinna. Och jag har alltid haft en viss förmåga att tala med kvinnor.

— Jag betvivlar det inte, mumlade Georg med en bugning. Han kunde utmärkt väl förstå, om hans uppdragsgivare haft framgång bland damerna.

— Jag vill tillägga, sade chevaliern, att äventyret rent av föreföll mig pikant . . . Att en kvinna attackerade en man syntes mig vara omkastning av tingens vanliga ordning som inte var utan tjusning — helst som mina efterforskningar gåvo vid handen att det var en ung och vacker kvinna! Men vet ni vad jag fick uppleva?

— Nej, svarade Georg. Tankarna yrde runt i hans huvud. Vad fick ers välborenhet uppleva?

— Att min sköna utpresserska var borta, när jag kom! Försvunnen, uppslukad av jorden! Har hon blivit rädd? Det tror jag inte. Vad har då inträffat? Det kan jag inte gissa.

— Och nu? frågade Georg. Var det möjligt? tänkte han. Och om detta var möjligt, hur skulle man då förstå, att . . . Vad ämnar ers välborenhet nu göra? sade han mekaniskt.

— Stanna här, svarade chevaliern leende, och se om utpresserskan inte kommer igen! Håll mig sällskap! I förening kunna vi besegra både kvinnan och hennes band, om de skulle vara flera.

— Det är de nog, mumlade Georg halvhögt. Jag har lovat lord Raeburn att äta frukost med honom. Jag hoppas, att ers välborenhet inte har något emot att råka honom?

Ett kort ögonblick tvekade herr de Mont Saint-Jean med svaret, därpå nickade han.

— Varför skulle jag ha något emot det? svarade han. Snarare skulle då hans lordskap göra invändningar. Dessa engelska grand-seigneurer äro av en stolthet . . . Men för övrigt har värdshuset bara en matsal, vi skulle i alla fall bli tvungna att äta i varandras närvaro.

De begåvo sig till utskänkningsrummet — matsal var ett alltför fint namn för denna nakna lokal med stengolv och grova bänkar, vars enda utsmyckning var en helgonbild och ett krucifix. Lorden väntade redan vid det långa bordet. Då Georg föreställde sin arbetsgivare, drog han samman ögonbrynen, men samtalet kom hastigt nog i gång.

— Ni har haft ett obehagligt äventyr, lord Raeburn! sade chevaliern. Men Italien just nu är inte ett land, där man kan färdas i trygghet. Man rör på sig i Toskana, man gör halvt uppror i Kyrkostaten, det har börjat jäsa bland den fattiga lantarbetarbefolkningen, senast i provinserna kring Venedig.

— Ni är väl underrättad, herr chevalier, svarade lorden, vars tankar tycktes vara avlägsna, som om de jagade något minne.

— Det är helt naturligt. Jag har stora intressen att bevaka i landet, och jag måste hålla mig i ständig kontakt med stämningen bland befolkningen.

— Så? Är inte folkstämningen en rätt likgiltig sak i dessa den Heliga Alliansens tider?

— På intet vis. De styrande ha under denna allians åtagit sig vissa plikter gentemot folken, och det gäller att de inte svika dem. Folken äro sjuka efter den

fruktansvärda feber som framkallades av franska revolutionen och Napoleons krig, en kataklysm som världen aldrig sett maken till, och det gäller att till varje pris förhindra ett recidiv. De styrande måste sitta som läkaren vid sjukbädden, med fingret på den sjukes puls, ständigt redo att ingripa om kurvan stiger.

Lorden skrattade.

— I teorin låter det bra, men hur ser det ut i praktiken? Patienten, som man vakar så noga över, påminner mest om en stackare som fångats i en tvångströja, därför att man anser honom galen, under det att han i själva verket bara önskar en sak, att disponera över sig själv!

Herr de Mont Saint-Jean lade för sig av makaronerna som värden burit in.

— Och vem säger, att patienten kan disponera över sig själv? Har inte de sista trettio årens historia gett ständiga bevis på en sak — att folken knappt hunnit erövra den frihet som man föregycklat dem, innan de skynda att självmant göra sig av med den? Allas styrelse genom alla är en chimär, intet annat, den upplöser sig antingen i anarki eller i despotism, och eftersom anarkien i längden känns outhärdlig, blir resultatet detsamma, despotism. Eller har episoden med Napoleon gått er förbi? England fick i alla fall slåss för livet mot honom i tjugo år!

Lorden smålog ironiskt.

— Ni kastar bort er vältalighet förgäves på mig. Det gamla Europa från tiden före revolutionen var

ruttet, Europa under Napoleon var värre, men Europa under den Heliga Alliansen är värst av allt, ty det har ersatt l'ancien régimes vackra fraser och Napoleons brutalitet med systematiskt genomfört hyckleri. Arma mänsklighet — arma Tantalus, som ständigt sträcker armarna efter något som tycks så lätt att uppnå och ständigt gäckas!

Chevaliern skakade på huvudet.

— Ni är som alla män av er klass, ni lever utan kontakt med verkligheten! Livet är förvisso hårt att leva, och det att styra människorna är det hårdaste arbetet av alla, men när ni talar om Tantalus som symbol på mänskligheten, svarar jag med att nämna Sisyfus. Mänskligheten skall inte i evigt begär sträcka armarna mot lockande frukter som den i alla fall inte kan nå, den skall som Sisyfus taga itu med dagens arbete utan att någonsin förlora hoppet. Stenen rullar ned en gång, hundra gånger — det gäller att inte förtröttas, att ta tag på nytt trots allt. Kanske lyckas det aldrig, men man har gjort vad man har kunnat, och högre kunna vi visst inte nå på denna planet.

— Har ni nått fram till denna visdom som storgodsägare i Italien? frågade lorden ironiskt. Ni ser ju ned på mig som är storgodsägare i England, eftersom ni talade om män "i min klass". Är en storgodsägare i Italien bättre skickad att lösa livsproblemen än en ståndsfrände till honom i England?

— Jag sade inte, att jag var storgodsägare i Italien, svarade chevaliern, jag sade att jag hade stora intres-

sen att bevaka i landet. Men de äro inte direkt mina, de ha bara anförtrotts mig. Och det är därför utvecklingen just nu fyller mig med en viss oro. Jag har redan sagt er, att det jäser litet varstans. Jag kan tillägga en sak, det ser ut som om en och samma hand ledde dessa försök att störa ordningen.

— Har ni någon aning om vem det är? frågade engelsmannen. Det är sant, att slynglarna som bortförde mig talade något i den riktningen — de hade en "chef", påstodo de!

— Jag har ingen aning om vem det är, svarade chevaliern med hopbiten mun. Men jag tänker att få veta det så snart som möjligt. Era enkla stråtrövare ha nog rätt. Det finns en "chef".

Lordens ögon, som hela tiden varit tankspridda, fingo plötsligt en egendomlig glans. Utan att svara på herr de Mont Saint-Jeans sista yttrande lutade han sig fram över bordet och sade:

— Jag har en sak att fråga er om, chevalier, men lova mig på förhand att inte ta illa upp!

— Det lovar jag, smålog Georgs uppdragsgivare.

— Jag har tillbragt några ansträngande dagar bland stråtrövare, fortfor lorden. Vilket skulle ni föredraga, sex dar med stråtrövare i bergen eller åtta timmar med Napoleon i Marcolini-palatset?

Herr de Mont Saint-Jean lade långsamt ned gaffeln. Han såg länge på sin bordsgranne, innan han svarade.

— Jag skulle föredraga stråtrövarna, sade han. Georg begrep inte längre någonting. Vad var

Marcolini-palatset? Varför talade lorden plötsligt om Napoleon? Och varför framställde han sin fråga just nu?

I detta ögonblick öppnades dörren till krogstugan på glänt. En dam i något medtagen men fortfarande presentabel blå pelerin visade sig på tröskeln, men ryggade tillbaka vid åsynen av de tre gästerna. Där-efter steg hon djärvt in.

2

Hon var synbarligen offer för en stor sinnesrörelse, hennes ögon glänste och hennes kinder voro svagt röda. Hon lät blickarna gå från den ene till den andre i sällskapet. Allteftersom de voro inriktade på Georg, lorden eller chevaliern skiftade de uttryck. På Georg såg hon med en min av ironiskt nedlåtande, på lorden med tydlig tillfredsställelse, men när hennes blick därefter gick till chevaliern, ändrade den alldeles uttryck. Hon tycktes fråga sig själv om hon var offer för en synvilla eller ej, hon mönstrade honom från topp till tå så länge och ingående, att Georg förlorade tålamodet.

— Jag förstår, att ni måste vara glad över att ha sluppit undan era sympatiska bundsförvanter, sade han. Men glädjen borde inte beröva er alla goda maner. Den herre som ni fixerar så närgående är min uppdragsgivare, herr de Mont Saint-Jean. Jag behöver inte föreställa er för lord Raeburn och ännu mindre för min ringhet.

Hon gav honom en flyktig blick.

— Ni lyckades rymma, sade hon, men låt inte triumfen stiga er åt huvudet. Tro inte, att ni är Akilles och att jag är sköldpaddan, därför att ni fick ett flyktigt försprång! Det skall snart vara inhämtat! God morgon, lord Raeburn, det gläder mig att hälsa på er under litet andra förhållanden än i Palazzo Pichetti! Jag hade hoppats få tala med er uppe i bergen. Det gick om intet tack vare några dumbommar som trodde sig kunna driva politik på egen hand. Men det gör ingenting, vi kunna återupptaga debatten här.

— Debatten om vad? frågade lorden högdraget. Jag har redan sagt er, att jag inte önskar er bekantskap.

— Debatten om den lösesumma, som jag har avfordrat er, och som tyskarna sökte roffa åt sig!

Lorden såg vädjande på sina bordskamrater.

— Var snäll och säg mig, om jag drömmer eller är vaken, bad han Georg. Talade inte människan just nu om en lösesumma för mig?

Georg bekräftade det. Han mönstrade Eleonora med ett nytt intresse i blicken.

— Lösesumma? upprepade lorden. Jag har just rymt från hennes utsökta samling banditer, jag sitter vid min frukost som en fri man, och hon kommer här och begär en lösesumma! Kvinnan måste vara galen, det är enda förklaringen.

— Ni skall strax få se, att det finns en förklaring till, käre lord Raeburn! Vill ni hålla vad med mig,

att ni inom en timme kommer att ha sänt ett ilbud till Bologna efter de pengar, jag redan en gång har begärt?

Lordens enda svar var en huvudskakning.

— Ni tror det inte, fortfor hon i samma triumferande tonfall. Vad anser ni — herr de Mont Saint-Jean?

Chevaliern, som följt dialogen med ett roat uttryck i ansiktet, spratt till.

— Vad skulle jag kunna ha för åsikt i ämnet? frågade han.

— Ni har rätt, vad skulle ni kunna ha för åsikt i ämnet, sade hon med en liten nick. Men det finns ett annat ämne, där ni absolut bör ha en åsikt. Hur högt värderar ni grevinnan Dunas brev från furst Metternich?

Chevaliern såg på henne utan att svara.

— Jag har begärt ett pris för dem, som jag själv inte anser överdrivet, men jag vill gärna höra ett opartiskt omdöme. Ni, mina herrar, vilja kanske avge ett sådant? Furst Metternich, denne gamle libertin, har skickat ett antal brev till en skön ungerska, ett antal mycket uppriktiga brev. I vanliga fall skulle de sakna annat intresse än det skandalösa — ty ingen vill väl tala om litterärt intresse i ett sådant sammanhang.

— Jag tror, att ni har orätt, mumlade lord Raeburn. Jag är ingen beundrare av furst Metternichs politik, tvärtom, men att han är en högt begåvad man, kan bara en dumbom bestrida, och han skriver en ut-

märkt prosa. Jag har läst åtskilligt som offentliggjorts av hans hand.

— Ni driver upp värdet på breven med sådant beröm, invände hon, men jag är en nyktert tänkande kvinna, jag håller mig till min egen värdering.

— Och jag tror, att jag på förhand kan gissa summan, mumlade lorden med en grimas. Femtio-tusen pund tycks vara ert favoritbelopp eller er fixa idé.

Hon rynkade på näsan.

— Tänker en engelsman någonsin på annat än pengar? En samling brev som denna kan inte värderas i pengar. Saken är den, att fursten just tänker gifta sig med en högättad och mycket rik dam, furstinnan Zichy-Ferraris. Om breven publicerades, exempelvis i en tidning i Paris, där man har mycket intresse för sådana ting, skulle inte bara äktenskapet bli omöjligt, furstens ställning i Europa skulle bli det. Med tanke på det begär jag följande för dem: för det första skall Österrike genomdriva, att den löjliga borgarkungen Ludvig-Filip i Frankrike avsättes. För det andra skall Österrike genomdriva, att den napoleonska dynastien återinsättes på tronen i Frankrike. För det tredje att Frankrike återfår sina gränser av 1814. Är inte det ett humant pris?

Lorden bugade sig allvarsamt.

— Ni har rätt, sade han, ett ytterligt rimligt pris.

Samtidigt knackade han sig på pannan med en min som sade: allt tvivel är uteslutet, kvinnan är tokig!

Hon vände sig till de två andra.

— Er åsikt, sade hon till Georg, saknar intresse. Men jag undrar, vad herr von Metternich själv säger? Är han villig att betala priset eller ej?

Herr de Mont Saint-Jean såg småleende på henne.

— Vad skulle jag kunna säga om den saken? frågade han med sin blidaste röst.

Hon rätade upp sig i sin fulla längd. Hennes ögon flammade.

— Ingen kan uttala sig med större auktoritet om den saken än ni, ropade hon. Ty ni är furst Klemens von Metternich, Europas mest hatade man!

Georg reste sig från sin plats. Tankarna yrde runt i hans huvud. Med ens förstod han några av de gåtor som han förgäves sökt lösa — exempelvis hur det kom sig att herr von Stackelberg släppte ut honom ur blykamrarna, eller den naturliga myndighet som präglade hans arbetsgivare. Men, men . . .

Hon tycktes gissa hans invändningar. Hon vände sig mot honom med ett uttryck av oändlig ironi.

— Jag ser, att mitt meddelande kommer som en blixtnedslag från klar himmel för åtminstone en i sällskapet, sade hon, för en stackars dumbom som håller höga vad och som inte ens anar att hans "arbetsgivare" är identisk med den man, han säger sig kämpa mot! Chevalier de Mont Saint-Jean! Namnet är inte illa valt! Slottet Johannisberg vid Rhen är furstens tillhörighet, och om man översätter namnet till franska, blir det den pseudonym han tagit sig! Men att den kan lura någon . . .

Fursten avbröt henne.

— Vår gäst har rätt, sade han, vänd till Georg. Jag är Klemens von Metternich och jag är ägare till godset Johannisberg, bekant i hela Europa för sitt goda vin. En av mina politiska motståndare, en ung skald vid namn Heinrich Heine, har rent av skrivit, att jag inte kan vara så ond som man påstår, när jag äger ett så gott vin! Det är om mig, man sjunger visan med Goethes ord, den om loppan som blev allsmäktig minister! Det är mig man kallar Europas mest hatade man. Om jag förtjänar titeln, vet jag inte. Det gör detsamma, huvudsaken är, att jag medger min identitet. Vår engelske vän hade för resten redan känt igen mig, det visade hans anspelning på mitt möte med Napoleon i Marcolini-palatset i Dresden. Men vad era fantasier om priset på mina brev angår, *ma toute belle*, så kan jag tack vare min intima bekantskap med furst von Metternich försäkra er en sak: han blandar aldrig samman privata och offentliga affärer. Även om han hade makt att betala det pris, ni begär för era stulna brev, så skulle han aldrig göra det. Hellre skulle han försvinna i ett kloster. Vad forna tiders kloster ändå hade för en stor och gagnande uppgift! Gamla uttjänta monarker som Karl V kunde dra sig tillbaka dit, och unga damer med alltför livlig fantasi kunde placeras där till tröst för en ängslig familj. *Ma toute belle* — det har varit mig ett egenartat nöje att bli föremål för en sådan attack från en medlem av det täcka könet, men ett nöje får inte drivas för långt, då

övergår det i sin motsats. Vi sutto fördjupade i ett angenämt samtal, då ni kom. Vill ni tillåta oss att fortsätta det?

Hon rodnade av förtrytelse. De opalfärgade ögonen sprutade gröna blixtar. Hon var vackrare än någonsin, då hon ropade:

— Så enkelt tror ni, att det är! Ni talar om stulna brev, ni talar om kloster, ni vill skicka bort mig, som man skickar bort stygga barn från bordet! Ånej, *mon prince*, så enkelt är det inte. *Désabusez-vous!* Jag är inte en äventyrerska vem som helst, som söker pressa ur offret ett fantasipris. Jag är ombud för alla de folk i Europa, som ni förtrycker sedan femton år, men särskilt för det franska. Ni vägrar att betala mitt pris godvilligt. Nåväl, ni skall få betala det mot er vilja! Och till dess skall ni få tillfälle att i ensamhet och avskildhet begrunda era gärningar.

Herr von Metternich såg frågande på lorden, och denne nickade tillbaka: det var tydligt, att kvinnan var galen! Vad Georg angår, hade han försvunnit utan att någon av de andra lagt märke till det, så upptagna voro de av scenen. När hon såg den gest, varmed hennes tal mottogs, blev hon blek av förbittring.

— På wienkongressen, som ni dirigerade, ropade hon, förklarade man att seklets störste man stod utanför lagen. Klemens von Metternich, härmed förklarar jag, att ni själv står utanför lagen — *hors la loi!*

Hon ryckte upp dörren till skänkstugan. En hord av vilda ansikten skymtade i porten. Deras anförare var en man med örnnäsa och vitt ärr. Endast en bland dem tycktes tillhöra en annan klass. Han hade mörkblont tillbakastruket hår, lång näsa och en överläpp som skuggades av en gryende mustasch.

— Kom in, ers höghet, bad Eleonora Gordon. Övertag själv ordet!

Medan massan i porten utsände rasande vrål mot Metternich och lord Raeburn, steg mannen som hon vänt sig till in i rummet. Man lade märke till att han på vänstra handens långfinger bar en ring med en ovanligt vacker smaragd, skuren på längden.

Samtidigt kom Georg obemärkt in från köket. Han studsade vid anblicken av mannen med ärret och örnnäsan, som ute i porten bemödade sig att hålla sina vilda skaror tillbaka.

— Vittorio! ropade han. Alltså mötas vi här! Skall du visa dig likadan som Heinrich?

Men han glömde strax Vittorio för mannen med smaragdringen, vilken Eleonora nu föreställde.

— Herr von Metternich, var god och res er! Ni står inför Frankrikes blivande regent.

Mannen med smaragdringen gjorde en lugnande åtbörd mot massan i porten och stängde dörren. Eleonora fortsatte:

— Eller känner ni kanske redan hans höghet prins Louis-Napoléon Bonaparte?

Fursten, som rest sig, presterade en hovmannabugning av oöverträffad elegans. Hans tonfall av hövlig ironi var lika oöverträffligt, då han svarade:

— Frankrikes blivande regent, *ma toute belle?* Hoppas ni inte runt i tronföljden en smula? Mig veterligen är det f. d. kungen av Rom, som bonapartisterna kalla Napoleon II, inte denne herre, som är mig personligen obekant, fastän jag är fullt på det klara med hans härstamning. Ers höghet är son till kung Louis av Holland, eller hur?

Mannen med smaragdringen bekräftade det stelt. Han talade med den starka tyska brytning, som frapperat Georg redan vid maskeraden i Palazzo Pichetti. Fursten smålog.

— Med risk att vara ohövligen vågar jag säga, att man märker följderna av ers höghets uppfostran på slottet Arenenberg, sade han. Blir det inte egendomligt för fransmännen att höra sin nye regent bryta på tyska?

Men Eleonora hade en replik, som hon tänkte avlämna.

— Hur vågar ni tala om Napoleon II! utropade hon vänd till Metternich. Som om inte hela Europa visste, att ni låter honom förtvina i en ovärdig fångenskap. Om det hade lyckats er att förkväva hans själs ädla impulser, skulle ni ha gjort honom till en ärkehertig av Österrike bland några dussin andra. Men det har inte lyckats, örnungen har ärvt för mycket av

sin faders natur. Och därför har ni funnit en annan utväg. Ni låter honom vissna som en ört vilken man berövar solljuset — ni låter lungsjukdomen fullborda sitt verk, och om kort tid är Napoleon II bara ett namn! Ni kommer att ha mördat honom, efter att ha förrått hans far. Men darra — om Napoleon II aldrig får bestiga den tron, man stulit från honom, så kommer Napoleon III att göra det!

Hon neg djupt för mannen med smaragdringen. Det var till denne, fursten vände sig, då han svarade.

— Ers höghet har ett värtaligt och energiskt ombud, sade han. Men tillåt mig säga, att hennes argumentationsförmåga inte står fullt i nivå med hennes värtalighet och energi. Det är inte sant, att jag låter hertigen av Reichstadt förtvina i en ovärdig fångenskap, det är en av dessa myter som vinna tilltro, därför att människorna vilja lägga allt ljus på ena sidan och allt mörker på den andra. Hertigen av Reichstadt, f. d. kungen av Rom, tillhör genom sin mor Österrike lika mycket som Frankrike, och att jag med berätt mod skulle bära hand på en medlem av det furstehus, vars ödmjuka tjänare jag alltid har varit, är en perfid lögn, intet annat. Men mot en sjukdom som hans höghets står läkarkonsten tills vidare hjälplös. Jag kommer lika litet att ha mördat honom, som jag förrådde hans far!

Eleonora skrattade gällt. Mannen med smaragdringen fäste sin blick på herr von Metternich. Det var blicken hos en drömmare och fanatiker, ruvande och inåtvänd.

— Ni vill förneka, att ni förrådde min store onkel? frågade han. Det torde i alla fall vara en av historiens säkrast fastslagna fakta. Under hela året 1813, då Frankrikes öde hängde i vågskålen, spelade ni ett dubbelspel mot dess härskare. Officiellt var ni hans allierade, ja, det var till och med ni som genomdrev äktenskapet med Marie-Louise, som skulle bli hans olycka. Men medan ni försäkrade honom om er och Österrikes hjälp, slöt ni i hemlighet överenskommelser med Ryssland, Preussen och England, och när ni fullfört era rustningar, slog ni till. Följden blev slaget vid Leipzig och Frankrikes undergång. Och fastän varje barn vet detta, vågar ni bestrida, att ni förrådde min onkel! Det var inte utan skäl han kallade er *il più grande bugiardo del secolo*, århundradets störste lögnare!

Herr von Metternich såg märkligt oberörd ut av dessa anklagelser.

— Hans saliga majestät er onkel var aldrig vidare diplomatisk i sitt språk, svarade han. Som min vän, hans dåvarande utrikesminister Talleyrand en gång sade: vad det är synd att en så stor man skall vara så illa uppfostrad! Jag vet, att han kallade mig för seklets största lögnare, men ett invektiv bevisar ingenting mot fakta, fastän det finns många människor för vilka skällsordet är både en tes, en undersökning och ett bevis. Det förvånar mig att finna en son till kung Louis av Holland bland dem... Han om någon borde veta, hur lätt man har att

utkasta lögner, och hur svårt det är att motbevisa dem!

Mannen med smaragdringen rodnade svagt.

— Jag förstår er anspelning på alla ryktena om min börd, sade han med en röst, där den tyska brytningen blev allt märkbarare. Håll inne med dem, och förklara i stället hur ni kan bestrida, att ni för-rådde min onkel!

— Med största nöje, sade fursten leende. Det var inte jag som störtade honom, det var han som störtade sig själv. Just därför att er onkel var så nära knuten till mitt höga härskarhus, gjorde jag under hela det kritiska året 1813 allt för att rädda hans tron åt honom. Jag förhandlade med honom gång på gång för att få honom att gå med på en förnuftig fred, en fred som skulle ha försäkrat Frankrike om dess naturliga gränser och räddat tronen åt honom och hans familj. Jag hade ingen som helst tilltro till dessa bourboner som styrt Frankrike in i revolutionens kaos, jag hade oändligt mycket större tillit till den man, som räddat Frankrike ur detta kaos. Men denne man, som skapade Code Napoléon och gav landet fred, hade så småningom efterträtts av en vild erövrare, en storspekulant i krig, för vilken intet betydde något utom vunna kampanjer och underkuvade folk. Med en sådan var ingen fred möjlig, om vår världsdel skulle bestå och inte uppslukas av Asien. Därför arbetade jag hela detta år på att väcka den forne Napoleon till liv och visa honom den sköna framtid som kunde vänta både honom och Frankrike,

om han ville besinna sig. Men förgäves. Uppge protektoratet över Rhenförbundet — aldrig! Uppge mina besittningar i Italien och Spanien — aldrig! Jag ger inte upp så mycket som en bondby i storhertigdömet Warszawa! ropade han. Hur gammal jag än blir, kommer jag aldrig att glömma vårt sista möte, i Marcolini-palatset i Dresden denna sommar 1813. Vi talade samman i åtta timmar. Vi sutto inte ned. Er onkel störtade genom salen som ett fånget rovdjur, och etiketten tvingade mig att ständigt hålla takt med honom. För att skrämma mig kastade han sin hatt tvärs över rummet, där den föll på golvet. I strid mot etiketten tog jag *inte* upp den. Till slut ropade han: — Ni vill inte gå in på mina villkor, nåväl då blir det krig. Vad betyder en million man för en fältherre?

— Sire, sade jag, låt oss öppna dörrar och fönster, så att Europa kan höra dessa ord! När vi skildes, var det han som kastat tärningarna, inte jag. *Quem Deus perdere vult, dementat!* Men ännu under kampanjen i Frankrike nästa år sökte jag förmå England och Ryssland att låta er onkel behålla sin tron. Det var mycket mot min vilja som jag tvingades att acceptera bourbonerna.

Mannen med smaragdringen lade armarna i kors över bröstet. Hans ruvande blick vek inte från furstens ansikte.

— Och därpå följde wienkongressen, sade han med tonvikt på varje ord. En vacker avslutning på ett fälttåg fört av en förrädare! Jag förmodar, att ni

också har ett försvar för denna kongress och dess arbete? Alla de friheter som folken förvärvat under revolutionen, alla de rättigheter som min onkel gav dem tillbaka så sent som i den konstitution han utfärdade efter återkomsten från Elba — alla dessa fri- och rättigheter strökos i ett penndrag! Folken blevo åter sina härskares egendom, som de kunde schackra med efter behag, de berövades all möjlighet att uttrycka sin vilja, att få leva samman efter språk och ras. Vad är Tyskland i ögonblicket? Ett lapp-täcke av hundra brokiga trasor! Vad är Italien? Ett undertryckt slavfolk som lever i evig smuts och fattigdom! Och allf tack vare wienkongressen och er!

Furstens ansikte blev allvarsammare.

— Ers höghet berör många ämnen på en gång, och att svara utförligt på bara en av era anklagelser skulle taga dagar i anspråk. Men låt mig försöka att värja mig så gott jag kan. Jag vill då börja med att säga, att ers höghets onkel var en levande vulkan, med alla de goda och dåliga egenskaper som utmärka en sådan. Om man kunde kanalisera vulkanens kraft, såsom våra vänner engelsmännen förstå att tvinga ångan under sin vilja, vilken outtömlig kraftkälla skulle vi inte då ha! Men det är tyvärr en utopi som framtiden får realisera. Tills vidare måste vi anse vulkaner som företeelser vilka ge ett praktfullt naturskådespel och efterlämna ruiner. Det är sant att vegetationen ingenstans blir så frodig som i vulkanens lava, men då måste den också få tid att återvända, jorden måste bearbetas, offren för katastrofen måste hjälpas

över den första svåra tiden, framför allt får man hela tiden vara på sin vakt mot nya utbrott. Det Europa, som ers höghets onkel lämnade efter sig, då han seglade till St. Helena, var ett sådant vulkanhärjat distrikt. I över tjugo år hade världsdelen varit skådeplatsen för krig, som den aldrig förut sett maken till. Ty ers höghets onkel hade gjort något som man inte drömt om tidigare — han hade gjort artilleriet till det avgörande vapnet, han vann sina bataljer genom fruktansvärda artillerisalvor och tillintetgörande belägringskanoner. Något liknande hade man inte sett, vare sig under det trettioåriga kriget, eller under sjuttonhundratalets små rokokokrig, där man lyfte på hatten före slagets början och sade: skjut först, messieurs les Anglais! Nej, bilden av vulkanhärjad jord är den enda som passar på den världsdela han lämnade efter sig.

Det gällde att undanrödja skadorna så fort som möjligt och att långsamt bygga upp det ruinerade igen. Varför långsamt? frågar ni kanske. Därför att naturen inte låter forcera sig, den som söker få jorden att bära mer än den är bestämd att ge, pinar snart ut den och får ödeland. För att hastigt undanrödja den gjorda skadan var ett nödvändigt: att låta sinnen falla till ro, att inte fordra vedergällning öga för öga och tand för tand. Frankrike hade fört krig mot hela Europa i över tjugo år, det fanns de som kallade landet för Europas galna hund och ville behandla det därefter. Mot dessa tankar uppreste sig nästan hela kongressen i Wien, och härvid kunna

kanske min engelske vän Castlereagh och jag själv räkna oss en del av förtjänsten till godo, även om man nu kallar mig Europas mest hatade man och även om man som lord Byron påstår, att Castlereagh begick självmord av skräck för sitt ansvar inför eftervärlden . . . Frankrike fick behålla sina naturliga gränser. Och vet ert höghet möjligen, vad det fick betala i skadestånd för över tjugo års krig mot alla Europas länder?

Mannen med smaragdringen rynkade på näsan.

— Sådana siffror ha aldrig intresserat mig.

— Med orätt, ty de äro mycket viktiga, genmälde herr von Metternich. Hela Frankrikes skadestånd belöpte sig till 800 millioner francs — en löjligt liten summa, som övertecknades på en dag, då den utbjöds av huset Rothschild i London.

Därmed hade vi gjort en början till att skapa fred mellan folken. Men det var bara en början. Sinnens som i tjugo år varit uppjagade till feber, ja till vanvett, ha svårt att falla till ro. Vi hade alla sett, vart-hän folklidelserna kunna föra, när de inte blott få ha fritt lopp utan rent av piskas upp på konstgjord väg. Det sista hade varit fallet i Frankrike under hela denna period, det förra hade vi sett exempel på under frihetskampen mot Napoleon. Det hade börjat jäsa världsdelen runt, i Preussen, i Italien, i Spanien, ja nästan överallt. En ständig eftersyn var nödvändig, för att inte sjukdomen skulle bryta ut igen i ny form. Men den farligaste smittohärden var och är Nordtyskland. Ni har kallat mig Europas mest hatade man.

Det är möjligt, att jag förtjänar namnet på annat håll, men det är alldeles säkert att jag förtjänar det på stränderna av Spree.

Det är en sällsam ras som lever där, en blandning av slaver och germaner som själva tro sig vara de rasrenaste bland alla germaner. Under ledning av tänkare såsom Turnvater Jahn, Fichte, Hegel och andra ha de utvecklat en säregen mystik, där föremålet för tillbedjan är Staten, och där det är adepternas plikt att kasta sig inför denne nye Jaggernaut och låta sig krossas av honom. Jag har med alla vapen bekämpat dessa "teutomaner", dessa drömande träkmånsar, och jag kommer att göra det till mina dagars ända.

— Kanhända kommer er kamp att ha upphört dessförinnan, mumlade mannen med smaragdringen. Jag har den största beundran och sympati för dessa tyskar som ni undertrycker, och jag skall göra vad jag kan för att bringa deras sak till seger.

— Jag glömde det, sade fursten med ett leende, jag står inför Frankrikes blivande regent. Tag min varning, Sire — kanske kejsaren av Frankrike en dag får anledning att ångra pretendentens löften. Kanske Frankrikes regent kommer att rygga tillbaka, då han får hertigens av Orléans skulder presenterade!

— Jag är beredd att taga mitt ansvar inför historien, svarade prinsen. Är ni detsamma, då ni runt omkring er ser detta nedtrampade Italien, som ligger mig nästan ännu mer om hjärtat än Tyskland?

— Ers höghet rör vid en öm punkt, svarade fursten

med en huvudböjning. Italien är ett ljuvt land, ett beundransvärt land, vars natur och folk jag älskar lika högt. Folket har bara ett fel: det kan inte styra sig själv. Det är till att börja med inte ett folk, det är en samling provinser som tala en gemensam, eller nästan gemensam dialekt. Det är vidare ett folk, som går alltför mycket upp i nuet för att ha tanke över för framtiden. Det är detta som gör italienaren så älskvärd, men det är också detta som gör att andra måste sörja för honom.

— Och därtill kan ingen vara mera lämpad än ni, som är österrikare? hånade prinsen.

— Därtill kan ingen vara mera lämpad än en österrikare med tro på sitt lands mission, svarade fursten livligt. Ty vad är Österrike? Det är inte en nation, det är ett Europa i smått, en överstatlig stat. Man talar tio eller elva språk inom våra gränser, ämbetsmännen heta Buol, Bubna, Pallavicini, Windischgraetz, Czernin, Lubomirski, men de arbeta alla för det gemensamma fosterlandets intresse.

— Ni utmålar den perfekta idyllen, där ulvarna beta bland fåren, svarade prinsen torrt. Det är bara en sak som ni glömmer — att fåren måste lära sig att tala ulvarnas tungomål. Det är sant att det finns tio eller elva språk inom monarkiens gränser, men bara ett av dem är det officiella, och det är tyskan!

— Ers höghet misstar sig, svarade fursten med ett nytt leende, det officiella språket hos oss är det samma som inom katolska kyrkan, vars lydiga barn vi äro eller försöka vara — nämligen latinet!

— Ni rider på ord, avklippte prinsen hårt. Ni vet lika väl som jag, att den som vill uppnå något i er stat måste tala tyska och ställa sig in hos den härskande tyska klassen, annars är det förgäves, annars blir han ingenting. De många små folk som utgöra grunden för hela ert artificiella välde ha intet att säga till om — och vilja de göra det, måste de uttrycka sig på ert språk!

— Ers höghet tangerar en mycket, mycket sjuk punkt i det nuvarande Europa, suckade fursten, en sjukdomshärd som kan bli av avgörande betydelse för världsdelen öde, jag menar den nationalism som sticker upp huvudet överallt efter napoleonskrigens slut. Alla sträva var åt sitt håll, ingen önskar sammanhållning. Det är inte nog med att nordtyskarna vilja skapa en stat för sig och italienarna en för sig, små folk som ingen hört talas om begära också att få bilda fristående statsförbund, ungrarna göra krav därpå, alla slags tatariska spillror från urtiden begära detsamma. Var hamna vi, om utvecklingen fortsätter? I kaos. Tro de verkligen, att de bli lyckligare, om de lyckas slå vårt sekelgamla hus i stycken? Det är möjligt att de tro det, men ha de rätt? Tusen gånger nej! Vår stat är en naturlig produkt av givna förhållanden. Den rymmer allt inom sina gränser, korn, vin, metaller, skogar, handel och ett bildningsliv som inte står tillbaka för något annat lands. Om Österrike inte fanns, måste man uppfinna det! I denna tro kommer jag att leva och dö.

— Er stat innehåller möjligen allt det ni talar om,

men till nytta för vem? Vad har den fattige italienske lantarbetaren här utanför för glädje av att ni och era gelikar bo i praktfulla palats vid Ballhausplatz? Vad har den arme gruvarbetaren i Steiermark för gagn av det? Eller den utsugne ungraren eller den förtryckte böhmaren? Den stora revolutionen slopade privilegierna och satte sig för att utrota fattigdomen. Min onkel sökte göra detsamma, fastän han förhindrades genom de eviga krig som England och Österrike påtvingade honom. Vad har ni gjort på den punkten?

— Franska revolutionen avskaffade fattigdomen på två sätt, genom att roffa åt sig aristokraternas gods och genom att trycka assignater. Folkets lycka ökades knappast genom något av recepten. Godsen hamnade hos storspekulanter, assignaterna blevo värdelösa, fattigdomen stannade kvar — även sedan er onkel utsträckt revolutionens plundringar till hela kontinenten. Tro mig, våldsamma förändringar äro ingen förändring alls!

— Med andra ord, allt är ställt på bästa sätt i den bästa av alla möjliga världar. Och de som skapade denna sköna värld var den samling libertiner som går under namnet wienkongressen, vars chef var Klemens von Metternich, den störste libertinen av dem alla, den Heliga Alliansens skyddsande och upphovsman!

Fursten bugade sig med ironisk hövlighet.

— Ers höghet smickrar mig, jag är varken den Heliga Alliansens upphovsman eller skyddsande. Det

var hans majestät tsaren som fick idén till denna allians, om vilken man talat så mycket ont. Man pekar på skillnaden mellan de stora mål som alliansens manifest uppställer och den verklighet, vi se runtomkring oss. Man förbiser, att en politiker inte är allsmäktig, han får göra det bästa av de möjligheter som finnas. Den Heliga Alliansens manifest får uppfattas som en ledstjärna, inte som ett en gång för alla fastslaget program. Vad det beträffar, att wienkongressen skulle ha varit en samling libertiner och jag den störste av dem alla, så vill jag be till Himlen, att ers höghet måtte förskonas för en kongress av asketer. Det finns intet farligare än en asket som bedriver politik — tänk på Muhammed och tänk på Robespierre! Denna samling libertiner, som ers höghet kallar wienkongressen, skapade dock en fred, som bestått i femton år, och som har möjligheter att vara i hundra, om den inte störes av vettvillingar. Men det är just detta som håller på att ske i ögonblicket. På sista tiden har jag märkt en stigande oro, i Toskana, i Kyrkostaten, i Venedig, bland italienska nationalister, bland tyska nationalister, bland lantarbetare och andra sämre lottade. Jag har länge anat en enda hand bakom dessa revolutionsansatser, och nu inser jag, vems handen är — den tillhör ers höghet!

Den unge prinsen rätade upp sig i sin fulla längd och gav fursten en flammande blick.

— Ni misstar er inte, ropade han. Det är min hand som varit verksam. Jag är trött på ert prat och

era floskler. Vad ni önskar är ett evigt stillastående, vad jag önskar är nytt liv, rörelse, utveckling! Vi äro som eld och vatten. Ni vill vagga världen i sömn med era visor om Österrike som övernationell stat och om den Heliga Alliansen som Europas räddare. Jag vill väcka folken till medvetande om sin nationella egenart. Jag vill ena dem och befria dem från ert "övernationella" tyranni. Först av alla vill jag kalla Frankrike till en ny epok av ära och frihet, därpå Italien och Tyskland. Samtidigt som jag vill väcka och stödja denna nationalism, vill jag förkunna vad som med ett nymodigt ord kallas socialism. Med dessa två makter på min sida kan jag helt enkelt inte förlora i kampen mot ett system som för länge sen överlevt sig själv, mot systemet Metternich och mot hans "övernationella" Österrike. Framtiden tillhör mig i kraft av dessa två punkter på mitt program, såvisst som livet och utvecklingen måste segra över stillaståndet och vissnandet.

— Tantalus! Evige Tantalus! viskade lord Raeburn.

Fursten sade:

— Att bevara värden är också att skapa, kan ert höghet inte tänka sig det? Hur ämnar ni behärska de andar, ni så lättsinnigt frambesvärjer? Kan ni det inte, blir det Europas undergång.

— Ja, ert Europas undergång! ropade den unge prinsen. Men mitt mål är en ny värld, och jag har segern i min fanas veck!

En röst avbröt.

— Ögonblicket att börja är inne! ropade Eleonora Gordon, vilken lik en barrikadgudinna ställt sig på en av de grova stolarna. Huset är omringat av hans höghets trogna med den tappre Vittorio i spetsen, Europas tyrann är fånge hos oss, och medel till kampanjen få vi genom lorden — för så vitt herr von Metternich inte accepterar mina villkor för utlämnandet av grevinnan Dunas brev!

Ännu en röst blandade sig i samtalet.

— Ni glömmer en kreditpost på er balans, sade Georg. När ni stal herr von Metternichs brev från min vän de Morny, stal ni samtidigt en vaxdukspåse med diamanter som tillhörde honom. Tänker ni behålla dem för er själv? Eller skola de tjänstgöra som prydnad i den kejsarkrona, varmed ni ämnar smycka hans höghet Louis Napoléon III?

Alla flögo runt vid hans ord. Fursten betraktade honom med ironisk välvilja, lorden med förvånat intresse, prinsen med förvånat förakt. Eleonora svarade själv.

— *Tiens*, min tappra lille medkämpe för "den gemensamma saken" passar äntligen på att göra sig påmint! Han tycker förmodligen, att han inte själv har utträttat så särskilt mycket för denna sak, och det kan han ju ha rätt i. För att dölja det samlar han hop en del förvrängda fakta och en del glåpor och slungar ut dem i ett ögonblick som detta! Det var vad man kunde vänta sig av honom — längre räcker inte hans begåvning!

— Vem är denne herre? frågade prinsen med en lyftning av sina tunga ögonlock.

— En eller annan person som suttit fem år på galärerna för den store kejsarens skull, enligt vad han själv påstår, för något vanligt brott enligt vad jag tror. Med hjälp av en inskrift som han har på armen ställde han sig in hos mig i Venedig. Sedan dess har han endast motarbetat mig, under påstående av att vi båda kämpade för "den gemensamma saken" — ers höghets sak!

— Så? sade hans höghet likgiltigt och lät ögonlocken sjunka igen. Ja, man bör se upp med sina medarbetare. Det var en sak, som min store onkel glömde, och som han fick plikta för.

Georg skrattade.

— Det är verkligen sublimt att höra den store kejsarens namn i sammanhang med stulna brev och stulna juveler. Ty ni vill väl inte påstå, madame, att ni har ärvt både brev och diamanter?

— Jag har övertagit dem från en sjukling, som brann av begär att lämna dem till den rätte adressaten, men var för svag att göra det. Och den rätte adressaten är hans höghet. Önskar ni förneka *det*?

Georg svarade inte.

— Ni tycks mindre tvärsäker nu? fortfor hon med ett kallt leende.

— Jag är avgjort mindre tvärsäker — på alla punkter.

— Detta är segerns ögonblick. Vill ni bestrida det?

— Visst inte. Detta är segerns ögonblick för er och er stora sak. Eller åtminstone ser det så ut.

— Alltid försiktig, hånade hon. Ni vet, att detta är segerns ögonblick för den sak som ni påstod er kämpa för, och som jag verkligen kämpade för. Men ni vill inte medge det. Vad ni är futtig! Inte ett enda initiativ har ni tagit, ingenting har ni uträttat, utom att rymma från fångenskapen i bergen — men det lyckades jag också göra! Om ni tror, att hans höghet har plats för er i sin falang, så tror jag att ni misstar er!

— Jag har ingen uppfattning på den punkten, sade Georg, jag vet bara två saker. Det ena är att jag inte skulle bry mig om en plats i en sådan falang. Det andra, att man inte skall taga ut sina triumfer i förskott.

— Ni hotar att beröva mig segern i sista ögonblicket? Det är storartat! *Quel brave!*

— Jag får kanske citera et ord av den store kejsaren vid ett bestämt tillfälle: slaget är förlorat, men det är tid att vinna ett nytt.

— Och det tänker ni göra?

Han svarade inte. Hennes panna mörknade.

— Nog med prat! För sista gången frågar jag er, herr von Metternich, om ni accepterar mina villkor för breven?

— Nej, *ma toute belle*, svarade fursten med ett roat leende, det gör jag inte, inte ens om ni bjöd mig tusen kyssar på köpet.

— Hör upp med era oförsämdheter, ni gamle libertin!

— Det är ett ord som börjar bli en smula missbrukat, invände fursten. Jag har inte varit mera libertin än andra, och ofta har jag varit det *par devoir*. När det gällde att se den store kejsaren i korten, fick man inte vara alltför nogräknad. Det är en synpunkt, som ni borde sentera, *ma belle*.

Prinsen vaknade upp ur sin synbara somnolens. En svag rodnad färgade hans gula kinder.

— Ni hänsyftar på min tant Caroline, sade han. Jag har aldrig begripit hur hon kunde falla för en person som ni. Bara att ni nämner namn...

— *Jag* har inte nämnt några namn, invände fursten.

Eleonora slog upp dörren till porten.

— Framåt, Vittorio! Framåt, kamrater! Segern är inom räckhåll! Italien skall bli fritt, Europa skall bli fritt!

Med ett obeskrivligt larm vällde massan av vilda män in genom den öppnade dörren. Lorden såg på dem med en min av välvilligt, fastän distant intresse, fursten med en bedrövad huvudskakning. Mannen med smaragdringen åter hälsade dem med tillbakakastat huvud och armar som voro fatalistiskt korsade över bröstet.

— Soldater i frihetens armé, sade han, gören er plikt. Försäkren er om dessa män. Det första steget är taget på segrarnas väg. I framtiden behöven I

endast säga: jag var med i Borgonuovo, för att alla skola svara: se där en tapper man!

Ett måttlöst jubel hälsade dessa ord, vilkas verkan något stördes av den unge prinsens tyska accent och av att hans ben voro så korta i förhållande till överkroppen.

— Napoleon den Lille, viskade Georg.

Eleonora, som hörde det for runt, han fick en örfil som smällde som ett gevärsskott. I nästa nu var han samman med sina två bordskamrater förd ut ur skänkstugan och inspärrad i ett litet rum vid sidan av porten. Det hade förgallrat fönster och var knappast större än en hönsbur. Som bostad åt en lord och en furste var det mindre lämpligt än som förvaringsort åt en bortrymd galärslav.

— Det var alltså här vi skulle mötas, Vittorio, sade Georg, då denne kontrollerade att det inte fanns några rymningsmöjligheter för de tre fångarna.

Vittorio såg mörkt på honom. Hans ärr var inte längre vitt, det brann.

— Var och en gör sitt val, sade han, för friheten eller mot. Du har gjort ditt, jag mitt.

Georg svarade med att gnola en melodi.

— Har du glömt visan om Kungen och loppan? sade han.

Vittorio spratt till.

— Vad angår den sången dig? frågade han barskt.

— Jag bara frågade, om du hade glömt den?

Vittorio svarade inte. Hans ärr hade plötsligt blivit vitt igen.

— Har du glömt "skogen som prasslar"? fortsatte Georg.

Vittorio teg. Han hade hastigt börjat skaka i alla lemmar.

— Och den blodiga yxan? Och garnnystanet på stembordet?

Vittorio stirrade på honom som på en gengångare. Han smällde igen dörren efter sig, låste den i dubbla slag och försvann utan att kasta en blick tillbaka.

4

— Det var ett artigt, men något långdraget äventyr, mumlade lorden vid tretiden på eftermiddagen. Överhuvudtaget ha mina äventyr på sista tiden börjat bli rätt enformiga, jag bortrövas och buras in, det är det hela.

— Jag tror inte, att ni blir gammal här, lord Raeburn, sade Georg.

— Det trodde ni inte heller uppe i bergen, och den gången fick ni onekligen rätt. Men hur vi ska kunna rymma härifrån, går över mitt förstånd. Jag för min del har närmast lust att betala dem deras pengar — jag överlever förlusten. Men vår vän fursten har principer, han säger nej till alla deras förslag, och så länge han gör det, kan jag i anständighetens namn inte säga ja. Följaktligen få vi sitta här — om man inte tröttnar på komedien och gör slut på oss. Hur många gånger är det er väninna med kattögonen har ställt fursten ultimatum?

— Tre, tror jag.

— Då kommer visst ultimatum nummer fyra nu, sade lord Raeburn med en gäspning. Det är det värsta med fruntimmer, sade min gamle betjänt i England, de tror aldrig att man menar nej, när man säger nej, därför att de själva inte gör det. Enda sättet att få dem till det är att ge dem en örfil, och då bli de rasande. Den store Will sade: *Hell hath no fury like a woman scorned*. Jag är rädd att ni får besanna det, unge vän.

— Det var ju jag som fick örfilen, invände Georg.

— Det räcker inte, sade lorden.

Han hade rätt, Eleonora kom ännu en gång med ett ultimatum, och denna gång var det tydligen inte hennes avsikt att låta avspisa sig med ett nej. Om inte fursten och lord Raeburn genast fogade sig i de villkor som redan förelagts dem, kom deras sällskap, förrädaren mot "den gemensamma saken", Georg att hängas inom en halvtimme. Hon väntade inte en gång på svar. Hon svängde runt på klacken med hopbitna läppar och lämnade som minne av besöket kvar två ruskigt klädda frihetskämpar med bössor i händerna.

— Denna gång ser det nästan ut som om det vore allvar, mumlade lord Raeburn fundersamt.

— Det är allvar, sade Georgs uppdragsgivare långsamt. Och med tanke på det är det lika bra att kalla henne tillbaka med detsamma. Vi ha inte någon utsikt att undkomma. Och jag vill inte offra en god medarbetares liv för en fråga om några minuter mer eller mindre.

— Herr von Metternich, sade Georg. Ni skall inte göra något för min skull som ni sedan kommer att ångra.

— Jag vill inte se er hängd för min skull.

— Har ni inte själv sagt: *zuerst a bissl aufhängen, dann Klemenz?*

Fursten log.

— Kanske det, men egentligen föredrar jag *Klemenz* hela tiden.

Han lyfte handen för att bulta på vakten. Georg hejdade honom.

— Vänta en kvart, sade han. Det vore tråkigt att ha förödmjukat sig i onödan.

— Och vad kan inträffa på en kvart?

— Det få vi se!

Herr von Metternich såg forskande på honom.

— Ni är en egendomlig ung man, herr av Jung-
husen, sade han långsamt. Galärerna tyckas kunna vara en god skola — bättre än många andra.

Georg for baklänges som för ett slag i ansiktet.

— Ers nåd känner mitt namn? stammade han.
Hur — vem...

Fursten log nästan faderligt.

— När man har en polistjänst som min till sitt förfogande, är det inte någon större bedrift. Jag känner inte bara ert namn, jag känner också ert förflutna. Och det är därför jag sade: galärerna tyckas kunna vara en god skola — bättre än många andra. Tillåter ni, att jag förklarar meningen för vår vän här?

Georg böjde på huvudet. Hans ansikte var fortfarande blodrött.

— Denne unge man, sade fursten, sändes en gång för sex, sju år sedan av sin förnäma familj i Sverige ut på vad som kallas *la grande tournée*. Som ynglingar ur sådana familjer bruka, skulle han resa runt i Europa ett par år, bese dess huvudstäder, lära känna dess sällskapsliv, studera dess museer. Till sällskap fick han en guvernör, vilken inte hade någon lätt uppgift. Ynglingen var upprorisk och tygellös, som unga män bruka vara, men hans intresse gick inte i riktning av baler, spelhålor och galanta äventyr, åtminstone inte helt — han var politiker, han var revolutionär, han var lidelsefull napoleonkyrkare. Han kom i klammeri med polisen i Venedig, arresterades men lyckades rymma. Nästa gång han kom i delo med rättvisan var i Rom, till på köpet för en så allvarsam förseelse att han dömdes till galärerna — han hade nämligen slagit ihjäl en påvlig gendarm som ville anhålla honom. Guvernören flydde utan att våga omtala för familjen där hemma, hur han skött sitt värv, och själv var ynglingen för stolt att...

— Och en sådan *proud young lad* skulle hängas av en samling snuskiga banditer i Apenninerna! ropade lorden. Aldrig! Vakt, kalla på damen! Vi acceptera hennes villkor — åtminstone jag!

— Jag också, sade fursten.

— Låt oss vänta fem minuter till, bad Georg, som sett på sin klocka.

— Och vad skulle hända inom loppet av fem minuter? frågade herr von Metternich.

— Det är det vi få se!

En minut gick, två, tre, fyra. Just då fursten ännu en gång lyfte handen för att tillkalla vakten, skedde någonting. Det hördes växande støj från portgången, stövlar trampade, gevärskolvar sattes rasslande i marken, därpå blev allt tyst. Genom det förgallrade fönstret kunde de se något av vad som försiggick. Lordens första tanke hade varit, att en trupp soldater på något okänt vis förirrat sig upp i bergen i stället för att stanna i sina kaserner och sova. Men så var inte fallet. En enda man hade hållit sitt intåg, ridande på en svart häst. Själv var han klädd i svart från topp till tå och hade mask för ansiktet. Men det fanns något som bröt allt det svarta i hans utstyrsel. När han slog upp sin kappa, flammade det tre symboler på hans bröst. Den första var en gyllene yxa, den andra ett garnnystan, den tredje ett kors.

Och inför dessa tre symboler var det, som om allt liv plötsligt avstannat i närheten. De röster som ropat så högt tego, de vapen som svängts så vilt sjönko långsamt mot marken, de armar som gestikulerat så rasande föllo till ro. Mannen på hästen väntade, tills allt var stilla. Därpå vinkade han till sig Vittorio.

— Du vet, vem jag är? frågade han med dov stämma.

— Ja, min gode — ja.

— Det är du som för befälet här?

— Ja, min gode kusin.

— Du vet, vem du har att lyda i liv och död, med risk att du annars kommer att önska, att du aldrig varit född?

— Ja, ja. Samfundet.

— Du känner dessa insignier?

— Jag känner dem. Vem skulle inte känna dem?

— Vem är det alltså, som nu har att befalla här?

— Du, min gode kusin, endast du!

— Nåväl, hör då vad jag säger och akta dig att inte lyda! Först och främst försäkrar du dig om mannen där borta!

Han pekade på mannen med smaragdringen, som stod försjunken i en hamlepose och knappt tycktes märka vad som försiggick.

— Men det är — det är...

— Jag vet fullkomligt, vem det är. Det är en man som under falska förespeglingar nästlat sig in i vårt samfund och sökt utnyttja det för egna syften. Förtjänar han straff eller ej?

— Han förtjänar det hundrafalt.

— Nåväl, försäkra dig om honom!

Två minuter senare var prinsen fånge.

Mannen på den svarta hästen lyfte sitt pekfinger mot Eleonora, vilken förlamad av häpnad följt det som försiggick, ur stånd att göra något, ur stånd att ens frambringa ett rop. Men nu kom det.

— Eländiga, fega stackare! skrek hon av alla sina krafter. Hur kunna ni låta detta ske? Ni stå två steg från segern, och ni låta en bedragare i svart kappa

stjåla den från er! Uslingar, fega uslingar! Slåss då, hugg ned honom, vägra åtminstone att lyda honom . . .

Hennes rop övergick i en gurgling, någon hade lagt munkavle på henne och fört henne bort till prinsen.

— Och nu, sade mannen med de tre insignierna, kan du draga dig tillbaka. Bevaka noga era fångar och se till att de inte fly! Ni äro alla goda kolare, och Samfundet skall inte glömma er lydnad mot dess lagar!

Några ögonblick senare höll samme man sitt intåg i det rum, där fursten och hans två ledsagare sutto. Han lyfte av sig masken och sade, vänd till herr von Metternich:

— Ers nåd torde ursäkta, men jag fick budskapet först för tre timmar sen, och vägen hit upp är brant för en äldre man!

Lorden stirrade mållös av häpnad på den talande. Det var bankiren Bartolomeo Alighieri.

5

— Budskapet? upprepade herr von Metternich förvånad. Men jag har inte sänt något budskap!

Bankiren tog ett steg tillbaka.

— Vad? Hörde jag rätt? Men jag fick ett budskap! Georg lyfte rösten.

— Det var jag som sände budskapet.

Båda stirrade på honom.

— Ni? Men hur kunde ni veta, att ett sådant bud-

skap kunde göra någon nytta? frågade herr von Metternich.

— Och hur kunde ni veta, att jag — hm — var den jag var? frågade bankiren.

— Båda frågorna kunna besvaras på en gång. Jag besökte baronen på uppdrag av chevalier de Mont Saint-Jean, vars pseudonym avslöjades för mig i dag. Därvid lade jag märke till att hans hus på ett synnerligen behändigt vis gränsade till ett annat hus, där jag förut avlagt besök för Kolarnas räkning.

— Ni är kolare? ropade fursten och baronen samtidigt.

— Jag har denna ära. Jag upptogs mycket mot min vilja i Samfundets *vendita* i Venedig. Jag reinstallerades så att säga i Samfundet genom dess *vendita* i Mestre, som gav mig i uppdrag att resa till Bologna. Och i Bologna konstaterade jag det, som jag just sade, att Kolarna där bodde vägg i vägg med herr de Mont Saint-Jeans förtroendeman. Men jag konstaterade inte bara det. Jag såg också, att deras ledande man, en herre vid namn Gerolamo, kom på besök hos bankiren Alighieri, och det med åtbörder som sade att han avlade besök hos en förman! Jag var inte sen att lägga två och två samman. När jag i dag morse anade, vad det var den sköna Eleonora hade för avsikter, skrev jag hastigt ett budskap till herr Alighieri att infinna sig här, dock ej i sin egenkap av bankir utan som förman i Samfundets *vendita*. Jag sände brevet med den unge Filippo, som får större och större krav på allas vår tacksamhet.

Fursten lyfte händerna till en applåd.

— Bravo! sade han. Vilken lycka, att jag räddade er från den dumme polismästaren i Venedig!

— Det finns en sak, sade Georg leende, som frapperat mig, och det är den täta förekomsten av namnet på Italiens störste skald i dessa trakter. I Mestre hade jag i uppdrag att besöka en Alighieri, som var chevalierns förtroendeman. Samtidigt visade det sig, att han var kolare. I Bologna skulle jag uppsöka den näste, och även han var kolare. Jag är säker på att om jag komme till Perugia och Firenze, skulle jag finna nya herrar Alighieri där, och det skulle inte förvåna mig, om de vore dels förtroendemen för chevalier de Mont Saint-Jean, dels kolare.

Fursten böjde på huvudet.

— Ni misstar er inte, sade han. Ni skulle finna dem. Det är på detta vis som jag avlyssnar folkstämningen, vilket är nödvändigt i tider som våra.

— Sådana ombud kallas visst på vissa håll *agents provocateurs*? mumlade lorden.

— Varför så fula namn? frågade herr von Metternich. Säkerhetsventiler är vad jag skulle kalla dem — ja, och spejarposter förstås. Men jag föreslår, att vi bryta upp. Vi ha tre timmars ritt till Bologna, och mörkret faller snart på. Visserligen tror jag, att Kolarnas förtrollning verkar länge än på våra vänner där ute, men man kan aldrig vara säker, när man har med en sådan person att göra som madame Eleonora.

Några minuter senare voro de på väg utför Renos dalgång. Filippo följde dem. Lord Raeburn hade insisterat därpå. Himlen slog långsamt över i alla de toner som följa med söderns korta men intensiva skymning. Landskapet andades en oändlig frid. Floden Reno rasslade svagt över sin steniga bädd. Från ett och annat klocktorn ljöd Angelus, och överallt där dess toner nådde fram, togo männen av sig sina mössor, medan kvinnorna böjde sina huvuden och mumlade böner.

— Ett ljuvligt land, mumlade fursten. Men nästan alla länder äro ljuva, om de få leva i fred. *Et in terra pax*, det är min strävan, och det kommer att förbli min strävan. Vi ha hejdat en fredsfien i hans attack, men jag har intrycket att det inte varar länge. Jag har intrycket, att hans familj, advokatfamiljen Buona-parté, kommer att bli Frankrikes ruin, och vem vet, kanske också Europas?

Georg teg.

— Intet är lättare än att locka fram djinnerna, sade fursten. Att få dem tillbaka i flaskan är det svåra. Det är det jag söker göra nästan var dag. Ni säger ingenting, min unge vän? Hur var det? Bär ni inte *arma virumque* på armen? Deserterar ni innan slaget börjar?

— Jag vill tänka, sade Georg. Tills vidare tror jag jag skall gå till en fältskär.

— En fältskär?

— Ja, eller någon annan som kan taga bort en tatuering.

Strax utanför Bolognas stadspört red lord Raeburn fram till fursten och räckte honom handen.

— Jag tror, att ni har rätt, sade han. Det är Sisyfus som måste lösa problemet Tantalus.

Sällskapet skildes åt. Georg begav sig raka vägen till språklärarens värdshus för att återställa hans diamanter. Både brev och juveler hade återerövrats från den sköna Eleonora. Han berättade allt som hänt. Herr de Morny hade svårt att finna uttryck för sina känslor, både då han fick bekräftelse på hennes förräderi och då han hörde om det tvivelaktiga intryck prinsen gjort på Georg.

— Skulle kanske Napoléon-Louis vara bättre än Louis-Napoléon? Jag reser vidare till Florens för att ta reda på det!

— Gör det, sade Georg. Men om ni vill lyda mitt råd, så återvänder ni sedan till Venedig och återupptar era språklektioner. Jag tror, att engelsmannen hade rätt, Sisyfus är den ende som kan lösa problemet Tantalus!

6

Utdrag ur brev från Klemens von Metternich, österrikisk regeringschef, till Georg av Junghusen. (Ur herresätet Junghusens familjearkiv.) Daterat Wien i mars 1831.

”— — — som ni kommer att finna ur bifogade tidningsklipp, hade vi i alla fall inte dragit ut alla gifttänderna på mannen. Den 10 december förra året

gick han till attack — i Rom. Striden gällde påvens världsliga makt. Han ansåg väl, att detta var den bestående ordningens svagaste punkt, och det är möjligt att han har rätt. Revolten kvävdes inom loppet av ett dygn, redan den 11 december utvisades hans höghet prins Louis-Napoléon till Florens, där hans far och hans bror bodde. Bara två veckor senare återvände han till Kyrkostaten och gjorde ett nytt revoltförsök, som lyckades en smula bättre. Hans medhjälpare denna gång var en viss överste Armandi. En provisorisk regering upprättades i Bologna, men för att ha utsikter att existera måste denna söka stöd hos Ludvig Filips Frankrike. För denne var ett namn som Louis-Napoléon Bonaparte vad den röda duken är för tjuren, och regeringen i Bologna måste omedelbart utvisa såväl Louis-Napoléon som Napoléon-Louis, hans bror, vilken deltog i revoltförsöket. Brodern fick scharlakansfeber och dog inom loppet av tre dagar i Ancona. Louis-Napoléon flydde till Schweiz, där han nog inte blir gammal... Han är den födde äventyraren, och jag börjar mer och mer frukta att jag hade rätt, då jag sade att han kommer att bli Europas olycka..."

Utdrag ur brev från densamme till densamme. (Ur herresätet Junghusens arkiv.) Daterat Wien november 1836.

"— — — fick jag rätt i min spådom: prins Louis-Napoléon blev inte gammal i Schweiz. Efter att ha

publicerat en bok, *Rêveries politiques*, om kejsardömetets nödvändighet, gjorde han sin andra attack mot den bestående ordningen, och den kommer kanske att intressera er mer än den förra. (Jag räknar då inte med det misslyckade försök, som vi båda voro vittnen till och som kvävdes tack vare er.) Morgonen den 30 oktober i år vaknade invånarna i Strasbourg vid att trumpetare redo kring på stadens gator och förkunnade att ärans dag var inne. Det var ord, som de hört var gång man sjöng marseljäsen, denna gång hade de fått ny betydelse. En viss Eleonora Gordon (ni minns kanske namnet?) hade bedårat översten för ett regemente i staden. Med dennes hjälp ämnade hennes uppdragsgivare, prins Louis-Napoléon, sätta sig i besittning först av Strasbourg, därpå av den franska provinsen, för att slutligen låta sina örnar flyga mot Notre Dame och förjaga den "eländige borgarkungen-usurpatorn" från tronen. Tyvärr misslyckades företaget lika snabbt som kupperna i Italien, soldaterna vägrade att lyda sina officerare, översten arresterades, prinsen arresterades, Eleonora arresterades. Översten fick den hårdaste domen: avsättning och degradering. Eleonora och hennes uppdragsgivare, som båda gjort sig skyldiga till dödsstraff, benådades av kungen som de velat avsätta och sändes till Amerika, där prinsen förmodligen likt Themistokles tänker taga plats vid det amerikanska folkets härd...

Kuppen var grotesk, men trots allt kvarstå mina onda aningar.

Mina hjärtligaste komplimanger till er förstfödde, jag hoppas att han liknar sin far..."

Utdrag ur brev från densamme till densamme. (Ur herresätet Junghusens familjearkiv.) Daterat Wien i augusti 1846.

"— — — ni har rätt, det är en sällsam värld vi leva i — människorna vilja inte läsa skriften på väggen, om den också lyser i eldskrift. Har ni hört historien om monsieur Badinguet? Annars måste jag berätta den för er!

Det var den 6 augusti 1840 som prinsen gjorde sitt tredje försök att störta den bestående ordningen. Det skedde i Boulogne, där han landsteg med hundra man och åter förklarade, att ärans dag var kommen. Resultatet var lika snöpligt som de föregående gångerna, han fasttogs och placerades som fånge på livstid i fästningen Ham i Nordfrankrike. I detta fängelse, som inte kan sägas ha varit särskilt strängt, trots hans förseelse, fick han lov att publicera två böcker, den ena ett våldsamt angrepp på Ludvig Filips regering som benådat honom, den andra ett slags politiskt program, *Extinction du paupérisme*, vari han lovar dem som arbeta och äro betungade allt gott, bara han får lov att regera...

Nåväl, efter att ha gjort dessa vidare steg på författarbanan ansåg prinsen sig böra gå från ord till handling. Förklädd till hantverkare och försedd med namnet Badinguet rymde han från fästningen

och flydde till England. Begärde franska regeringen hans utlämnande? Nej. Den vågade inte. Och i alla fall kan den vara säker på en sak, om någon, och det är att denne man kommer att göra om sitt försök vid första tillfälle. Men den vägrar att läsa skriften, Belsasars gästabud går vidare.

Mina komplimanger till vad ni säger om förbättringarna på ert gods. Det är på det viset världen bygges upp, inte genom statsstreck..."

Utdrag ur brev från samme till samme. (Ur herresätet Junghusens familjearkiv.) Daterat London i december 1848.

"Jag fick orätt — på sätt och vis. Denna gång kom prinsen inte med någon coup-de-main, han föredrog legala metoder. Det hindrar inte att — men ni vet, vad jag tänker på, ni har för länge sen placerat mig i kassandornas klass.

Och hur skulle jag kunna låta bli att vara en av dem? Ni vet, att jag i februari i år fick fly från Wien och från en rasande folkmassa som fordrade mitt huvud på ett fat. I nästan ett halvt århundrade hade jag styrt Österrike efter de principer som jag trodde på. Detta var folkets svar, mot vilket det inte fanns någon appell.

I Frankrike har folkets röst också talat. Den 26 september i år tog vår vän prinsen plats i parlamentet. Den 10 december valdes han till republikens presi-

dent. Den 20 avlade han ed på författningen — ”med stark tysk brytning”, säga de närvarande.

När kommer han att bryta eden?

Jag är 76 år gammal, jag kan när som helst vänta liemannens besök, men jag är säker på att jag hinner uppleva den dagen . . .”

Utdrag ur två brev från samme till samme. (Ur herresätet Junghusens familjearkiv.) Breven daterade Johannisberg december 1851 och december 1852.

”— — — som ni ser, misstog jag mig inte: jag fick uppleva dagen då den nya franska republikens president, brorson till mannen som gjorde den 18 brumaire, bröt sin ed, körde parlamentet på gatan, lät proskribera sina motståndare och antingen avrätta dem eller sända dem till Cayenne. O mänsklighet, o evige Tantalus, skulle vår engelske vän ha utropat. Jag säger ingenting, ty jag är en gammal desavuerad politiker, vars tröst på ålderdomen ingalunda är att se sina profetior gå i uppfyllelse . . .”

”— — — Banan är fullbordad! *The wheel has come full circle*, som Shakespeare säger. Den 2 december 1852 blev Louis-Napoléon Napoleon III, fransmannens kejsare, precis som er väninna förutspådde.

Och vad ha vi nu att vänta? En årans tid för Frankrike? En lyckans tid för Europa, där folken skola ena sig och leva samman som fria nationer? Utrotande av fattigdomen? Det är ju allt detta som ”drömmaren på tronen” har på sitt program.

Jag skall säga er, vad vi komma att få uppleva: en serie krig, det gamla Europas sammanstörtande, och till sist Frankrikes egen kollaps. Ni behöver inte tro mig! Ni kan rycka på axlarna åt mina profetior, där ni sitter i lugn och ro på ert herresäte i det lugna och trygga Sverige. Den store onkeln till den lille brorsonen gjorde en spådom på St. Helena, som jag däremot tror går i uppfyllelse: om hundra år kommer Europa att antingen vara republikanskt eller kosackiskt. Brorsonen kommer att göra sitt för att realisera den senare möjligheten."

Utdrag ur kort brev från samme till samme. (Ur herresätet Junghusens familjearkiv.) Daterat Johannisberg i maj 1859.

"— — — att vi nu ha nått fram till den första feberkrisen: Napoleon III för krig mot Österrike för att skapa Italiens enhet! Krigets utgång är otvivelaktig: vi komma att bli slagna, Italien kommer att bli "fritt" och Frankrike kommer att ha skaffat sig en otålig rival på andra sidan Alperna. När det därpå skaffat även Tyskland dess "frihet", kommer det att ha mot sig två unga och krigiska nationer, Preussen och Italien, med vilka fred är omöjlig, i stället för ett klokt och hövligt gammalt rike, som aldrig fört ett angreppskrig... Och som oundviklig konsekvens ser jag redan Frankrikes slutliga undergång.

Men kommer mänskligheten att lära sig något av det skådespel den bevittnar? Nej, ty vad vår tid

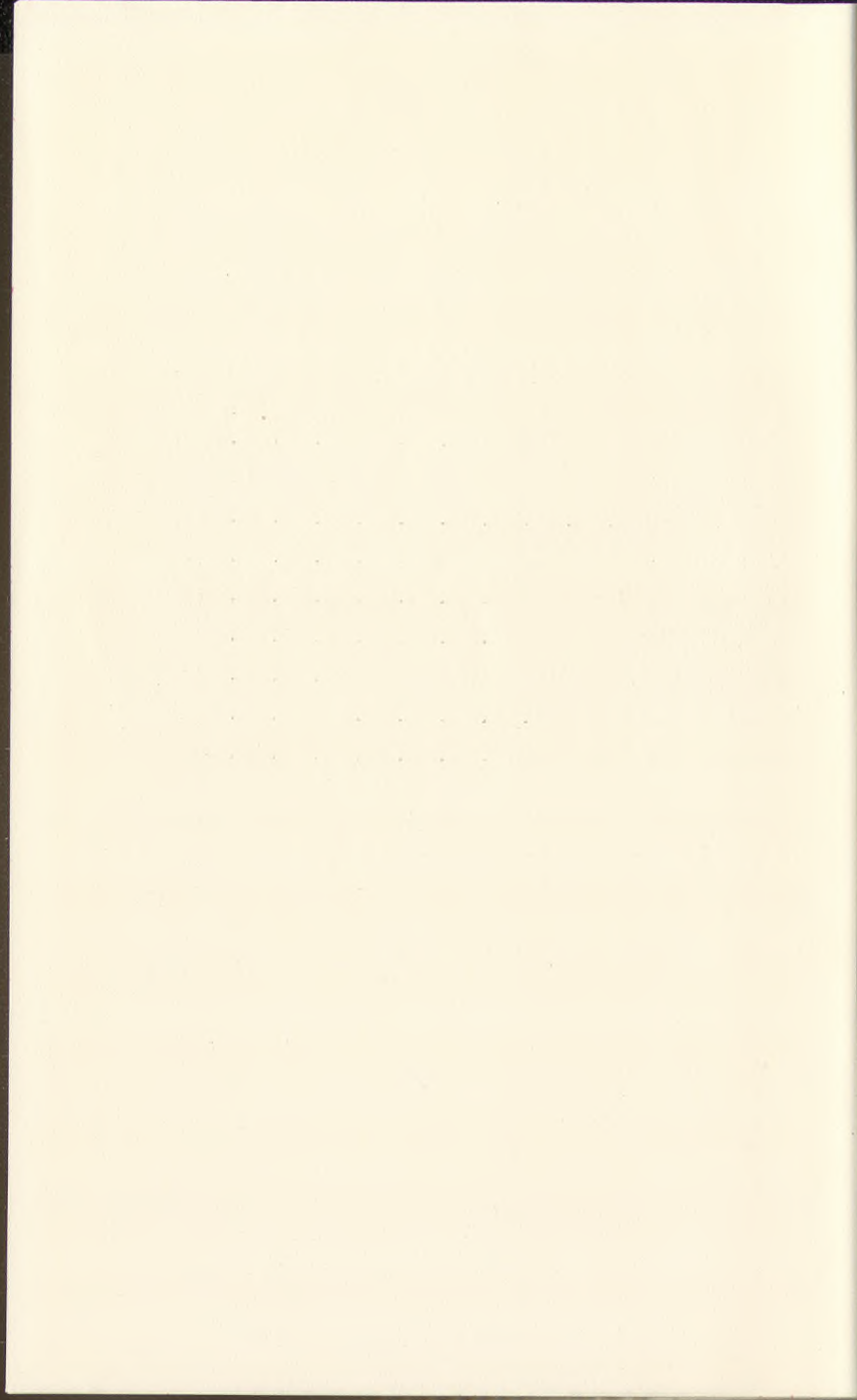
framför allt vill är att *glömma*, glömma det förflutna, glömma framtiden, för att leva i nuet. Därför kommer Europa att tumla ur kris in i kris, nya äventyrare komma att grunda nya "hemliga samfund" och börja nya folkrörelser. De komma att utge skrifter om diktaturens nödvändighet och förespegla de fattiga fattigdomens utrotande efter metoder vilka komma att visa sig lika bedrägliga som sina föregångare. Och ingen kommer att lyssna till dem som tala mot dessa äventyrare och dessa program...

Min levnad stupar in i mörkret. Om någon månad eller så får ni läsa notisen om min bortgång i era tidningar.

Jag undrar, vem som om en eller två generationer kommer att bära epitetet Europas mest hatade man, och om det blir med större eller mindre grund än jag... Farväl!"

INNEHÅLL

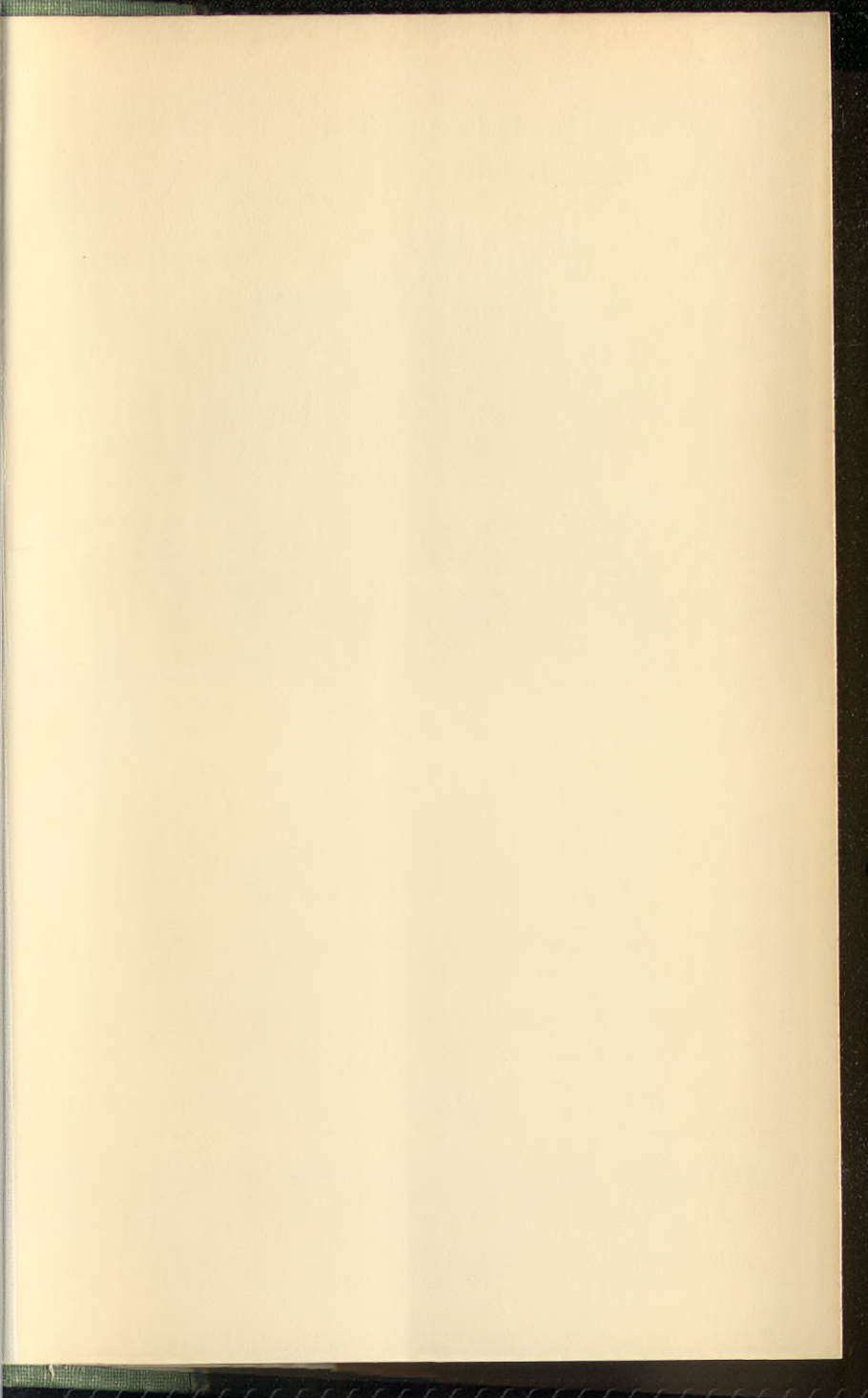
Tre män lämna ett fartyg	5
Vari Georg besöker skomakaren och går på maskerad .	27
Bland svärmare	55
Vari Georg besöker en språklärare	74
Hellre galgen eller galärerna	93
Resa till Mestre och Verona	125
Mullvadsgångar vid foten av två lutande torn . . .	154
Bland skälmar i bergen	192
Europas mest hatade man	217

Stacks, 23/10-46.

146.

Europas mest hatade man

Liksom i "Kriget som aldrig tog slut" har Frank Heller i sin senaste roman sökt historiskt stoff. Han har stannat vid tiden närmast efter Wienkongressen, en epok, som i likhet med vår egen samtid blickar tillbaka på ett efter en rad av förhärjande krig förött Europa.

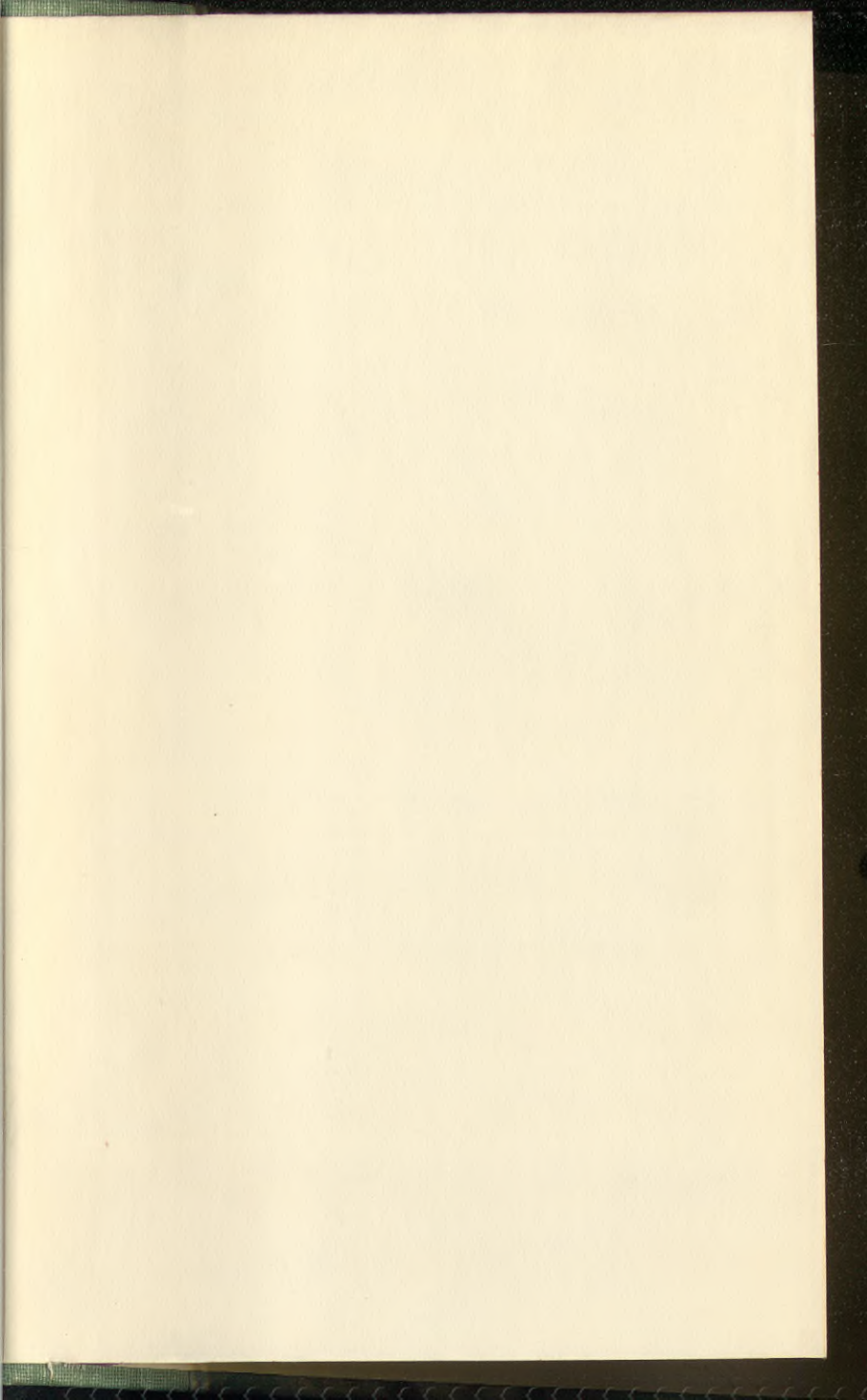
Tre unga män lyckas fly från ett galärskepp i Adriatiska havet, alla besjälade av en glödande tro i sin kamp för olika mål. Heinrich går att strida för Tysklands frihet, Vittorio för Italiens enande och Giorgio för en ny Napoleon, men som gemensam fiende har de alla reaktionens symbol, Klemens von Metternich, Europas mest hatade man. Under namnet Giorgio döljer sig en oförvägen svensk adelsyngling, som av sin förnäma familj skickats ut på "la grande tournée". Den mångsidige unge mannen är varken främmande för spelhålor, baler eller galanta äventyr i det romantiska Venedig, men framförallt är det det politiska intrigspelet, som lockar honom trots de fem åren på galärerna. "Gåtor och hemligheter snöar över honom som konfetti på en maskeradbal", och mot sin vilja blir han medlem av de hedervärda Kolarnas Orden och upptagen som carbonaro i Venedigs vendita. För att slippa ut ur blykamrarna måste han låtsas ställa sig i sina motståndares tjänst, och den spännande handlingen kulminerar i en regelrätt kidnappning i Apenninerna, där en skön kvinnlig utpresserska befinner sig sitta inne med trumfkorten.

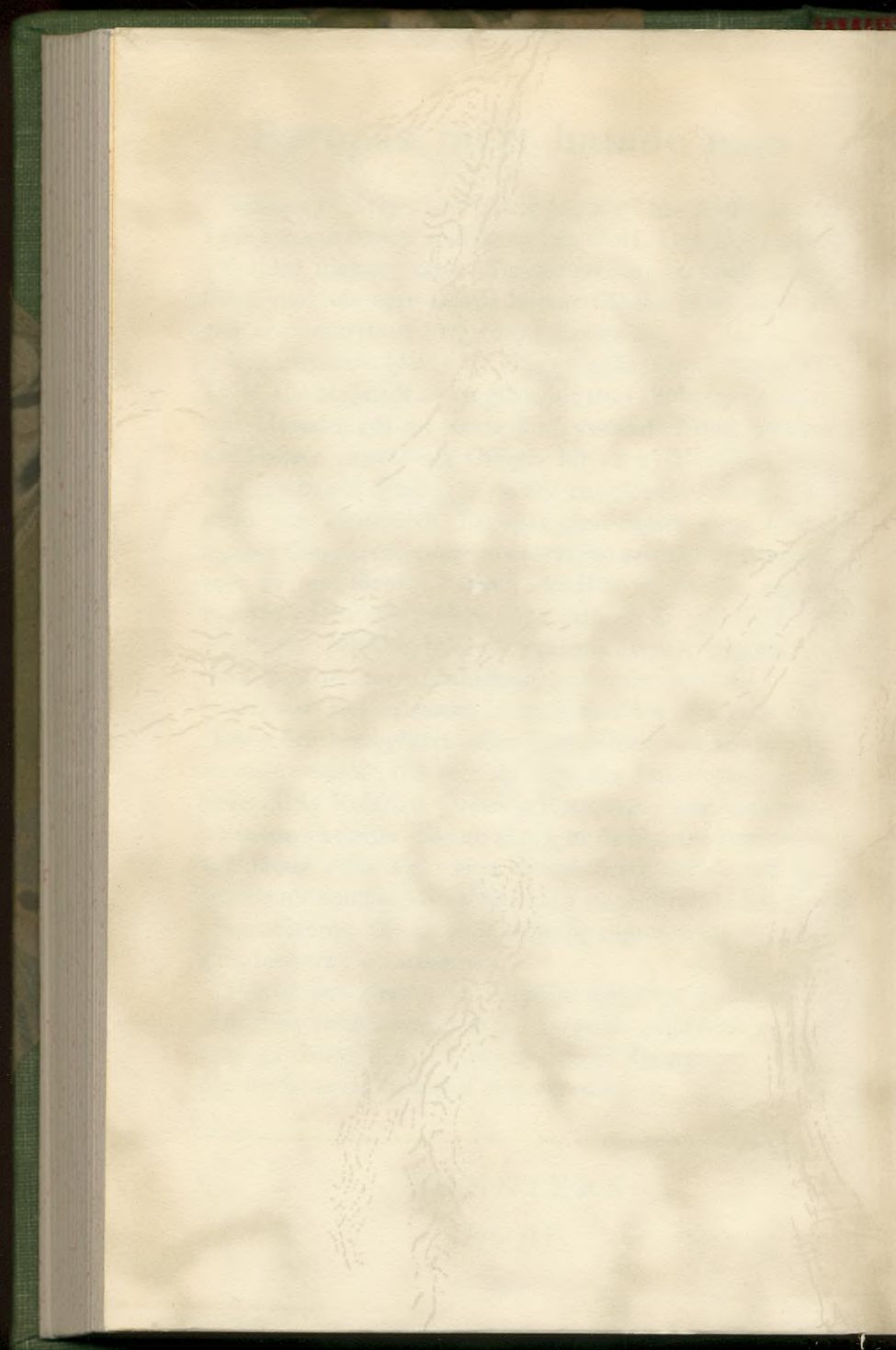
Festlig och elegant är lämpliga epitet på denna roliga historiska roman som med sin färgrika miljöskildring, sin fyndiga dialog och sitt internationella figurgalleri vittnar om författarens belästhet och beresthet.

BONNIERS

Pris 7:75

4,25

6000410680

Göteborgs universitetsbibliotek

